

**T.C.
ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANA BİLİM DALI
MUHASEBE VE FİNANSMAN BİLİM DALI**

**KATILIM BANKACILIĞI FAALİYETLERİ
VE
MUHASEBE SİSTEMİ**

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

Mümin PEKCAN

BURSA 2006

T.C.
ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANA BİLİM DALI
MUHASEBE VE FİNANSMAN BİLİM DALI

KATILIM BANKACILIĞI FAALİYETLERİ
VE
MUHASEBE SİSTEMİ

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

Mümin PEKCAN

Danışman
Yrd.Doc.Dr.Fikri PALA

BURSA 2006

ÖZET

Yazar : Mümin PEKCAN
Üniversite : Uludağ Üniversitesi
Anabilim Dalı : İşletme
Bilim Dalı : Muhasebe ve Finansman
Tezin Niteliği : Yüksek Lisans Tezi
Sayfa Sayısı : X+145
Mezuniyet Tarihi :/..../.....
Tez Danışmanı : Yrd.Doç.Dr.Fikri PALA

KATILIM BANKACILIĞI FAALİYETLERİ VE MUHASEBE SİSTEMİ

Özel Finans Kurumları ile başlayan 1984 yılında Türkiye'deki faizsiz finans sistemi yapılanması bir diğer adıyla İslami Bankacılık alanında, Katılım Bankacılığı ismini aldığı 2005 yılına kadar genel anlamda hakkında çok fazla bilgi sahibi olunmasa da aslında yetişmiş personel, gerekli yasal düzenlemeler, denetim boşluğunun giderilmiş olması bakımlarından bankalara alternatif olma yönünde ciddi adımlar atılmıştır. Ancak bu gelişmelere rağmen tasarrufları kendine çekme yönünden bu yıllar arasında aynı oranda bir ilerleme sergiledikleri söylenemez. Bunun en önemli sebebi bu kurumlar hakkında mevcut tanıtım ve bilgi eksikliğidir.

Tanıtım ihtiyacı yanında bu kurumların dağıttıkları kar oranlarıyla banka faizlerinin ve sağladıkları finansman maliyetleri ile banka kredi maliyetlerinin aynı seviyelerde seyretmesi, kamuoyunda büyük bir şüphe ve kararsızlığa sebep olmaktadır. Oysa kaynak, süreç ve doğurdukları ekonomik ve sosyal sonuçlar bakımından banka faizleri ile katılım bankacılığı karları arasında büyük farklar bulunmaktadır.

Anahtar Kelimeler

- 1- Özel Finans Kurumları
- 2- Katılım, Katılım Bankacılığı
- 3- İslami Bankacılık
- 4- Faizsiz Finans Sistemi
- 5- Kar Zarar Ortaklığı
- 6- Muhasebe Sistemi

ABSTRACT

Yazar : Mümin PEKCAN
niversite : Uludağ University
Anabilim Dalı : Business
Bilim Dalı : Accounting and Finance
Tezin Niteliği : M.Sc.Thesis
Sayfa Sayısı : .X+140
Mezuniyet Tarihi: .../.../.....
Tez Danışmanı : Asist. Prof. Fikri PALA

PARTICIPATION BANKING ACTIVITY AND ITS ACCOUNTING OF SYSTEM

Configuration of Interest-Free Financial System, in other word Islamic Banking System in Turkey which was started with Special Finance Institutions in 1984, has been taken significant steps to be alternative banking as implementation of dispel audit gap, required legal arrangements and professional personels in spite of lacking of enough information since 2005, that they were renamed Participation Banking. But, in spite of the improvements, they couldn't improve to collect savings in the same ratio between those years. The major reason of this is current lack of information about those institutions. Beside demand of advertising, the same level of distributing the ratio of profit with banking interests and providing financial costs with banking loan costs have been caused of big doubt and hesitation at public opinion. But there are big differences between banking loan and the profits of participation banking as source, process and causing to arise economic and social results.

Key Words

- 1- Special Finance Institutions
- 2- Participating
- 3- Participation Banking
- 4- Islamic Banking
- 5- Interest-Free Financial System
- 6- Profit and Loss Sharing
- 7- Accounting

GİRİŞ

Katılım Bankaları mali sektörde faaliyet gösteren, reel ekonomiyi finanse eden ve bankacılık hizmetleri sunan bankalardır. Katılım bankaları, tasarruf sahiplerinden topladıkları fonları, faizsiz finansman prensipleri dâhilinde ticaret ve sanayide değerlendirerek, oluşan kâr veya zararı tasarruf sahipleriyle paylaşır. Bu bankaların isimlerindeki "Katılım" sözcüğü yapılan bankacılık türünün kar ve zarara katılma prensibine dayalı bir bankacılık olduğunu ifade etmektedir.¹

Bu çalışmada önce Türk Finans Sisteminde Katılım Bankaları'nın ortaya çıkışı gelişim süreci içinde anlatılacak, İslâm'da Para, İslam Bankacılığı, İslam'da Gelir Bölüşümü, Katılım Bankaları ve Çalışma Sistemi, Katılım Bankaları'nın Faaliyetleri, Diğer Bankalardan Farkları, Kuruluş Gayesi, Türkiye'deki Tarihçesi, Gelişim Süreci, Karşılaştırmalı Tablolar, Katılım Fonlarının Sigortalanması, Katılım Bankacılığı Etik Kuralları, Bankaların ve Katılım Bankalarının İflası, Katılım Bankaları Birliği, Genel İşlem Şartları, Bankalar Kanununa İlişkin Düzenlemeler konularına değinilecek, İkinci bölümde; Özel Finans Kurumlarınca Uygulanacak Tekdüzen Hesap Planı, Bankaların Muhasebe Uygulamalarına ve Belgelerin Saklanması İlişkin Usul ve Esaslar, Muhasebe, Sermaye Yeterliliğine İlişkin, Risk Yönetimine İlişkin, Konsolidasyon Esaslarına İlişkin, Bankalarca Tesisi Gereken Karşılıklar ve İlişkin, Bağımsız Denetime İlişkin, Mevduat Türleri ve Vade Dilimlerine İlişkin, Zorunda Oldukları Yasal Yükümlülüklerle İlişkin, Kaynak Kullanımını Destekleme Fonuna İlişkin, Çek Mevzuatı, Kara paranın Aklanmasının Önlenmesi, Vergi Kimlik Uygulamasına İlişkin, Düzenlemeler anlatılacaktır. Üçüncü ve son bölümde, Katılım Bankacılığı Muhasebe Uygulamaları, Katılım Bankalarının Fon Toplama ve Kullandırma Faaliyetleri, Tek Düzen Hesap Planı ve Finansal Tablolar anlatılacaktır.

¹ Akyüz, Osman, "Moral Dünyası Dergisi", Nesil Basım Yayın, Yıl: 7, Sayı: 32, İstanbul, 2006, sf.10

İÇİNDEKİLER

ÖZET	iii
ABSTRACT	iv
GİRİŞ	v
İÇİNDEKİLER	vi
TABLolar LİSTESİ	x

BİRİNCİ BÖLÜM

KATILIM BANKACILIĞI

1.1. İSLÂM'DA PARA	1
1.2. İSLAM BANKACILIĞI.....	5
1.3. İSLAM'DA GELİR BÖLÜŞÜMÜ	6
1.3.1. Ücret ve Kira Bölüşümü.....	6
1.3.2. KÂR BÖLÜŞÜMÜ.....	9
1.4. KATILIM BANKALARI VE ÇALIŞMA SİSTEMİ.....	11
1.5. DİĞER BANKALARDAN FARKLARI.....	12
1.5.1. Bankalar Para, ÖFK Mal Ticareti Yapar.....	13
1.5.2. Bankalar Faiz ÖFK İse Kâr Esasına Dayanır	14
1.5.3. Bankalar Kapitalist İktisat Sisteminin ÖFK İse İslâm İktisadının Ürünüdür.....	15
1.5.4. Bankaların Kredi Vermesi Ve ÖFK'nın Mal Satmasının Karşılaştırılması.....	18
1.5.5. Bankaya Borçlanmak Ve ÖFK'ya Borçlanmak Arasında Karşılaştırma.....	18
1.5.6. Banka Faizleri İle ÖFK Kârları Arasında Karşılaştırma	18
Gerçekleşmesinin Nedenleri	19
1.6. KURULUŞ GAYESİ.....	21
1.7. TÜRKİYE'DEKİ TARİHÇESİ.....	21
1.8. GELİŞİM SÜRECİ.....	23
1.9. KATILIM FONLARININ SİGORTALANMASI.....	31
1.10. KATILIM BANKACILIĞI ETİK KURALLARI.....	33
1.10.1. Bankaların Kamu Kurum ve Kuruluşları İle İlişkileri	34
1.10.2. Bankalararası ilişkiler.....	35
1.10.3. Bankaların Müşterileri İle İlişkileri.....	35
1.10.4. Bankalarının Çalışanları İle İlişkileri	36

1.10.5. Banka Çalışanlarının Uyacakları Meslek Kuralları ve Etik İlkeler	37
1.10.6. Diğer Hükümler	38
1.11. BANKALARIN VE KATILIM BANKALARININ İFLASI.....	38
1.11.1. Türk Hukukunda İflas.....	39
1.11.2. Bankaların İflası	40
1.11.3. Bankanın Fona Devir Ve Bankacılık İşlemleri Yapma İzninin Kaldırılma Nedenleri	42
1.11.4. Fonun Sahip Olduğu Yetkiler	44
1.11.5. Fona Devredilen Bankanın İflası Mümkün Müdür?	45
1.11.6. Banka Kaynaklarının Usulsüz Kullanımı Durumu	49
1.11.7. Mevduat Toplamayan Bankaların Durumu	50
1.11.8. 4389 Sayılı Bankalar Kanununda Öngörülen İflas	50
1.11.9. Yönetim Ve Denetimin Fona Geçmesi	51
1.11.10. İcra Ve İflas Takiplerinin Durması	51
1.11.11. Fonun Sigorta Kapsamındaki Mevduatı Ödemesi	52
1.11.12. Fonun Mevduat Sahipleri Yerine Doğrudan Bankanın İflasını İstemesi ..	53
1.11.13. Bir Fon Bankasının Sistemden Çıkması.....	55
1.11.14. Yabancı Bankaların Türkiye'deki Şubelerinin Durumu	57
1.11.15. Özel Finans Kurumları	59
1.12. KATILIM BANKALARI BİRLİĞİ.....	59
1.12.1. Birliğin Amacı Yetki ve Görevleri:.....	60
1.12.2. Genel Kurul	61
1.12.3. Yönetim Kurulu	61
1.12.4. Genel Sekreterlik.....	62
1.12.5. Denetçiler.....	62
1.13. GENEL İŞLEM ŞARTLARI.....	62
1.13.1. Tarafların Sorumluluğu	63
1.13.2. Kâr ve Zarara Katılma Azami Oranı	66
1.13.3. Masrafların Paylaşım şekli	66
1.13.4. Katılma Hesapları	66
1.14. BANKALAR KANUNUNA İLİŞKİN DÜZENLEMELER	67

1.14.1. 5411 Sayılı Bankacılık Kanunu İle İlgili Yönetmelikler.....	67
1.14.2. 5411 Sayılı Bankacılık Kanunu ve Bu Kanunla İlgili Değişiklik Kanunları	67
1.14.3. BDDK Kurul Kararları.....	67
1.14.4. Özel Finans Kurumlarının Kuruluş ve Faaliyet Esaslarına İlişkin Düzenlemeler.....	67

İKİNCİ BÖLÜM

MUHASEBE SİSTEMİ

2.1. ÖZEL FİNANS KURUMLARINCA UYGULANACAK TEKDÜZEN HESAP PLANI VE AÇIKLAMASI	68
2.2. BANKALARIN MUHASEBE UYGULAMALARINA VE BELGELERİN SAKLANMASINA İLİŞKİN USUL VE ESASLAR	70
2.2.1. Amaç ve kapsam.....	70
2.2.2. Faaliyetlerin Muhasebeleştirilmesi	70
2.2.3. Yurt Dışı Şubelere Ait Finansal Tabloların Konsolide Edilmesi ve Yönetim Kurulunun Sorumluluğu	73
2.2.4. Finansal Raporların Yetkili Kişilerce İmzalanması, Sunumu ve Yayımlanması.....	74
2.2.5. Belgelerin saklanması	76
2.3. MUHASEBE DÜZENLEMELERİ.....	77
2.4. SERMAYE YETERLİLİĞİNE İLİŞKİN DÜZENLEMELER	78
2.5. RİSK YÖNETİMİNE İLİŞKİN DÜZENLEMELER.....	78
2.6. KONSOLIDASYON ESASLARINA İLİŞKİN DÜZENLEMELER.....	78
2.7. BANKALARCA TESİSİ GEREKEN KARŞILIKLAR VE İLİŞKİN DÜZENLEMELER	78
2.8. BAĞIMSIZ DENETİME İLİŞKİN DÜZENLEMELER.....	78
2.9. MEVDUAT TÜRLERİ VE VADE DİLİMLERİNE İLİŞKİN DÜZENLEMELER	79
2.10. ZORUNDA OLDUKLARI YASAL YÜKÜMLÜLÜKLERE İLİŞKİN DÜZENLEMELER	79

2.11. KAYNAK KULLANIMINI DESTEKLEME FONU'NA İLİŞKİN DÜZENLEMELER	79
2.12. ÇEK MEVZUATINA İLİŞKİN DÜZENLEMELER.....	79
2.13. KARAPARANIN AKLANMASININ ÖNLENMESİNE İLİŞKİN DÜZENLEMELER	79
2.14. DİĞER DÜZENLEMELER VERGİ KİMLİK UYGULAMASINA İLİŞKİN DÜZENLEMELER	79
2.15. MUHASEBE İŞ AKIŞI.....	80
2.16. BANKA MUHASEBESİ.....	80
2.17. KATILIM BANKALARINDA MUHASEBE BİRİMLERİNİN GÖREVLERİ	81

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KATILIM BANKACILIĞI MUHASEBE UYGULAMALARI

3.1. KATILIM BANKALARI'NIN FAALİYETLERİ.....	82
3.1.1. Fon Toplama Faaliyetleri	82
3.1.2. Fon Kullanırma Faaliyetleri.....	83
3.1.3. Gayri Nakdi Krediler.....	86
3.1.4. Diğer Bankacılık Hizmetleri.....	86
3.2. TEKDÜZEN HESAP PLANI.....	86
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	115
KAYNAKLAR	119
EKLER	124
EK-1	124
EK-2	125
EK-3	141
EK-4	142
EK-5	143
EK-6	144
ÖZGEÇMİŞ.....	145

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1.1. Mevzuat açısından Bankalar ve ÖFK	17
Tablo 1.2. Türkiye’de ve Dünyada Faizsiz Bankacılık	25
Tablo 1.3. Toplanan Fonlar / Mevduat (Milyar TL)	25
Tablo 1.4. Ticari Bankacılık Sistemi içindeki yeri (Aktif Toplamlar).....	26
Tablo 1.5. Kullanılan Fonlar / Ticari Krediler (Milyar TL)	26
Tablo 1.6. Ticari Plasmanlar / Mevduat – Kullanılan Fonlar / Toplanan Fonlar	27
Tablo1.7. Katılım Bankaları’nın Büyüme Trendi	27
Tablo 1.8. Katılım Bankaları’nın Yıllar İtibariyle Topladığı Fonlar	28
Tablo 1.9. Katılım Bankaları’nın Yıllar İtibariyle Toplam Özkaynakları.....	28
Tablo 1.10. Son Rakamlarla Katılım Bankaları	29
Tablo 3.1. Konsolide Olmayan Bilanço	105
Tablo 3.2. Bilanço Dışı Yükümlülükler Tablosu	108
Tablo 3.3. Ara Hesap Dönemine Ait Konsolide olmayan Gelir Tablosu.....	110
Tablo 3.4 Ara Hesap Dönemine Ait Konsolide Olmayan Özkaynak Değişim Tablosu	113
Tablo 3.5. Ara Hesap Dönemine Ait Konsolide Olmayan Nakit Akım Tablosu.....	10114

BİRİNCİ BÖLÜM

KATILIM BANKACILIĞI

1.1. İSLÂM'DA PARA

İslam bilginleri paranın bir mübadele vasıtası ve kıymet ölçüsü olduğu konusuna görüş birliği içindedirler. Böyle olunca paraya olan talep, paranın kendisine değil, karşılığı olan mala ve eşyadır. Esas görevi mübadele vasıtası ve değer ölçüsü olan para bu amacın dışında kullanılmamalıdır. İslam bilginleri para olarak altın ve gümüşü kabul etmişler, bunların dışındaki madeni ve kağıt paralara para adını benzetme yoluyla vermişlerdir.² Onlara göre kullanılması meşru olan her şey mübadele aracı olarak kullanılabilir. Bununla beraber altın ve gümüş Allah'ın para yapımı için yarattığı en elverişli ve en değerli iki maden olarak değerlendirilmiştir.¹ İslam hukukçuları para olarak altın ve gümüşü esas almalarına rağmen, tarihi seyri içinde para trampadan başlayıp, mal-para ve kağıt para ile birlikte banka parası şeklinde gelişerek farklı şekiller kazanmış ve insanlar sığırdan sigara izmaritine kadar çok çeşitli maddeleri para olarak kullanmışlardır.³

Bugün revaçta bulunan kağıt para dünyanın her yerinde kullanılmakta ve paranın bütün fonksiyonlarını görebilmektedir. Bunun yanı sıra kaydi paranın (banka parası) da kullanılır hale gelmesi para kavramının gittikçe soyutlaşması manasına gelmektedir. Dünyamız her türlü beşeri münasebetler açısından oldukça küçülmüş bulunmaktadır. İletişimde ve elektronik bilgisayar alanındaki akıl almaz gelişmeler sayesinde bugün dünyayı kuşatacak büyüklükteki işler birkaç tuşa basmak suretiyle halledilebilmekte ve bu gelişmeler maddi imkânları sebebiyle finans kuruluşları tarafından öncelikle para ve bankacılık işlemlerinde kullanılmaktadır. Bu hızla gidildiği takdirde dünyanın çok daha küçüleceği ve özellikle para ve bankacılık işlemlerinin daha da soyutlaşacağı muhakkaktır. Nitekim bilgisayar terminalleri vasıtasıyla birçok işlemin merkezi hafıza veya veri bankalarına kaydedildiği bugün bile, cepte para taşıma ihtiyacı gittikçe azalmakta, fertlerin bütün gelir ve harcama bilânçolarının otomatik kayıtlar şeklinde cereyan edeceği ve yerini bu işlemlere bırakan paranın, sadece bir hesap birimi

² Zebidi, Zeynu'd-Din Ahmet b. Ahmed, "Sahih-i Buhari Muhtasarı Tecrid-i Sarih Tercemesi ve Şerhi", (Mütercim ve Şarih: Ahmed Naim), Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara, 1981, s.72-73

³ Samuelson, Saul A., "Economics", 10th Ed., McGraw Hill Kogakusha, Tokyo, 1976, s.261

fonksiyonunu göreceği günler pek uzak görünmemektedir.⁴ İşte bu gelişmeler, para kavramının, paranın fonksiyonlarını görebilecek somut veya soyut bütün eşyaya taşınması gerektiğini ortaya koymuştur. Nitekim bu durumu dikkate alan günümüz İslam hukukçuları altın ve gümüşe faiz illeti olarak mutlak semenlik (sadece para olma) görüşü kuvvet kazanmış bulunmaktadır. Zira bu illet, altın ve gümüşle birlikte, ister kağıt para olsun, ister bakır, alüminyum ve nikelden yapılmış madeni para şeklinde veya başka şekillerde olsun, eşyaya fiyat ve değer ölçüsü olma özelliğini taşıyan ve paranın bütün fonksiyonlarını gören her çeşit mübadele vasıtasının hukuki olarak para kapsamına alınmasını sağlamakla birlikte, herhalde İlahi maksatlara da uygundur.⁵ Aksi halde, ne altın ve gümüş gibi kıymetli maden olan, ne de ölçülüp tartılan, fakat bütün para fonksiyonlarını gören kağıt para faizin cereyan ettiğini söylemek mümkün olacaktır. Bu durumda ise kağıt para, bütün faiz işlemlerinin üzerinde cereyan ettiği ve insanların faizden kaçmak için sıkça başvurdukları bir merci durumuna gelecektir. Esasen fakihlerin altın ve gümüşte faiz illeti ile ilgili görüşleri dikkatle incelendiğinde, açıkça ifade edilmemekle birlikte, onların bu iki madendeki temel özelliğin mutlak semenlik (sadece “para” olma) olduğunu kabul ettikleri anlaşılmaktadır.⁶ Büyük İslam bilgini İmam Gazzali’ye göre para (altın ve gümüş) mal mübadelelerinin kolaylaştırılmasında, elinde ihtiyacın dışında bir mal bulunan kişinin bunu ihtiyaç duyduğu mal ile kolayca mübadele edebilmesine *vasıta*, malın değerinin tespitinde bir *ölçü* ve eşya arasında adaletle hükmeden bir *hakimdir*. Para eşya arasında eşitleştirme fonksiyonu görür. Ancak bu fonksiyonu onun kendi maddesinde arzuya şayan bir tarafın bulunmaması sayesinde mümkündür.⁷ Paranın kendi maddesinde arzu edilen bir taraf olması veya onun kendi maddesi için talep edilmesi, öyle bir arzu taşımayanlar için onun geçersiz olmasına sebep olacak, bu da paranın mübadele vasıtası olma özelliğini ortadan kaldıracaktır.

Gazali parayı aynaya ve harflere benzetir; aynanın rengi yoktur, fakat o her şeyi gösterir. Harfler de öyledir; kendilerinin anlamı yoktur, fakat anlamlar onlar vasıtasıyla

⁴ Samuelson, Paul A., “Economics”, 10th Ed., McGraw Hill Kogakusha, Tokyo, 1976, s.262

⁵ Hamud, Sami, H.A., “Tatwir el-A’mal el-Masrifiyye bima Yettifiqı we’ş-Şeriatı’l-İslamiyye”, Kahire 1976, s.196

⁶ Karaman, Hayrettin, “Mukayeseli İslâm Hukuku”, Nesil Yayınları, İstanbul, 1986, II, s.215

⁷ Hamud, Sami, H.A., “Tatwir el-A’mal el-Masrifiyye bima Yettifiqı we’ş-Şeriatı’l-İslamiyye”, Kahire 1976, s.196

ortaya çıkar. Aynı şekilde paranın kendisinde arzulanacak bir şey olmadığı halde o, her arzunun vesilesidir ve eşyaya onunla tevessül edilir. Diğer taraftan Gazali, altın ve gümüşün birer maden olarak değerleri olabileceğine de dikkat çekiyor. Bu durumda bu madenleri yüksek ayarlı olanları kendi maddeleri için aranır hale gelir. Başka bir ifade ile, bunlar mal niteliğine bürünürler. Bu da onların para fonksiyonunu görmelerine engeldir. Öyleyle altın ve gümüş paraların nominal, yani üzerlerindeki yazılı olan değerleri, ya ihtiva ettikleri madeni değerden fazla veya en azından madeni değere denk olması gerekir.

Entegre bir hayat sistemi olarak gelen İslam, ekonomik hayatı da düzenleyen ve hayatın diğer üniteleriyle sıkı sıkıya itibarlı bir iktisat sistemi oluşturmuştur. Kapitalizm ve sosyalizmden onbir-oniki asır önce bir iktisat sistemi kuran İslam, özel mülkiyet ve kârı kabul ederek sosyalizmden, faizi reddederek kapitalizmden ayrılmış, birbirine zıt iki sistemin olumlu yanlarını bünyesine almış, olumsuz yanlarını reddetmiştir. İslâm'ın iktisat sistemi ekonomik ve sosyal hayatta denge esasına dayanmaktadır. İslâm ifrat ve tefriti reddederek iki yönde de aşırılıkları ortadan kaldırmış, itidal ve orta yolu temsil ederek, insanın fitratına en uygun olanı gerçekleştirmeyi amaçlamıştır.

Fert ile toplum menfaatlerini uzlaştıran İslâm, hakkın en küçüğünü dahi ihmal etmemiş, kime ait olursa olsun, hakkın her çeşidini koruyarak, “ne zarar verme ne de zarar görme” esasını benimsemiştir. Ekonomik adam felsefesini reddeden İslâm'a göre insan, dünyaya imtihan için gönderilmiştir. Ekonomik hayat bu imtihanın önemli bir parçasıdır. Beden kadar ruhi ihtiyaçları da bulanana ve ebedi ahiret hayatına aday olan insanın ekonomik faaliyetlerinde bu dengeleri gözetmesi istenmektedir.

İslâm için âdil gelir paylaşımı ve sosyal denge esastır. Bu amaçla, faiz ve diğer gayri meşrû uygulamaların yasaklanması iktisadî hayatı baştan düzenleyici, zekat farzıyla birlikte üst gelir gruplarından alt gelir gruplarına yapılan diğer gelir transfer türleri de ekonomik dengesizlik ve aksaklıkları düzeltici fonksiyona sahiptirler. İslâm, alan değil, daima veren cömert bir insan tipi oluşturmayı amaçlamıştır. Bu insan tipi iktisat tarihi boyunca bugün de önemli fonksiyonlar gören vakıf kurumlarının doğmasını sağlamıştır.

İslâm'a göre kâr elde etmenin yolları emek, sermaye, riske katlanma ve taahhüttür. Sermaye, doğurgan fakat kendisine bir erkek eşlik etmediği müddetçe yavru

vermeyen bir dişi gibi, nemâsı ancak emeğin ona taalluku ile mümkün olan, aksi halde sadece zamanın geçmesiyle artmayan donuk bir varlıktır. Bu sebeptendir ki, İslâm, sermaye kâr hakkını ancak teşebbüsten doğan tüm sonuçlara emekle birlikte katılmak şartıyla tanımaktadır.

İslâm, toprağın sahibi tarafından işletilmesini, işletilmeyecekse bağışlanmasını veya işleyecek olan birisine emaneten verilmesini ideal bir sistem olarak tavsiye etmiş; toprağın verimli-verimsiz ayırımına tâbi tutularak, verimli kısmın mahsulü tarla sahibine, diğer kısmın mahsulü ortakçıya şeklindeki bölüşümü veya toprak sahibine mahsulden belli bir miktar ürün verilmesi karşılığında kiralanmasını yasaklamış, ayırım yapmadan mahsulün hisse-i şâyia şeklinde bölüşüldüğü müzâraa ve müsâkat ile arazinin para karşılığında kiralanmasına ise, insanların ihtiyacına binaen izin verilmiştir.

Faizi yasaklayan İslâm, alternatif olarak mudâbere, müşâreke, müzâraa, müsâkat, selem, istisna, cuâle, murâbaha, vadeli satış, kiralama ve çok çeşitli versiyonları olan şirket türleriyle günün her türlü ihtiyacına cevap verecek fevkalâde zengin bir üretim teşkilatı ve finans metodları geliştirmiştir. Bugün büyük bir yaygınlık kazanan leasing yönteminin asırlarca İslâm toplumlarında kullanılan bir yöntem olması İslâm'ın finans sektöründeki potansiyel, dinamizm ve öncülüğünü göstermektedir. Hak konusunda çok titiz davranan ve getirdiği ince ölçülerle bu gelir türlerini birbirinden ayıran İslâm, bu gelirlerden emek veya hizmet bedeli olan ücreti; kullanımı esnasında tüketilmeyen eşyadan sağlanan net faydanın karşılığı olan kirayı ve ortaklığa katılan emekle sermayenin bu emek veya risk karşılığında elde ettikleri kazanç olan kârı kabul ederken, ne bir emek ve risk ne de kesin bir menfaatin karşılığı olan ve kötü bir taksim sonucu elde edilen faizi reddetmektedir.

İslâm anapara veya borca, vade sebebiyle eklenen her türlü fazlalığı, adı ve şekli ne olursa olsun faiz saymıştır. Para-mal veya mal-para mübadelesi dışında bütün mal-para mübadelelerini de vade sebebiyle oluşabilecek değer farklılaşması, dolayısıyla iki taraftan birinin zarara uğraması sebebiyle yasaklamıştır. İslâm'a göre para bir mübadele vasıtası ve kıymet ölçüsüdür. Para bir ticaret metarı olarak kabul edilmez, kendi kendine artmaz ve gelir(faiz) getirmez. Piyasa şartlarının getirdiği elde olmayan dalgalanmaların dışında, paranın değerinin değişmemesi ve herhangi ağırlık veya uzunluk ölçüsü (kg, m)

gibi onun da değerinin daima korunması gerekir. Çünkü o sadece bir ölçüdür ve mallar ona nispet edilir.

Bundan sonra ele alacağımız İslâm Bankacılığı konusunda, İslâm'ın buraya kadar özetlediğimiz iktisadî prensiplerinin, özellikle para ve faiz konularının İslâm Bankalarının kuruluşunda temel oluşturacağını göreceğiz.

1.2. İSLAM BANKACILIĞI

Mevduat toplayan ve kredi veren kurumlar olarak, ortaya çıktıkları andan itibaren toplumların içinde gittikçe ağırlıklarını koyan ve günümüzde ekonominin ayrılmaz bir parçası haline gelen bankaların işleyiş tarzları ile İslâmi prensipler arasında temelde bir uyumsuzluk söz konusudur. Bu nedenle “İslâm” ve “banka” terimlerinin arasını bulmak zordur. Tarih boyunca İslam toplumlarında günümüzdeki anlamıyla, yani faiz esasına oturtulan bankalar ortaya çıkmamıştır. Batı toplumları içinde ortaya çıktıktan sonradır ki bu kurumlar son iki yüzyıl içinde İslam ülkelerinde de yer almaya başlamış, bu ülkelerin Batılı güçlerin kolonisi haline gelmesiyle de bu müesseseler kökleşme imkânı bulmuştur⁸.

Banka gibi günümüzde ekonomik kalkınma için zorunlu hale gelen kurumların İslam toplumlarında ortaya çıkmamalarının sebebi İslâm hukukunun insanların günlük hayatlarının ihtiyaçlarına cevap veremeyişinden değil, bu ihtiyaçlar ortaya çıktığında İslam hukukuna başvurulmaması veya İslâm hukuku sahasında yeterli araştırmaların yapılmaması nedeniyle adedâ bu definenin saklı kalmasından dolayıdır. Halbuki günümüzdeki bankaların gördüğü finansal işlemlerin, halihazırdakilerden daha değişik esaslar dâhilinde İslam hukukunda teorik düzenlemelerin yer aldığını ve bunların yüzyıllar boyu İslâm toplumları tarafından kısmen de olsa uygulanmakta olduğunu söylemek mümkündür. Nitekim İslâm'ın henüz ilk asrı içinde ashapdan Zübeyr b. Avvâm'ın kurduğu ve bugünkü terimlerle “kredi bankası” diyebileceğimiz bir kurum ile Hicrî IV. asırda Basra'da kullanılan çek sistemi örnek olarak gösterilebilir.

⁸ Ahmad, Ziyauddin, “Islamic Banking: State of The Art”, Development Bank Islamic Research and Training Institute (IRTI), Jeddah, 1994, s.14

1.3. İSLAM'DA GELİR BÖLÜŞÜMÜ

İslâm gelir bölüşümüne çok büyük bir önem vermektedir. Hatta İslâm'ın faizi, esas olarak, bu sistemin gelirin emek ve sermaye faktörleri arasında âdil bir şekilde bölüştürme imkânını ortadan kaldırması sebebiyle yasakladığı söylenebilir. Hak kavramına fevkalâde önem veren İslâm, gelirin türleri (faiz, kâr, ücret, kira) üzerinde hassasiyetle durmaktadır. Kapitalizm ücret, faiz, kâr, kira ve rant gelirlerinin tümünü kabaca ve hiçbir ölçü ve kurala uymadan kabul ederken, Marksizm de bunlardan ücret dışındakileri aynı hükme tâbi tutarak ve aynı tavırla reddetmektedir. Hak konusunda çok titiz davranan ve getirdiği ince ölçülerle bu gelir türlerini birbirinden ayıran İslâm ise, bu gelirlerden emek veya hizmet bedeli olan ücreti, kullanımı esnasında tüketilmeyen eşyadan sağlanan net faydanın karşılığı olan kirayı ve ortaklığa katılan emekle sermayenin bu emek veya risk karşılığında elde ettikleri kazanç olan kârı kabul ederken, ne bir emek ne de bir risk karşılığı olan faizi reddetmektedir. İslâm'da üretim faktörlerinin üretimden aldıkları gelir türleri kapitalizm ve sosyalizmden çok farklıdır. İslâm'a göre emek faktörü gelirden bazen ücret (emek kirası) bazen da kâr, nakdî sermaye kâr alırken, fizikî sermaye de kira alır.

1.3.1. Ücret ve Kira Bölüşümü

İslâm hukukunda aslında ücret ve kira kavramları aynı manaya gelmektedir. 'İcâre' ve 'icar' terimleriyle ifade edilen kira, "Bir bedel karşılığında menfaatleriyle temlik edilmesini ifade eden akid"⁹ şeklinde tarif edilmektedir. Kira akdi, gayrimenkul ve kullanımı esnasında tükenip yok olmayan dayanıklı menkul eşyanın menfaatleri ile emek üzerinde cereyan eder. Kira bedeli, yani ücret ise, iş, emek ve faydalanmanın bedelidir. Ücret ve kira kavramları aynı manaya gelmek ve hükümleri de aynı olmakla birlikte, ücret, iş ve emeğin bedeli, kira da, genellikle gayrimenkul ve dayanıklı menkul eşyanın bedeli olarak yaygınlaşmıştır.

Kira, Eşya ve malların menfaatleri üzerine yapılan icâre akdidir. Han, daire, ev, işyeri, hamam ve arazi gibi taşınmaz mallar ile; makine, techizat, televizyon, bilgisayar, giyim eşyaları, hayvanlar ve nakil vasıtaları gibi dayanıklı taşınır malların kiraya verilmesi bu kategoriye girer. Bugün dünyada büyük bir yaygınlık kazanmış olan

⁹ El-Hafif, Ali, "Ahkamül-Muamela'ti's-Şer'iyye", Dar'ul-Fikri'l-Arabi, Kuveyt, 3.Baskı Tarihsiz, s.430

leasing uygulaması İslâm'daki kiralamadan başka bir şey değildir. Leasing uygulamasında aylık veya yıllık kira bedellerinin enflasyon veya cârî faiz oranlarına göre ayarlanması bu uygulamayı şer'î açıdan haram hale getirmez. Çünkü önemli olan işin kendisidir. Kapitalizmde toprak faktörünün geliri olarak kabul edilen rant da kira kavramı içinde değerlendirilir. Kira akdinde kira bedeli ve onun karşılığı olan menfaatte aranan en önemli şart, bunların taraflar arasında herhangi bir anlaşmazlığa yol açmayacak şekilde bilinmesidir. Kira bedeli veya ücretin bilinmesinden maksat, sınırlarının ve ödeme şartlarının tespit edilmesi, menfaatin bilinmesinden maksat ise, miktar ve detaylarının bilinmesidir. Bu da menfaatin ya müddetinin ya da gayesinin tayin edilmesiyle olur. Bir evin, meselâ bir ay veya bir yıl müddetle oturmak amacıyla kiralanması halinde menfaatin miktarı bilinmiş olur. Aynı şekilde, bir işçinin belli vasıfta elbise dikmek veya şu eşyayı falan yere taşımak amacıyla kiralanması hallerinde olduğu gibi, işin cinsinin belirlenmesi veya gösterilmesiyle menfaat bilinmiş olur. Menfaatin belirlenmiş olması şart, kira bedeli veya ücrete hak kazanabilmek için, illâ ondan faydalanmış olma şartını gerektirmez. Bu sebeple, kiracı evi teslim aldığı zaman içinde oturmasa bile kirayı ödemek zorundadır. Aynı durum, belli bir süreyle tutulan özel işçi için de geçerlidir. Özel işçi, iş görmekten geri kalmamak şartıyla, kendisini kiralayanın emrine amâde olmakla, herhangi bir iş yapmasa bile ücrete hak kazanır. Herkese iş yapan müşterek işçi ise, meselâ oto tamircisi, ücrete ancak işi yapmakla hak kazanır. Kira akdinin, en önemli şartlarından birisi “akdin, eşyanın kendisi üzerinde yapılmaması”dır. Buna göre, ağacını kesmek üzere bir ormanı, meyvesini yemek üzere bir bahçeyi, balığını avlamak üzere bir göl veya havuzu, üzüm için bağı, sütü için ineği kiralamak câiz değildir. Çünkü bunlar miktarı tam olarak bilinemeyen menfaatlerdir.

Ücret emeğin kira bedelidir ve bu bedelin, yani ücretin önceden tesbiti şarttır.¹⁰ Hz. Peygamber (as), ücretin ödenmesi ve iş şartları konusunda şöyle buyurmuşlardır. “İşçiye ücretini alınının teri kurumadan veriniz.”¹¹ “Onları (işçileri) kaldıramayacakları işlerle mükellef tutmayınız. Eğer böyle bir iş yüklerseniz onlara yardım ediniz.”¹² Toplumu kardeşlik, yardımlaşma, dayanışma, karşılıklı sevgi ve merhamet temelleri

¹⁰ Mecelle-i Ahkam-ı Adliye, (Metni ve Açıklamaları Kontrol Eden Ali Himmet Berki), Hikmet Yayınevi, İstanbul, 1978, Madde:450

¹¹ İbn Mace, Rehin, “Sünen”, Kahire, 1952, s.4.

¹² Buhâri, “İman”, s.22

üzerine kuran ve kazanç için temel faktör olarak emeği kabul eden İslâm, geçimi için emeğinden başka bir şeye sahip olmayan işçilerin haklarının tam olarak verilmesini hem manevî hem maddî müeyyidelerle emretmektedir. Kur'an'da zikredilen ve Hz. Musa ile Hz. Şuayb (as) arasında gerçekleşen bu iş akdi, işçi ile işveren arasında iş ve ücret düzenlemelerinin nasıl olması gerektiği konusunda ışık tutmaktadır.¹³

Asgâri ücret, işçinin fazla yük omuzlamadan, kendisi ve ailesi için normal giyim, gıda ve mesken ihtiyacını giderecek miktarda olmalıdır. İşçiye ödenecek ücretin zarurî olan bu ihtiyaçları karşılayabilecek miktardan az olmaması gerekir.¹⁴ Bu konuda Hz. Peygamber (as) şöyle buyuruyor: “Kadın olsun erkek olsun bir işçi, en az normal gıda ile giyinmeye ve yapamayacağı işten mesul tutulmamaya hak kazanmıştır.”¹⁵ İdeal ücret, Sosyal ücrette diyebileceğimiz bu ücret ile İslâm, işçi ile işveren arasındaki gelir farklılıklarını asgâriye indirmeye amaçlanmaktadır. Bu konuda Hz. Peygamber (as) şöyle buyuruyor: “İşçileriniz sizin kardeşlerinizdir. Allah onları size yardımcı kılmıştır. O halde herkes idaresinde bulunan kardeşine yediğinden yedirsın, giydiğinden giydirsın.”¹⁶ Görüldüğü gibi İslâm işçi ile işveren arasında hayat standardı bakımından bir farklılık olmamasını, hatta tam bir benzerliğin gerçekleşmesini amaçlamaktadır. Bu iki tür ücretten özellikle asgâri ücretin hak ölçüsünde gerçekleşmemesi halinde görev devlete düşmektedir¹⁷.

Toprak kirası, Kapitalizmde toprağın kirasına rant denmektedir. Sosyalizmde toprakta özel mülkiyet olmadığı için rant da kabul edilmez. Kapitalizm rant gelirini kabul ederken buna herhangi bir sınır getirmemiştir. İslâm ise bazı ölçüler dahilinde toprak sahibine kira geliri elde etme hakkı tanımıştır. İslâm, toprağı kiraya verme iznini, ondan elde edilecek ürünün toprak sahibi ile çiftçi arasında yarı yarıya, üçte biri, dörtte biri, gibi bir oran dahilinde yani hisse-i şâyia şeklinde paylaşılması şartıyla vermiştir. Ayrıca tarlanın verimli-verimsiz veya sulak-kurak alanlara bölünerek verimli ve sulak alanın ürünü toprak sahibine kalan kısmın ürünü çiftçiye şeklinde bir bölüşümün yapılmaması veya tarlanın üçte birinin ürünü bir tarafa üçte ikisinin ürünü diğer tarafa

¹³ Bkz. Kur'an, Kasas, 23-28.

¹⁴ Ebu Zehra, Muhammed, “İslâm'da Sosyal Dayanışma”, (Çev.: Ethem Ruhi Fığlalı, Osman Ekicioğlu), Yağmur Yayınları, İstanbul, 1976, s.108

¹⁵ Malik bin Enes, “El Muvatta”, Al-Tuğ Yayınları, İstanbul, 1982, s.980

¹⁶ Buhâri, “İman”, s.22

¹⁷ Mannan, M.A., “Faizsiz Banka”, (çev.: M.T.Gürtan), Ufuk Yayınları, Ankara, 1969, age. s.222.

şeklinde bir şartın koşulmaması gerekir. Çünkü bu bölünen kısımlardan birisinin mahsulünün telef olması halinde taraflardan birinin zarara uğramama ihtimali vardır. Oysa kazancın da zararın da iki taraf arasında dengeli bölüşülmesi esastır. Yasaklanan bu kira şekli de aynî kiradır. Toprakta elde edilecek ürünün sâbit bir miktarı şeklinde, mesela 100 ölçek buğday karşılığında toprağın kiraya verilmesi kabul edilmemiştir. Burada da mahsulün az olması halinde çiftçinin, beklenenden fazla çıkması halinde de toprak sahibinin zararı söz konusu olur. Toprağın para karşılığında kiraya verilmesi ise kabul edilmiştir. Paranın değerindeki değişmelerin, mahsul fiyatlarındaki değişmeler kadar esnek, yanıltıcı ve zik-zaklı olmaması, mahsul fiyatlarının ise, mahsulün miktarı azaldığı zaman aşırı artması, düştüğü zaman da aşırı yükselmesi aynî kira ile nakdî kira arasındaki farkın temelini oluşturmaktadır.

1.3.2. KÂR BÖLÜŞÜMÜ

Kâr (rihb, profit) kelimesi, “Kazanç”, “Alış-verişten hâsıl olan fazlalık”, “Satış fiyatı ile üretim maliyeti arasındaki fark”, “Bir muamelede yahut muameleler serisinde masrafların üzerinde gelir fazlası”, “Genellikle veri periyotta elde edilen net gelir”, “Veri yılda kazancın yatırılan sermaye miktarına yahut satış tutarına oranı” şekillerinde tarif edilmiştir¹⁸.

Kâr, ya malın satın alındığı haliyle, üzerinde herhangi bir sanat icra etmeden, alım-satım işlemlerinin tekrarı neticesinde ya da günümüzdeki sınaî üretimde olduğu gibi, hammadde veya yarı mamullerin işlenip sonra ilk halinden farklı olarak yeni şekliyle satılması hâsıl olur. Bu ikinci durum, satın alınan bir malın maliyet fiyatından daha yüksek bir fiyata satılmasından netice itibariyle farklı değildir.

Kâr, iktisadî kaynakların tarım ve sanayi yoluyla işleyerek veya ticaret vasıtasıyla da ihtiyacı olana ulaştırarak fayda ve kullanım değerlerini azamîleştiren emek ve sermayeye tahsis edilen faktör gelirin adıdır. Kâr, aynı zamanda iş teşebbüsünde riski üzerine alması sebebiyle müteşebbis adına tahakkuk eden bedeldir. Kâr, bir istihsal süreci içinde, emeğin eşliğindeki nakdî sermayenin, paradan mala, maldan tekrar para veya başka bir hale çevrilmesi, kısacası bir mübadele süreci içinde işletilmesi sonucu, mevcut iktisadî varlıklarda toplum adına meydana getirilen pozitif

¹⁸ İbrahim, Mustafa vd., “El-Mu’cemu’l-Vasit”, Çağrı Yayınları, İstanbul, 1980.,232.

değer artışından emek ile sermayenin aldığı paydır. Kârda bu üretim sürecinin, yani teşebbüsün zararlı sonuçlanması halinde negatif olan ve dolaylı da olsa bütün toplumun etkilendiği bu sonuçtan sermaye sahibi doğrudan etkilenir. Başka bir ifadeyle kâr, toplumla birlikte ve ona bir katkıda bulunması şartıyla elde edilen artı gelirdir. Kâr kavramının hatırlattığı diğer bir kavram zarardır.

Zarar, karın aksine, iktisadî kaynakların fayda ve kullanım değerini azamîleştirme gayretlerinin, elde olan veya olmayan sebeplerle gerçekleşmemesi, yani değer kaybıdır. Bu kayıp yalnız ilgili sermaye veya emeğin değil, dolaylı da olsa aslında bütün toplumdur. Oysa, zarar eden iktisadi bir teşebbüsün emek ve sermaye açısından karşılaştığı kayıp esasında bu emek ve sermayenin sunacağı hizmeti bekleyen toplumun kaybıdır.¹⁹ Sermayenin kâr adıyla nemâ vermesinin şartı, onun bir mübadele süreci içine girerek, üzerinde tasarruf eden emek vasıtasıyla çevrilmesi, yani işletilmesidir. Bu süreç içinde sermaye halden hale döner, keyfiyet değiştirir. Meselâ, elinde 100 lirası olan işadaminin bununla bir mal satın alarak bu malı aynen veya işleyerek 130 liraya satması halinde ortaya çıkan kâr şüphesiz 100 liranın önce mala, sonra tekrar paraya çevrilmesi şeklinde işletilmesi neticesinde oluşmuştur. Demek ki bu 100 lira kendiliğinden değil, onu işleten emeğin tasarrufuyla nemâ vermiştir. Şu halde kârın insan emeğiyle çok kuvvetli bir irtibatı vardır. Meseleye nakdî borç sermayenin kârı açısından bakacak olursak, sermaye sahibinin bu kâra hak kazanmasının şartı da bu borç sermayenin müteşebbisin elinde karşılaşılabileceği her türlü riskin kabullenmesine bağlıdır. Çünkü müteşebbisin elinde işletilen, yani mübadele süreci içine giren sermaye, bu süreç içinde hem pozitif hem negatif değer değişikliklerine maruz kalır. Bu durum teşebbüs sonucunu belirsiz bir hale getirir. Neticede kâr ihtimali ile birlikte zarar ihtimali de vardır. Hatta anapara bile kaybedilebilir. O halde sermaye sahibi kâr ümit ediyorsa, kâr elde etmenin bedeli olan bu riskleri de göğüslemelidir. Çünkü nasıl ki, elde atıl tutulan bir nakdî sermaye bir üretim ve mübadele sürecine sokulmadıkça herhangi bir zarar riski ile karşılaşmaz, ama buna karşılık hiç kâr getirmezse, yani riskin olmaması kârın

¹⁹ Özsoy, İsmail, “Faiz ve Problemleri”, agk., 159-160.

da olmaması demek ise, kârın olması için işte bu riskin de göze alınması gerekmektedir²⁰.

Şu halde kâr elde etmenin üç yolu vardır: Emek, sermaye, riske katlanma ve taahhüd. Nitekim mudâbere akdinde mudârib emeği ile, rabbü'l-mâl de ortaya koyduğu sermayesi ile kâra hak kazanır. Kâra hak kazanmanın üçüncü yolu ise riske katlanmadır. Arapçada damân olarak geçen riziko İslâm'da kâr elde etme yollarından biri olarak kabul edilmektedir. Çünkü Hz. Peygamber (as) şöyle buyurmuşlardır: “Kazanç riskin karşılığıdır; riski üzerine alan kazancına da hak kazanır.”, “Zararı garantilenmeyen malın kârı helal değildir.”²¹ “Resûlullah (as) zararı garantilenmeyen malın kârının yasaklamıştır.”²² İslâm'da kâr elde etmenin sebeplerinden olan risk kavramı, “taahhüd” kavramını da içine almaktadır. “iş üzerine almak” demek olan taahhüd, işi bilfiil kendisi yapmasa bile müteahhide (iş üzerine alan kişi) kâr hakkı sağlar. Meselâ nitelikleri belli bir elbiseyi 100 liraya dikmeyi taahhüd eden terzi, bu elbiseyi aynı niteliklerle başka bir terziye 80 liraya diktirmekle aradaki 20 liraya hak kazanır. Terzinin bu kâra hak kazanmasının sebebi, taahhüd, yani işi üzerine alması, sorumluluğu yüklenmesidir. Ortaklıklarda emek veya sermaye faktörüne dağıtılan kâr oranlarını hisse-i şâiye şeklinde tesbit edilmesi gerekir. Bu, şirket kârlarının câiz olmasının şartıdır. Hisse-i şâiye; teşebbüs sonucunda fiilen gerçekleşmiş kârın ortaklar arasında yüzde hesabıyla pay edilmesidir. Ortaklardan biri veya birkaçı adına önceden tespit edilmiş, maktû bir kârın öngörülmesi câiz olmayıp, faizdir.

1.4. KATILIM BANKALARI VE ÇALIŞMA SİSTEMİ

Katılım Bankaları mali sektörde faaliyet gösteren, reel ekonomiyi finanse eden ve bankacılık hizmetleri sunan bankalardır. Katılım bankaları, tasarruf sahiplerinden topladıkları fonları, faizsiz finansman prensipleri dâhilinde ticaret ve sanayide değerlendirerek, oluşan kâr veya zararı tasarruf sahipleriyle paylaşır. Bu bankaların isimlerindeki "Katılım" sözcüğü yapılan bankacılık türünün kar ve zarara katılma prensibine dayalı bir bankacılık olduğunu ifade etmektedir. TL, USD ve EURO bazında vadeli hesaplarda toplanan fonlar, Kurumsal Finansman Desteği, Bireysel Finansman

²⁰ Özsoy,İsmail, “Faiz ve Problemleri”, s.157

²¹ Ebu Dav-ud, “Buyu”, s. 71

²² İbn Mace, Rehin, “Ticaret”, Kahire, 1952, s.20.

Desteği, Finansal Kiralama ve kâr/zarar ortaklığı yöntemleriyle değerlendiriliyor. Ticaretin ve sanayinin ihtiyaç duyduğu, hammadde, emtia, gayrimenkul, makine ve teçhizatın temini, katılım bankacılığı prensiplerine uygun olarak, yani mal alım satımının finansmanı yoluyla sağlanmaktadır. Ayrıca halkın ihtiyaç duyabileceği diğer bankacılık hizmetleri sunulmaktadır.

1.5. DİĞER BANKALARDAN FARKLARI

Bir getirinin faiz olabilmesi için kazancın önceden belli olması ve paranın karşılığında para kazanılması gerekir. Örneğin klasik bankalar belli bir faiz karşılığında mudilerden para toplamakta ve yine ilan edilen faiz oranlarında nakit kredi olarak ihtiyaç sahiplerine sunmaktadırlar. Kâr payında ise halktan para toplanırken belli bir gelir taahhüdünde bulunmadığı gibi anapara garantisi dahi yoktur. Bu kurumların çok dikkatli ve emniyetli işler yapmaları paranın tek güvencesidir. Tasarruf sahibi bir kere bu riske girmektedir. Ülkemiz uygulamasında katılım bankalarının halkın parasını son derece dikkatli ve emniyetli değerlendirdiği görülmektedir. Emniyet prensibi ön planda tutulduğundan bu bankalara parasını yatıran tasarruf sahipleri genel olarak nispeten daha düşük gelir ile yetinmektedirler. Bilindiği üzere ekonominin temel prensibi "az risk az getiri, çok risk çok getiri"dir. ÖFK ile bankalar arasındaki farklar zannedildiğinden çok daha büyük ve önemlidir. ÖFK ile bankalar iki farklı dünyanın, iki farklı anlayışın ürünleridir. ÖFK'nın bugün henüz tam anlamıyla oturduğu söylenemez. Bu sebeple ÖFK'nın bugün sergilediği performans onlardan asıl beklenen performans değildir. Bu kurumların en büyük dezavantajı, içinde doğdukları sisteme yabancı olmalarıdır. Bugün dünyada ve Türkiye'de hakim olan sistem faiz temeline oturtulmuş olan kapitalist sistemdir. Batının kültür değerleri içinden doğan bu sistem, kendisi gibi faiz temeline oturtulan banka sistemini doğurmuştur. Bankalar bu sistemin öz evlatları durumundadır. ÖFK ise, doğu dünyasına daha yakın olan Türk milletinin sahip olduğu kültür değerlerinin bir ürünüdür. Ancak bu kültür değerleri, varlığını ve sahip olduğu potansiyeli ortaya koymakla birlikte, henüz hakim sisteme karşı etkili bir duruma gelmiş değildir. ÖFK deplasmanda oynayan bir futbol takımı gibidir. Bugün dünyada ve Türkiye'de hakim olan kapitalist sistem bu kurumların yabancı olduğu bir sistemdir. Bankalar dış piyasalardaki yatırım fırsatlarını da değerlendirme imkanlarına sahipken, sistemin faiz temeli üzerine kurulmuş olması sebebiyle ÖFK bu fırsatlardan

da yararlanamaz.²³ ÖFK'nın performansını değerlendirirken bu realiteyi göz ardı etmemek gerekir. Aksi halde, bu kurumlar hakkında yapılan değerlendirmeler yanlış ve haksız sonuçların ortaya çıkmasına sebep olabilir. Özel Finans Kurumları ile bankalar arasındaki başlıca farklar aşağıdaki gibidir.

1.5.1. Bankalar Para, ÖFK Mal Ticareti Yapar

Bilindiği gibi bankalar sınai ve ticari teşebbüsler kurmak veya iştirak etmek ve bu konularla ilgili ticari ve mali hizmetler görmekle birlikte, esas olarak mevduat toplayan, bu mevduatı değişik şekillerde borç veren, yani para ve kredi ticareti yapan müesseselerdir. Bankaların sınai ve ticari fonksiyonları kredi ticareti yapma fonksiyonu yanında çok önemsiz, hatta yok denecek kadar azdır. Mevduat sahipleri ile finansman ihtiyacı içindeki müteşebbisler arasında aracılık yapan bankaların ana geliri bu kredi ticaretinden elde edilir. Bu ticarete, kredi faizi ile mevduat faizi arasındaki fark bankaların kârını teşkil eder. Küçük tasarrufların toplanarak ekonomiye kanalize edilmesi ekonomik kalkınma için önemli bir hizmet teşkil eder. Ancak bu hizmette bankaların fonksiyonu sadece paranın sirkülasyonunu sağlamaktır. Oysa paranın tek başına hareketi ekonomi için bir anlam ifade etmez. Para bir lokomotif gibidir. Lokomotif, beraberinde arkasındaki vagonları çekebildiği ölçüde işe yarar; tek başına lokomotifin hareketi hiçbir anlam taşımaz. Yine para, vücutta hayati önemi olan kan gibidir. Kanın fonksiyonu, vücuda alınan ve midede öz haline getirilen gıdaların, ihtiyacı olan organlara taşınmasıdır. Bu fonksiyonu görmedikçe kanın vücutta dolaşmasının bir faydası yoktur. İşte bankalar, para piyasasına girerek bu piyasa içinde paranın sirkülasyonunu sağlarlar. Ancak para, bu piyasadan çıkıp mal piyasasına girmediği, yani para, arkasından mal ve hizmetleri sürüklediği takdirde onun ekonomiye, yani tarım, sanayi, ticaret ve hizmet sektörlerine bir faydası yoktur. Herkesin cebi para dolu olsa, hatta dağlar taşlar altın olsa, bunların karşılığında satın alınacak bir parça ekmek, bir giyisi, yani bir mal veya hizmet bulunmadığı müddetçe insan hayatının devam etmesi mümkün değildir. Arkasından mal ve hizmetleri çekmediği sürece, bu para ve altının, piyasada dolanıp durması hiçbir anlam ifade etmez. Buna karşılık para veya altın olmasa da her yer mal olsa veya her türlü hizmet

²³ Ahmad, Ziyauddin, "Islamic Banking: State of The Art", Development Bank Islamic Research and Training Institute (IRTI), Jeddah, 1994, s.14

bulunabilse hayat normal bir şekilde devam eder. Paranın ekonomideki fonksiyonu, sadece malların değiş-tokuşunda ölçü veya malı temsil vazifesi görerek hayatı kolaylaştırmaktır. Şu halde ekonomide esas olan para değil, maldır. İşte bankalar piyasada paranın dolaşımını sağlarlar. Oysa bu dolaşım arkasından mal ve hizmetleri sürüklediği müddetçe ekonomiye bir şey kazandırmaz. Halktan düşük faiz ile topladıkları tasarrufları doğrudan ekonomiye kanalize etmedikleri takdirde bankaların, reel ekonomiye bir faydaları yok demektir. Nitekim 1990'lı yılların Türkiye'sinde bankalar, ellerindeki kaynakları ekonomiye aktarmak, böylece bu kaynakları ülke kalkınmasında ve faydalı alanlarda kullanmak yerine, yüksek faizli devlet bono ve tahvillerine yatırmışlardır. Yani bankalar üretim ekonomisine değil, faiz ve rant ekonomisine hizmet etmişlerdir. Özel finans kurumları ise mal ticareti yapmaktadırlar.²⁴ Çünkü ekonomik faaliyetlerin esası mal mübadelesine dayanır. Malın piyasadaki hareketleri ekonomiyi canlandırır. ÖFK, bankalar gibi müşterilerine kredi vermez. Çünkü bu kredinin ekonomide kullanılmama ihtimali vardır. Ekonomide kullanılmayan kredinin ise, onun ticaretini yapan birkaç kişiden başkasına faydası yoktur. Bu sebeple ÖFK, kredi vermek yerine bu kredi ile hangi sınai veya ticari faaliyette bulunulacak ise, parayı doğrudan o faaliyete kanalize eder. Müşteri talep ettiği kredi ile fabrikasına bir makine veya hammadde satın alacak idiyse, ÖFK bu makine veya hammaddeyi kendisi peşin satın alır ve müşterisine vadeli olarak satar. Görüldüğü gibi, bu işlemde ÖFK'nın yaptığı bir tüccarın yaptığından farksızdır.

1.5.2. Bankalar Faiz ÖFK İse Kâr Esasına Dayanır

Daha önce de belirtildiği üzere, İslâm bankalarının en önemli fonksiyonu, günümüz bankalarında olduğu gibi, halktan fon toplayıp üretim alanlarına sevk etmektir. Günümüz bankaları bu fonksiyonlarını halktan düşük faizle topladıkları mevduatları daha yüksek faizle topladıkları mevduatları daha yüksek faizle üreticilere aktarmak suretiyle yerine getirirler. Ödedikleri faiz (mevduat faizi) ile aldıkları faiz (kredi faizi) arasındaki fark günümüz bankalarının esas gelirini oluşturur. Günümüz bankalarının mudilerle olan ilişkilerinde mudiler alacaklı, bankalar ise borçlu

²⁴ Gürdoğan, Nazif, "Özel Finans Kurumlarının Fonksiyonları ve İşleyiş Mekanizması", Özel Finans Kurumları ve Türkiye Uygulaması Sempozyumu, Marmara Ü., Ortadoğu ve İslâm Ülkeleri Ekonomik Araştırma Merkezi, Yayın No.5, İstanbul, 1988, s.167

durumundadırlar. Üreticilerle olan ilişkilerinde mudiler alacaklı, bankalar ise borçlu durumundadırlar. Üreticilerle olan ilişkilerde ise, bankalar alacaklı, üreticiler borçlu durumundadırlar ve borçlu olan taraf alacaklıya aldığı krediye karşılık faiz öder. Bankaların uyguladıkları bu mevduat ve kredi faizlerinin İslâm'ın yasakladığı borç faizine girdiği konusunda hiçbir şüphe yoktur. Bilindiği gibi borç faizi, ödünç, alım-satım veya başka herhangi bir sebepten zimmete geçen bir borca karşılık ödenecek olan mal veya parada, belli bir vadeden dolayı şart kılınan fazlalıktır. Bankalar hem mudilerinden topladıkları mevduata belli bir vade karşılığında belli bir faiz ödemekte hem kredi kullandırdıkları müşterilerinden belli vade karşılığında yine belli oranlarda faiz talep etmektedirler. ÖFK'da ise faiz ilişkilerine yer verilmez. Paranın faizle borca verilmesi söz konusu değildir. ÖFK, halktan kâr ortaklığı esasına göre fon toplar, bu fonları üçüncü kişilerle ortaklık kurmak veya alım-satım yapmak suretiyle değerlendirir ve elde edilen kârın %20'sini kendisine ayırdıktan sonra kalan %80'i de mudilerine dağıtır.

1.5.3. Bankalar Kapitalist İktisat Sisteminin ÖFK İse İslâm İktisadının Ürünüdür

İlk örnekleri Mezopotamya, Eski Yunan ve Eski Roma'da görülen banka, İtalyanca'da 'masa', 'tezgah' anlamına gelen ban co kelimesinden kaynaklanmıştır. İtalya'da önlerine bir masa koyarak para ticareti yapan bu kişilere XII. yüzyılda banchiero (banker) denmiştir. Roma'da önceleri para değiştirmesi şeklinde başlayan bankerlik daha sonra mevduat kabülü, kredi işlemleri ve poliçe alım-satımıyla gelişmiştir. İslâm ve Hıristiyanlıktaki faiz yasağı bankacılık sisteminin gelişmesine engel olmuş, bu dinlerdeki faiz yasağı sebebiyle banka sistemine Museviler hâkim olmuştur. Günümüz bankacılığı 1157'de Venedik Bankası'nın kurulması ile başlamıştır. 1408'de de Cenova Bankası kurulmuş, Yenicağda Hıristiyanlık bünyesinde faizin meşrulaştırılma çabalarıyla birlikte bankacılığın gelişimini engelleyen en önemli sebep ortadan kalkmıştır. XIX. Yüzyılda ticaret sermayesinin gelişimi ve Sanayi Devrimi banka sistemini büyük bir hızla geliştirmiş ve bankaları, parasal ilişkilerin odaklaştığı en önemli mâli kurumlardan biri haline getirmiştir.²⁵ Bankalar ortaya çıktıkları andan

²⁵ İlkin, Akın, "Bankacılığın Tarihçesi", Ekonomi Ansiklopedisi, Paymaş Yayınları, İstanbul, 1993, s.138-139

itibaren toplumların içinde gittikçe ağırlıklarını koymuş ve günümüzde ekonominin ayrılmaz bir parçası haline gelmişlerdir. Kapitalizmin dünya ekonomisi üzerinde etkili olmaya başlamasıyla bu kurumlar İslâm ülkelerinde de yerini almış ve zamanla kökleşmiştir. Fakat bu kurumlar, Batıda gördükleri fonksiyonları İslâm ülkelerinde istenildiği gibi gösterememişlerdir. Müslüman halk faizin haram olduğu gerçeğini aşamamış ve bankalara karşı daima soğuk davranmıştır. Böylece halkın elindeki tasarruflar ya altın ve dövize ya da gayrimenkullere kayarak ekonomi dışı alanlarda kalmış, ülke ekonomisi kalkınmak için ihtiyaç duyduğu sermayeyi temin edememiştir. Sonuçta hem ülke geri kalmış, hem de devlet sermaye ihtiyacını karşılayacak potansiyel halkın elindeki mevcut iken başvurulmuş dış borç yolu ülkeyi siyasî ve ekonomik açıdan dışa bağımlı hale getirmiştir. İşte ÖFK halkın elinde bulunan ve özellikle dini kaygılarla banka sistemine gitmeyen büyük miktardaki tasarrufların hem bu tasarruf sahipleri hem ülke ekonomisi adına değerlendirilmesi amacıyla yönelik olarak kurulmuştur. Türkiye’de yaşanan bu süreç diğer İslâm ülkelerinde de aynı şekilde yaşanmış ve bu ülkelerde de aynı amaçlarla İslâmi esaslara dayalı faizsiz bankalar kurulmuştur. ÖFK’nın esasları İslâmi prensiplere göre düzenlenmiştir. İslâm iktisadı ÖFK’nın da temelini ve çerçevesini oluşturur. Bu kurumların işlemlerinde İslâm’ın helâl ve haram ölçüleri hakimdir. Kurumlarda işlemlerin İslâmi prensiplere uygunluğu denetleyecek dinî kontrol heyetleri bulunmaktadır. Bu heyetler ÖFK’daki her türlü işlemin Kur’an ve sünnetin hükümlerine uygun olmasını sağlarlar. Onların onayı olmadan banka bir işlemde bulunamaz.

Tablo 1.1. Mevzuat açısından Bankalar ve ÖFK

Karşılaştırma Kistasları	Bankalar	Özel Finans Kurumları
Yasal Altyapı	Mevzuat eksiklikleri yoktur.	Mevzuat eksiklikleri ve belirsizlikler arzeden hususlar 2005 yılına kadar vardı.
Fon kaynakları ve maliyeti	Vadeli ve vadesiz olarak hesap açılabilenler ve getiri oranları vade başında belirlenmektedir. Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu kapsamındadır. Türk Ticaret Kanunu (TTK) ve ana sözleşme gereği olan yedek akçelerden başka safi kârın %5 tutarında muhtemel zarar karşılığı olarak Merkez Bankası'nda devlet tahvili tutmak zorundadır. Kısa vadeli ihtiyaçlar için bankalar arası para piyasasından borçlanabilmektedirler.	Cari hesapların maliyeti sıfırdır. Katılma hesaplarına ise vade başında herhangi bir garanti verilmemektedir. Mevduat için 2005 yılına kadar herhangi bir güvence yoktu. Sadece Türk Ticaret Kanunu (TTK) ve ana sözleşme gereği karşılık ayrılırlar. Cari ve katılma hesapları dışında borçlanma imkanları bulunma- maktadır.
Fon Kaynakları yasal yükümlülükleri	Mevduat ve mevduat dışı pasifler için toplam %14 munzam ve disponibilesinin zorunluluğu mevcut, ancak disponibilesinin senet olan kısmının getirisi bulunmaktadır.	Özel cari hesapları için toplam %24 disponibilesi ve karşılık, Katılma hesapları için %10 Merkez Bankası'nda tutulan karşılıkların hiçbir getirisi bulunmamaktadır. Mevcut dışı pasifler için herhangi bir yükümlülük yoktur.
Fon kullandırma	Nakit kredi kullanılmaktadır. Mal alım-satımı yasaklanmıştır. Her türlü gayri nakdi kredi kullanılabilirler. İhracatın finansmanında vergi ve harç istisnaları vardır. Gayrimenkul finansmanında kredi ile kaydi satış değeri arasında bağ kurulmamaktadır. Hazine bonosu, repo, bankalar arası piyasa vb. kısa vadeli enstrümanlara yatırım yapılabilirler.	Nakit kredi kullanılamazlar. Murabaha, müşareke, mudarebe ve finansal kiralama (leasing) yöntemleri ile fon kullanılabilirler. Bu yıl bütçe kanununun verdiği izinle devlet ihale yasasının gerektirdiği konularda mektup verebilmişlerdir. Ancak gelecek yıl için belirsizlik mevcuttur. İhracatın finansmanında teşvik edici bir husus yoktur. Gayrimenkul finansmanında çift tapu harcı ödenmesi ve gerçek değeri üzerinden finanse edilmesi gerekmektedir. Kısa vadeli enstrümanları yoktur.
B.S.M.V	%5	YOK
K.D.V.	YOK	%1 (Bu oran mal cinsine göre değişmektedir)
K.K.D.F.	%6 (Bireysel kredilerde %10)	YOK
Leasing	Yapamazlar, kendi leasing şirketlerine kullandıracakları kredilerde KKDF'ye tabidir.	Yapabilirler.
Gayrimenkul edinme	Edinecekleri gayrimenkullerin toplamının kayıtlı değeri özkaynaklarının yarısı ile sınırlı	Yabancı sermaye kanunu dışında sınırlama yoktur.
Genel Kredi Sınırlamaları	Var	Yok
Solvabilite Oranı	Yok	Var
Ortaklıklar itibariyle sınırlar	Var	Yok
Mesleki dayanışma	Bankalar birliğine üye olmaları zorunludur.	Yasal dayanağı olmayan Özel Finans Kurumları Vakfı'na üye olma zorunluluğu yoktur.

1.5.4. Bankaların Kredi Vermesi Ve ÖFK'nın Mal Satmasının Karşılaştırılması

Bankaların topladıkları tasarrufların ekonomiye dönme ve daha yüksek faizli bono ve tahvillere gitme ihtimali gibi, aynı şekilde banka kredilerinin de ekonomiye dönme ihtimali kesin değildir. Yani banka kredileri üretim ekonomisinin değil, rant ekonomisinin sermayesi haline gelebilir. ÖFK ise, mal ticareti yapmakla ekonomiye doğrudan ve kesin bir katkıda bulunmuş olmaktadır. Meselâ banka kredileri spekülâ faaliyetlere konu olabilirken, ÖFK müşterisine ihtiyaç duyduğu makineyi satın alır. Bu, makineyi satan fabrikanın üretimini arttırması demektir. Makinenin müşteriye intikal ettirilmesi ulaşım sektörünü harekete geçirir. Nihayet bu makinenin fabrikaya yerleştirilip üretime geçmesi, yeni bir iş ve istihdam sahası, ekonomiye yeni bir katkı demektir. İşte bütün bu faaliyetler ÖFK'nın yaptığı mal ticaretinin bir sonucudur.

1.5.5. Bankaya Borçlanmak Ve ÖFK'ya Borçlanmak Arasında Karşılaştırma

Bankadan kredi çeken kişi vade sonunda anapara ile birlikte faizi ödemek zorundadır. ÖFK'dan mal satın alan müşteri ise, vadesi geldikçe bir defada veya genellikle aylık taksitler halinde malın borcunu ödeyecektir. Bu iki ödeme arasında da fark vardır. Zira bankaya kredi borcu bulunan kişi, tahsil ettiği bu krediyi reel bir varlığa, meselâ bir mala çevirmemiş, giriştiği işlerde başarılı olamamış veya krediyi çar-çur etmiş ise, vadesi gelince kredinin karşılığı bulunmayacağı için çok güç durumlara düşebilir. İflas muhtemeldir. Bunun sonunda ocakların dağılması, intihar gibi büyük fâcialar görülebilmektedir. ÖFK'dan mal satın alındığı ve bu malın bedeli kadar borçlanıldığı zaman ise, riskler söz konusu olmaz. Her şeyden önce ele nakit para geçmediği için bu paranın çar-çur edilme ihtimali yoktur. Ödemede bir zorlukla karşılaşıldığı zaman, en azından borcun mal şeklinde bir karşılığı bulunmaktadır. Karşılaşılabilecek güçlükler hiçbir zaman kredi borcu derecesinde olmayacaktır.

1.5.6. Banka Faizleri İle ÖFK Kârları Arasında Karşılaştırma

Banka faizleri ile ÖFK kârları arasındaki farkları ekonomik ve dinî açıdan olmak üzere iki açıdan belirtmekte fayda vardır. Ekonomik açıdan faiz, ekonomik faaliyetlerden bağımsız, sözleşme esnasında sermaye sahibi adına tahakkuk ettirilen bir gelirdir. Krediyi kullanan bu kredi ile herhangi bir iş yapıp yapmamasına, iş yapmış olsa

bile kazanç elde edip etmemesine veya kazancın azlığına veya çokluğuna bakılmaksızın, her halükârda bu faizi ödeyecektir. Kredi kullananın elinde olmayan sebeplerle yeterli kazanç elde edememesi veya zarar etmesi hallerinde bile faiz borcunu ödemek zorunda kalması, toplumda ferdî ve sosyal bir çok rahatsızlıkların doğmasına sebep olabilmektedir. Faiz geliri, faizli krediyi kullanılmasından doğan reel bir ekonomik faaliyetten doğmamış olabilir. Yani banka, müşterisine verdiği faizi reel ekonomik faaliyetlerde kullandığı bir kredinin geliri olarak değil, devlet bonusu gibi üretken olmayan sahalardan da elde etmiş olabilir. Veya faiz, banka kredisinin kullanıldığı sınaî veya ticari faaliyetin zarar etmesi halinde de talep edildiğinden, bir kazançtan değil, iflas etmiş bir kişi veya kuruluşun enkazından derlenmiş bir haksız kazanç da olabilir. İşte vade sonunda bankadan faizini alan kişi, bu kazancın nereden geldiği konusunda hiçbir bilgiye sahip değildir. Diğer taraftan ÖFK'nın verdiği kârın, bu kurumun yapmış olduğu bir ticari faaliyet sonucu elde edilen ve kesinleşmiş bir kazanç olduğunda şüphe yoktur. Zira ÖFK'nın ticarî bir işlem veya bir ortaklık olmaksızın kazanç elde etmesi bağlı oldukları mevzuat açısından da mümkün değildir. Meseleye dinî açıdan da bakmak gerekirse, banka halktan düşük faizle topladığı tasarrufları daha yüksek faizlerle kredi vermek suretiyle, her safhada dince yasaklanmış olan faizli işlem yapmış olur. ÖFK ise, halktan para toplarken belli bir işlem yapmış olur. ÖFK ise, halktan para toplarken belli bir kâr payını taahhüt etmez. Ancak o güne kadar verilmiş ve gazetelerde ilan edilmiş olan kâr oranları sadece belli bir fikir verebilir. ÖFK'da belli bir kâr payını taahhüt etmek bir yana, müşterinin anaparasına bile garanti verilmez. Bu şekilde haktan toplanan paralar ÖFK tarafından ticarî faaliyetlerde kullanılır. Bu faaliyetlerden elde edilen kârın %20'si kuruma ayrılırken, kalan %80 ilgili vade grubunda parası bulunan fon sahiplerine paylaşılır.

1.5.7. Banka Faizleri İle ÖFK Kârlarının Birbirine Yakın Seviyelerde

Gerçekleşmesinin Nedenleri

Bunun temel sebebi, ÖFK'nın asıl fonksiyonları olan ortaklık ilişkilerine girmeyip, mal alım- satımı yapmalarıdır. Kendilerine yatırılan paraların 1 ay, 3 ay, 6 ay gibi çok kısa vadeli olması veya daha önce değinilen sebeplerle, fon kullandığı müşterisiyle ortaklık ilişkilerine giremeyen ÖFK, zorunlu olarak kısa vadeli işlemleri tercih etmektedir. Kısa vadeli işlem olarak kullanılacak tek yol, ÖFK dilinde

“üretim desteği sağlama”, İslâm hukukunda da “murâbaha” veya “bey’-i müeccel (vadeli satış)” denilen mal alıp-satma yoluna gitmektedirler. Bu işlemlerin yapıldığı mal piyasasında fiyatlar aşağı-yukarı birbirine yakındır. Piyasa fiyatlarının üzerine çıkmak mümkün değildir. Böyle bir piyasadan bir müteşebbisin fabrikası için ihtiyaç duyduğu bir makineyi temin etmek istediğini düşünelim. Bu müteşebbisin önünde iki alternatif vardır. Ya bankadan kredi alarak, bu kredi ile makineyi temin etmek veya ÖFK vasıtasıyla bu makineyi satın almak. Dinî tercihleri bir tarafa bırakırsak, müteşebbisin tercihi mâliyeti düşük olandan yana olacaktır. Bu durumda, bu makineyi peşin alıp müşterisine vadeli olarak satacak olan ÖFK’nın kâr oranını banka faizlerinin üzerine çıkarması mümkün değildir. Aksi halde bu müşteriye kaybedecektir. Bu şartlarda gerçekleşen bir alım-satım sonunda ÖFK’nın elde edeceği, dolayısıyla müşterilerine dağıtacağı kâr, ister istemez banka faiz oranlarıyla aynı seviyelerde gerçekleşir.

Burada, şöyle bir soru ile karşılaşılabilir: “Banka faizleri ile ÖFK kârlarının aynı seviyelerde cereyan etmesi, ikisini aynı kefeye koyma imkânı vermez mi?”. Önemli olan, faiz ve kâr oranlarının birbirine yakın olması değil, gelirin kaynağıdır. Birisi bütün dinlerin yasakladığı, hakkaniyete uymayan ve gayrimeşru bir işlemin sonucu iken, diğeri insanların ekonomik hayatının temeli olan ticarî bir işlemin sonucudur. Faiz oranları ile kâr oranları arasındaki yakınlık bu ikisini aynı kefeye koyma imkânını vermez. Zira, bu yakınlık ve benzerlik sadece görünüştedir. Özde birbirinden tamamen farklıdır. Sorunun temelinde dinî kaygılar yattığına göre, dinî bir örnekle mesele açıklanabilir. Mesela, nasıl ki aynı şartlarda kesilmiş, fakat biri besmelesiz, diğeri besmeleli iki sığırdan birinin eti helaldir, yenir, diğeri ise haramdır, yenmez. Aynı şekilde faiz dinen haram kılınmış bir işlemin sonucu, kâr, dinin ve bütün insanlığın kabul ettiği meşru bir ticarî işlemin sonucudur. Bankaların topladıkları tasarrufların ekonomiye dönmeme ve daha yüksek faizli bono ve tahvillere gitme ihtimali gibi, aynı şekilde banka kredilerinin de ekonomiye dönme ihtimali kesin değildir. Yani banka kredileri üretim ekonomisinin değil, rant ekonomisinin sermayesi haline gelebilir. ÖFK ise, mal ticareti yapmakla ekonomiye doğrudan ve kesin bir katkıda bulunmuş olmaktadır. Mesela banka kredileri spekülâtif faaliyetlere konu olabilirken, ÖFK müşterisine ihtiyaç duyduğu makineyi satın alır. Bu, makineyi satan fabrikanın üretimini arttırması demektir. Makinenin müşteriye intikal ettirilmesi ulaşım sektörünü

harekete geçirir. Nihayet bu makinenin fabrikaya yerleştirilip üretime geçmesi, yeni bir iş ve istihdam sahası, ekonomiye yeni bir katkı demektir. İşte bütün bu faaliyetler ÖFK'nın yaptığı mal ticaretinin bir sonucudur.

1.6. KURULUŞ GAYESİ

Katılım bankalarının kuruluş gayesi nedir? Türkiye'de ve dünyada halkın bir kesimi, faiz gelirinden uzak durmaktadır. Bu nedenle klasik bankalara gitmeyen fonlar atıl kalmaktadır. Bu durum hem genel ekonomi açısından, hem de tasarruf sahibi açısından bir kayıptır. Katılım bankaları, mali sektörde bir yenilik olarak, klasik bankalara gitmeyen fonları ekonomiye kazandırmak ve tasarruf sahiplerinin fonlarını güvenle saklamalarına ve değerlendirmelerine yardımcı olmak amacıyla kurulmuştur. Kuruluş aşamasında, dalında uzman kişilerin oluşturduğu heyetlerin görüşleri doğrultusunda ve dünyadaki uygulamalarından örnek alınarak, bu bankaların topladığı fonları değerlendirmek için yöntemler tespit edilmiştir. Bu yöntemlerle elde edilen kazancın faizden esaslı olarak farklılık gösterdiği konusunda bir görüş birliği oluşmuştur.

1.7. TÜRKİYE'DEKİ TARİHÇESİ

Faizsiz bankacılıkla ilgili en iyi ve en yeterli düzenlemeler Türk ekonomisinde yaşanan liberalleşme hareketlerinin bir sonucu olarak, 1980 sonrasında, gündeme gelen ve değişik nedenlerle ekonomiye dâhil olmamış "yastık altı" diye adlandırılan fonların, ekonomik faaliyetlerin finansmanında kullanılabilmesini olanaklı hale getirmek üzere mali sektörde faaliyet göstermeye başlayan Özel Finans Kurumları, Türkiye'de ilk olarak 1985 yılında faaliyete geçmiştir. Türk bankacılık sisteminde, bankalara alternatif değil, sistemi tamamlayıcı finansal kurumlar olarak faaliyette bulunan ÖFK'lar, global faizsiz finansal sistemde, henüz rakamlara yansımaya da yasal altyapı açısından ayrı bir konuma sahipler. Yabancı uzmanların, 'faizsiz bankacılık konusunda dünyada en iyi ve yeterli düzenlemenin Türkiye'de olduğu' yolundaki söylemleri de bunu doğruluyor. Birçok ülkeye nazaran daha sağlam yasal haklara sahip olan ÖFK'lar, yeni Bankacılık Kanunu gereğince, bundan sonra "Özel Finans Kurumları" adı yerine, "Katılım Bankaları" ismiyle faaliyetlerine devam edecekler.

Yeni Bankacılık Kanunu'na göre "Katılım Bankaları" 2 Temmuz 2005'te kabul edilen ve TBMM tarafından ikinci kez Cumhurbaşkanlığı'na gönderilen 5387 no'lu Bankacılık Kanunu ile "Özel Finans Kurumları"nın ismi, "Katılım Bankaları" olarak değiştirilirken, "Özel Finans Kurumları Birliği"nin adınının da "Türkiye Katılım Bankaları Birliği" olarak değiştirilmesi öngörülmüyor. Banka kavramını; "mevduat bankaları ve Katılım Bankaları ile kalkınma ve yatırım bankaları" olarak açıklayarak kurumların vasfını net bir şekilde ortaya koyan Kanun'da, Katılım Bankaları "özel cari ve katılma hesapları yoluyla fon toplamak ve kredi kullanırmak esas olmak üzere faaliyet gösteren kuruluşlar ile yurt dışında kurulu bu nitelikteki kuruluşların Türkiye'deki şubeleri" olarak tanımlanıyor. Yeni kanun ile birlikte, Özel Finans Kurumları tarafından oluşturulan Güvence Fonu'nun yerini de Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu alıyor. Katılım Bankaları, 2000 ve 2001 yıllarında yaşanan ekonomik krizlerden sonra yüzde 50'ye varan fon çıkışına rağmen varlıklarını sürdürdüler ve daha da önemlisi, krizlerden kendi iç dinamikleri sayesinde çıkmayı başararak, ekonomiye ve kamuya herhangi bir ek yük getirmediler.

Bankacılıkta bilânçoların pasifinde yer alan ve halktan toplanan tasarrufların oluşturduğu yükümlülüklerde, kâr ve zarara katılma yöntemi, sabit oranlı yükümlülüğe nazaran kurumlara rahatlık sağlayarak, krizlerin aşılmasına yardımcı oldu. Kurumlar, faiz riskinden başka kur riski de yüklenmemiş oldular. Bilânçonun aktifinde yer alan kredilerde de Katılım Bankalarının izlediği prensipler, kriz dönemlerinin diğer mali kurumlara nazaran daha kolay atlatılmasını sağladı. Katılım Bankalarının çalışma prensipleri gereğince, kredilerin mutlaka bir proje veya donanım tedariki karşılığında kullanılması ve kredi bedelinin kredi müşterisine mal ve hizmet temin eden satıcıya ödenmesi, hem bu kredilerin veriliş amacı dışında kullanımını önüyor hem de kredinin ve firmanın kontrolünü kolaylaştırıyor. Diğer taraftan, kredinin taksitli kullanılması ve genellikle taksitlerin aylık tahsil edilmesi de "seyyaliyeti" artırıyor. Katılım Bankaları, kredi kullandırma yöntemlerinden biri olan finansal kiralama yöntemi sayesinde, fon kullanan firmaların, nakit akımlarına uygun tarzda kredilendirilmesini de sağlıyor. Kullanılan yöntemler, bu kurumların kullandığı kredilerin emniyetini artırarak, aktif kalitesini yükseltiyor. Dolayısıyla Katılım Bankacılığı, sadece faizsiz olma özelliğine sahip bir bankacılık türü değil, aynı zamanda bilânçonun pasifindeki

yükümlülüklerin riskini azaltıcı, aktifteki kredilerin emniyetini ve dolayısıyla aktif kalitesini arttırıcı özellik taşıyan bir bankacılık türü olarak mali sistemde önemli bir rol oynuyor.

1.8. GELİŞİM SÜRECİ

“Türkiye’deki faizsiz bankalar İslâma uygun mu kuruldu?” sorusu ve itirazı çokça ortaya atılan iddialar arasında bulunuyor. Prof. Zaim’e göre bu bankalar “Dünya Fukahalar Meclisi” tarafından, yapılan uzun ve derin müzakereler sonucu kurulan İslam Kalkınma Bankası İslâmî Bankacılığın ilk modeli. “Eğer bu model İslâmî ise, hem Türkiye’deki, hem de diğer İslâm ülkelerinde kurulan bankalar da İslâmîdir” tespitini yapan Prof. Dr. Zaim’e göre “İslâm dünyası Allah’ın koyduğu düzeni, 1975 yılında ‘İslâm Kalkınma Bankası’ nı kurarak tüm dünyaya örnek olarak takdim etti. ‘İşte ideal sistem budur’ dedi.” İşte bu yüzden İslam Kalkınma Bankası, İslâm ülkeleri için bir örnek teşkil etti. İslâm dünyasının çeşitli yerlerinde bu bankanın çalışma sistemini hayata geçiren özel finans kurumları ortaya çıktı.

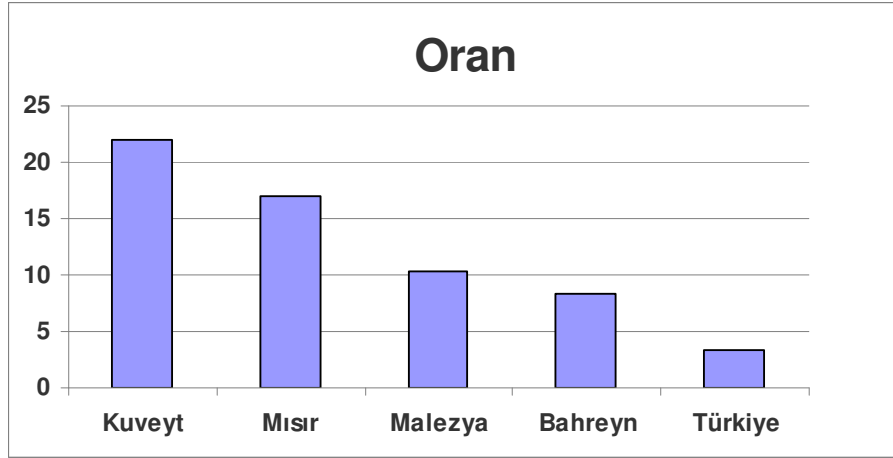
Faizsiz temelli ilk banka Dubai’de kuruldu. Bunu diğer ülkelerdeki kurumlar takip etti. Bu kervana, fazla zaman geçmeden “Özel Finans Kurumu” adıyla Türkiye’de de faizsiz finans kurumları katıldı. Türkiye’de, faiz nedeniyle mali kuruluşlarla temasa geçmeyen tasarruf sahiplerinin fonlarına hareketlilik kazandırabilmek amacıyla faizsiz bir temele oturtulan Özel Finans Kurumları’nın(ÖFK) kurulması T.C. Hükümetinin 83/7506 sayılı Kanun Hükmündeki Kararnamesiyle kabul edilmiştir. Kararnameye ilişkin Tebliğ de 25 Şubat 1984 tarihinde 18323 sayılı Resmi Gazetede yayınlanmış ve 19 Şubat 1984 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Bu kurumlar daha sonra 19 Aralık 1999 tarihinde yapılan değişiklikle 4389 sayılı Bankalar Kanunu kapsamına dahil edilmişlerdir. Kasım 2000’in ikinci yarısında uygulanmakta olan ekonomik program ciddi bir yara almış ve bu dönemde bir özel banka Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu’na (TMSF) devredilmişti. Bankacılık sektöründe yaşanan yaprak dökümü, ÖFK’leri de derinden etkiledi ve Kasım 2000’in ikinci yarısından itibaren İhlas Finans Kurumu ödeme güçlüğü içerisine girdi. Yoğun bir mevduat çekme talebiyle karşılaşan söz konusu kurum bir müddet sonra likidite darboğazına sürüklendi ve bu durum diğer ÖFK’lerde de mevduat çekme taleplerinin yoğunlaşmasına yol açtı. ÖFK’ler krize dayanıklı yapıları sayesinde bu süreci atlattıkları üzere iken, “İhlas Finans Krizi” adıyla

bilinen bir kriz patlak verdi. 9 Şubat 2001 tarihinde İhlas Finans Kurumu'nun faaliyet izni Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK) tarafından kaldırıldı. Bu beklenmedik gelişme ÖFK'lerde toplanan fonların güvence kapsamında olmayışı gibi sebeplerle mevduat çekme talepleri had safhaya ulaştı. 2000 yılı sonu itibariyle toplam mevduat hacmi 3.1 milyar \$ düzeyindeyken, güven bunalımından kaynaklanan bu kriz boyunca ÖFK'ler, mevduatlarının % 50-55'lik kısmını kaybettiler ve kriz içinde kriz yaşadı. Hem bankacılık sektöründe 20'ye yakın bankanın Fon kapsamına alınmasına yol açan genel ekonomik-malî kriz, hem de İhlas Finans Kurumu'nun faaliyet izninin kaldırılarak tasfiye sürecine sokulması sonucu büyük bir kriz yaşadılar. Ayrıca Şubat 2001 sonlarına doğru ekonomik programdan dönülmesi ve akabinde yaşanan büyük devalüasyon, gerek malî gerekse reel sektördeki krizi daha da derinleştirdi. Böyle bir ortamda ÖFK'lerde parası bulunan tasarruf sahipleri paralarını güvence altına almak, paralarını bir an önce alabilmek için kurumlara hücum ettiler.

Kasım 2005'te çıkartılan yeni Bankacılık Kanunu ile ÖFK'ların ismi "Katılım Bankası" olarak değiştirilirken ulusal ve uluslararası piyasalarda yaşadığımız konumlandırma sorunu ortadan kalkmış oldu. Şöyle ki; diğer ülkelerde faizsiz sistemle hizmet veren kuruluşlar öteden beri 'Faizsiz Banka' veya 'İslâmî Banka' olarak tanımlanıyordu. Yani bu kuruluşların isimlerinde zaten banka ifadesi yer alıyor. Hal böyle iken, Türkiye'de aynı sistemle çalışan kurumların özel finans kurumu olarak isimlendirilmesi, özellikle yurt dışında kendimizi tam olarak ifade etmemizi güçleştiren bir kimlik sorunu teşkil ediyordu. Örneğin teminat mektuplarımızın kabul görmesinde sıkıntılar yaşanmaktaydı. Yurt içinde de daha çok kamu kurumları nezdinde banka haklarından yararlanamamak gibi sıkıntılar vardı.

Öyle bir tabir kullanılmalıydı ki, hem yaptığımız işin bankacılık sınırları içinde olduğunu anlatsın, hem de "faizsiz" kelimesini kullanmadan faizsiz bankacılığı normal bankalardan ayırsın. İşte bu amaç doğrultusunda, kâra ve zarara katılım esasından türetilen "Katılım Bankacılığı" terimi üzerinde mutabık kalındı. Faizsiz Bankacılığın Dünyada ulaştığı hacim 250-300 milyar USD ve seçilmiş ülkelerdeki faizsiz bankacılığın bankacılık sistemi içindeki payı Tablo 2 deki gibidir.

Tablo 1.2. Türkiye’de ve Dünyada Faizsiz Bankacılık

Kaynak: Dünyada ve Türkiye’ de Faizsiz Bankacılık, Özel Finansal Kurumlar Birliği Yayınları, 2004,s. 29.

Dönemler itibari le Türkiye’ de katılım bankacılığının toplam sistem içindeki payı Tablo 3 üzerinde gösterilmektedir.

Tablo 1.3. Toplanan Fonlar / Mevduat (Milyar TL)

Dönem	Bankalar	Katılım B.	Toplam	Katılım B./Toplam
1995	2.664.936	66.376	2.731.312	% 2,43
2000	68.442.406	1.863.000	70.305.406	% 2,65
2001	147.520.532	1.917.000	149.437.532	% 1,28
2002	142.387.988	3.206.000	145.593.988	% 2,20
2003	147.350.714	4.004.306	151.355.020	% 2,65
2004	190.996.041	5.992.159	196.988.200	% 3,04
2005	243.066.274	8.369.155	251.435.429	% 3,33
2006/3	254.734.000	8.500.000	263.234.000	% 3,23

Kaynak: Dünyada ve Türkiye’ de Faizsiz Bankacılık, Özel Finansal Kurumlar Birliği Yayınları, 2004,s. 25.

Dönemler itibari le Türkiye’ de katılım bankacılığının ticari bankacılık sistemi içindeki yeri (aktif toplam) Tablo 4 üzerinde gösterilmektedir.

Tablo 1.4. Ticari Bankacılık Sistemi içindeki yeri (Aktif Toplamlar)

Dönem	Bankalar	Katılım B.	Toplam	Katılım B./Toplam
1995	4.102.384	78.070	4.180.454	% 1,87
2000	104.283.106	2.266.000	106.549.106	% 2,13
2001	216.507.617	2.365.000	218.872.617	% 1,08
2002	212.675.488	3.962.000	216.637.488	% 1,83
2003	249.692.000	5.112.934	254.804.934	% 2,01
2004	304.524.090	7.298.601	311.822.691	% 2,34
2005	382.241.594	9.945.431	392.187.025	% 2,54
2006/3	399.066.000	10.237.894	409.303.894	% 2,50

Kaynak: Dünyada ve Türkiye’ de Faizsiz Bankacılık, Özel Finansal Kurumlar Birliği Yayınları, 2004,s. 25.

Dönemler itibari le Türkiye’ de katılım bankacılığı tarafından kullanılan fonların toplam sistem içindeki payı Tablo 5 üzerinde gösterilmektedir.

Tablo 1.5. Kullanılan Fonlar / Ticari Krediler (Milyar TL)

Dönem	Bankalar	Katılım B.	Toplam	Katılım B./Toplam
1995	1.743.685	62.560	1.806.245	% 3,46
2000	34.213.480	1.726.000	35.939.480	% 4,80
2001	57.341.438	1.072.000	58.413.438	% 1,84
2002	56.370.271	2.101.000	58.471.271	% 3,59
2003	48.018.584	3.001.313	51.019.897	% 5,88
2004	89.900.000	4.894.665	94.794.665	% 5,16
2005	143.969.486	7.407.508	151.376.994	% 4,89
2006/3	157.000.000	8.082.023	165.082.023	% 4,90

Not: Takipteki Krediler Dahil Değildir.

Kaynak: Dünyada ve Türkiye’ de Faizsiz Bankacılık, Özel Finansal Kurumlar Birliği Yayınları, 2004,s. 26.

Diğer taraftan, ticari plasmanlar/mevduat ve kullanılan fonlar/toplanan fonların mevduat bankaları ve katılım bankaları arasındaki payları Tablo 6 üzerinde gösterilmektedir.

Tablo 1.6. Ticari Plasmanlar / Mevduat – Kullandırılan Fonlar / Toplanan Fonlar

Dönem	Mevduat Bankaları(%)	Katılım B.(%)
1995	65	97
2000	50	93
2001	39	56
2002	40	66
2003	42	75
2004	47	82
2005	59	88
2006/3	59	95

Not: Takipteki Krediler Dahil Değildir.

Kaynak: Dünyada ve Türkiye’ de Faizsiz Bankacılık, Özel Finansal Kurumlar Birliği Yayınları, 2004,s. 26.

Katılım bankacılığının gelişimine ilişkin göstergeler Tablo 7 üzerinde gösterilmektedir.

Tablo1.7. Katılım Bankaları’nın Büyüme Trendi

Yıl	Şube Sayıları	Yıl	Personel Sayısı (Kişi)
1990	19	2003	3520
1995	60	2004	4789
2000	110	2005	5740
2003	110	2006/4	6003
2004	255		
2005	290		
2006/4	297		

Kaynak: Dünyada ve Türkiye’ de Faizsiz Bankacılık, Özel Finansal Kurumlar Birliği Yayınları, 2004,s. 33.

Katılım bankaları’nın yıllar itibariyle topladığı fonlar ise Tablo 8 üzerinde gösterilmektedir.

Tablo 1.8. Katılım Bankaları'nın Yıllar İtibariyle Topladığı Fonlar

Dönem	Toplanan Fonlar (Milyar TL)	Toplanan Fonlar (Bin \$)	Dolar bazında büyüme oranı
1985	28	50.335	
1990	1.198	409.272	% 713
1995	66.376	1.119.137	% 173
2000	1.863.000	2.774.000	% 148
2001	1.917.000	1.332.000	-% 52
2002	3.206.000	1.961.000	% 47
2003	4.004.306	2.936.000	% 50
2004	5.992.159	4.462.768	% 52
2005	8.369.155	6.207.191	% 39
2006/3	8.500.000	6.304.703	% 2

Kaynak: Dünyada ve Türkiye' de Faizsiz Bankacılık, Özel Finansal Kurumlar Birliği Yayınları, 2004,s. 33.

Katılım bankaları'nın yıllar itibariyle toplam özkaynakları Tablo 9 üzerinde gösterilmektedir.

Tablo 1.9. Katılım Bankaları'nın Yıllar İtibariyle Toplam Özkaynakları

Dönem	Özkaynaklar (Milyar TL)	Özkaynaklar (Bin \$)	Dolar bazında değişim
1985	13	22.334	
1990	140	47.839	% 114
1995	4.298	72.468	% 51
2000	161.000	240.000	% 231
2001	203.000	141.000	-% 41
2002	400.000	245.000	% 74
2003	670.000	478.000	% 95
2004	891.851	664.222	% 39
2005	951.089	705.398	% 6
2006/3	1.007.875	747.571	% 6

Kaynak: Dünyada ve Türkiye' de Faizsiz Bankacılık, Özel Finansal Kurumlar Birliği Yayınları, 2004,s. 32.

2006 (mart ayı) itibari ile katılım bankacılığının genel görünümü Tablo 10 üzerinde gösterilmektedir.

Tablo 1.10. Son Rakamlarla Katılım Bankaları

NO	KONU	31 ARALIK 2005 (MİLYAR TL)	31 Mart 2006 (MİLYAR TL)	% FARK	
1	Toplanan Fonlar	TL	4.441.519	4.795.908	8
		YP	3.927.636	3.698.165	-6
		Toplam	8.369.155	8.494.073	1
2	Kullandırılan Fonlar	7.407.508	8.082.023	9	
3	Tasfiye Olunacak Alacaklar (Net)	119.253	121.689	2	
4	Toplam Aktif	9.945.431	10.237.894	3	
5	Öz Varlık	951.089	1.007.875	6	
6	Net Kar	250.143	62.157		

Kaynak: Dünyada ve Türkiye’ de Faizsiz Bankacılık, Özel Finansal Kurumlar Birliği Yayınları, 2006,s. 29.

Katılım Bankaları, mali sistemin tamamlayıcıları olup, çeşitli sebeplerle sistem dışı kalmış atıl fonları, mali tasarruflara dönüştürebilmişlerdir. Bu kurumlar kredi kullanan sanayici ve iş adamlarına alternatif finansman imkanı sağlamışlardır. Kar/Zarara katılma esasına dayalı olarak çalışan Katılım Bankaları bu sistemin ve sağlıklı fon kullandırma yöntemlerinin tabii bir sonucu olarak ekonomide yaşanan mali ve ekonomik krizlerden daha az oranda olumsuz etkilenmişlerdir. Tasarrufçu kesime tatminkar getiri dağıtabilmişlerdir. Ticari ve sınai kesime rekabetçi ve ekonomik maliyetlerde fonlama yapabilmişlerdir. Kâr ve Zarar dağıtma yöntemi, katılma hesaplarını ileride bir sermaye piyasası aracı haline getirebilir. Düzenli kamu denetimleri sistemin gelişmesine önemli katkı sağlamıştır. Katılım Bankaları olarak 2005 sonu itibariyle % 3.33 olan toplanan fonlardaki payımızı 2007 sonuna kadar yaklaşık % 5’e çıkarmayı hedefliyoruz ve bunu da gerçekleştirebilir bir hedef olarak görüyoruz. Katılım Bankaları Körfez sermayesinin Türkiye’ye çekilmesinde önemli bir

rol oynayabilirler. 11 Eylül olayından sonra ABD'den dönen sermaye ile petrol fiyatlarındaki hızlı yükselişten kaynaklanan gelir artışı körfez bölgesinde önemli ölçüde atıl sermaye arzı yaratmıştır. Türk hazinesinin ihraç edeceği varlığa dayalı menkul kıymet ve gelir ortaklığı senetlerinin bir an önce ihracı ile kaynak açığı bulunan ülkemize bu bölgeden önemli miktarda sermaye çekilmesi mümkündür. Bu nedenle Katılım Bankaları olarak belirtilen mali araçların bir an önce çıkarılmasını beklenmektedir. Katılım Bankaları kısa vadeli likit kıymetlerini değerlendirmek amacıyla da Gelir ortaklığı senedi ve varlığa dayalı menkul kıymet ihracını beklemektedirler. Katılım Bankaları ayrıca, körfez bölgesinden Sendikasyon yoluyla temin edilen ve giderek yaygınlaşan "Murabaha" finansmanında da önemli rol almaktadırlar. Ülkemizde yeni gelişen bu finans modelinden şu ana kadar 340 Milyon \$ finansman temin edilmiştir. Yabancı uzmanlarca faizsiz bankacılık konusunda Dünyada en iyi ve yeterli düzenlemenin Türkiye'de olduğu söylenmektedir. Katılım Bankaları mevduat bankalarımızla birlikte mali sistemin vazgeçilmez kurumları olmuşlardır. Aktiviteleri ve etkinlikleri artarak devam edecektir.

Katılım Bankaları 2000 ve 2001 yıllarında yaşanan ekonomik krizlerden sonra % 50 ye varan fon çıkışına rağmen varlıklarını sürdürebilmişler, ayrıca bu krizler nedeniyle ekonomimize ve halkımıza herhangi bir yük getirmemişlerdir. Çünkü bu kurumlar bu krizlerden kendi iç dinamikleri sayesinde çıkmayı başarmışlardır. Bu iç dinamikleri şu şekilde özetlemek mümkündür. Bilançonun pasifinde yer alan ve halktan toplanan tasarrufların oluşturduğu yükümlülüklerde, kar ve zarara katılma yöntemi sabit oranlı yükümlülüğe nazaran katılım bankalarına rahatlık sağlayarak krizlerin aşılmasına yardımcı olmuştur. Bankalarımız faiz riskinden başka kur riski de yüklenmemişlerdir. Bilançonun aktifinde yer alan kredilerde ise; Bu bankaların çalışma prensipleri gereğince kredilerin mutlaka bir proje veya emtia ve ekipman tedariki karşılığında kullanılması ve kredi bedelinin işletme yerine işletmeye mal ve hizmet temin eden satıcıya ödenmesi bu kredilerin verilmiş amacı dışında, riskli ve spekülasyon alanlarda kullanımını önlemekte, ayrıca kredinin ve firmanın kontrolünü kolaylaştırmakta, diğer taraftan kredinin taksitli kullanılması ve genellikle taksitlerin aylık tahsil edilmesi seyyaliyeti artırmaktadır. Bütün bu hususlar da kredide emniyet unsurunu güçlendirmektedir. Diğer taraftan katılım bankaları kendi bünyelerindeki

kredi kullandırma yöntemlerinden olan finansal kiralama yöntemi sayesinde, fon kullanan firmaların, nakit akımlarına uygun tarzda kredilendirilmesini sağlamaktadır. Bu yöntemler katılım bankasının kullandırdıkları kredilerin emniyetini artırarak aktif kalitesini yükseltmektedir. Katılım Bankaları bütün kredi işlemlerini, prensipleri gereğince faturaya veya bir belgeye dayandırdıkları için kayıtdışı ile mücadele konusunda devlete yardımcı olmaktadırlar. Katılım Bankacılığı, sadece faizsizlik özelliği olan bir bankacılık türü değil, aynı zamanda bilançonun pasifindeki yükümlülüklerin riskini azaltıcı, aktifteki kredilerin emniyetini ve dolayısıyla aktif kalitesini arttırıcı özelliği olan bir bankacılıktır.

1.9. KATILIM FONLARININ SİGORTALANMASI

Bankacılık Kanununa göre, katılım bankalarında, gerçek kişiler adına özel cari ve kâr/zarara katılma hesaplarında toplanan tasarrufların kişi başına, anapara ve kar payı tutarının 50 bin YTL lik bölümü TMSF'nin güvencesi altındadır. Söz konusu sigorta, her katılım bankası için ayrı ayrı dikkate alınacaktır. Katılım bankaları tarafından, bu fona gelir sağlamak amacıyla her üç ayda bir mevcut hesapların güvenceye tabi bölümleri üzerinden belirli oranda (halen yıllık toplam binde altı) prim yatırılmakta ve bu primler hesap sahiplerine kara katılma oranında yansıtılmaktadır. Bu primler katılım bankalarında yine faizsiz bankacılık esaslarına göre değerlendirilmektedir.

Önceki durum; 1 Kasım 2005 tarihinde yürürlüğe giren 5411 sayılı Bankacılık Kanunundan önce yürürlükte olan 4389 sayılı Bankalar Kanununa 12.05.2001 tarih ve 4672 sayılı değişiklik kanunu ile eklenen hükümlerle, özel finans kurumlarında özel cari ve kâr ve zarara katılma hesaplarında toplanan tasarrufların güvence altına alınması amacıyla, Özel Finans Kurumları Birliği bünyesinde Güvence Fonu oluşturulmuştur. Söz konusu Güvence Fonu kapsamında; Özel finans kurumlarında (yurtdışı şubelerinde açılanlar hariç) gerçek kişiler adına, Türk Lirası veya döviz üzerinden açılan özel cari ve katılma hesaplarının, kişi başına 50 Milyar TL na kadar olan kısmının güvence altına alınması sağlanmıştır.

Mevcut durum; 4389 Sayılı Bankalar Kanununu yürürlükten kaldıran 5411 sayılı Bankacılık Kanunu hükümleri gereğince, Özel Finans Kurumları Birliği (Türkiye Katılım Bankaları Birliği) bünyesinde bulunan Güvence Fonu, Tasarruf Mevduat Sigorta Fonu'na devredilmiş ve devir tarihinden sonra Katılım Bankalarında bulunan

gerçek kişilere ait Yabancı Para ve YTL üzerinden açılan özel cari ve katılma hesaplarının bir kişiye ait tutarının 50 bin YTL' na kadar kısmı Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonunun güvencesi altına girmiştir. Buna göre, katılım bankalarında gerçek kişiler adına açılmış bulunan bütün YTL ve döviz hesapları, aynı şartlarla ve aynı miktar üzerinden Tasarruf Mevduat Güvence Fonu bünyesinde güvenceye tabi olmaya devam etmektedir.

Bankacılık Kanununun, Mevduatın ve katılım fonunun sigortalanmasını düzenleyen 63 üncü maddesinin son fıkrasına göre; Faaliyet izini kaldırılan Katılım Bankaları nezdinde bulunan ve doğruluğu hiçbir şüpheye yer vermeyecek şekilde kanıtlanan katılım fonunun sigorta kapsamındaki kısmı, Fon kaynaklarından ödenir. Aynı maddenin dördüncü fıkrasında "Kredi kuruluşlarının (Mevduat ve Katılım Bankaları) iflası halinde mevduat ve katılım fonu sahipleri, Fonun imtiyazlı alacaklarından ve Devlet ile Sosyal güvenlik kuruluşlarının 6183 sayılı Kanun kapsamındaki alacaklarından sonra gelmek üzere sigortaya tabi olmayan kısım (50 bin YTL nin üzeri) için 2004 Sayılı İcra ve İflas Kanununun 206 ıncı maddesindeki üçüncü sıra anlamında imtiyazlı alacaklılardır.

Eski kanuna göre, durumu sarsılan katılım bankalarının Fona devri mümkün değil iken 5411 sayılı Bankacılık Kanununun 71 inci maddesi uyarınca şartların mevcut olması halinde mevduat bankalarında olduğu gibi katılım bankalarının da Fona devirleri mümkün hale gelmiştir. 50 bin YTL lık güvence limiti kişi başına olduğu için 4 kişilik bir ailenin reisi, kendisi eş ve çocukları adına, bir katılım bankasında müşterek hesap açmak suretiyle toplam güvence sınırını 200 bin YTL na ($50.000 \times 4 = 200.000$) çıkarabilir.

Eski kanunda faaliyet izni kaldırılan bir katılım bankasının tasfiyesinin, Katılım Bankaları Birliği tarafından atanacak bir tasfiye kurulu tarafından gerçekleştirilmesi öngörülmüş iken yeni Kanunda tasfiye görevi Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonuna verilmiştir. Bir katılım bankasının hâkim ortakları ile bunların ana, baba, eş ve velayet altındaki çocuklarına ait katılım fonu ve diğer hesapları ile, yönetim veya müdürler kurulu başkan ve üyeleri, genel müdür ve yardımcıları ile bunların ana, baba eş ve velayet altındaki çocuklarına ait katılım fonu ve diğer hesapları, güvence kapsamında değildir.

1.10. KATILIM BANKACILIĞI ETİK KURALLARI

Etik, insanların kurduğu bireysel ve toplumsal ilişkilerin temelini oluşturan değerleri, normları, kuralları, doğru-yanlış ya da iyi-kötü gibi ahlaki açıdan araştıran ölçüler bütünüdür. Meslek etiği, meslek grubunu oluşturan bireylerin kendi aralarında ve toplum ile olan ilişkilerini düzenlerken; örgütsel etik, örgütün içinden ve dışından kaynaklanan sorunların çözümünde belirli kurallar getirerek örgüt içi davranış kültürünü tanımlar. Toplumda fon arz eden ve fon talep eden taraflar arasında birleştiricilik ve aracılık rolü oynayarak yatırım ve tasarruf işlevlerini gerçekleştiren bankaların aynı zamanda karlılık ve verimlilik ilkelerini amaç edinmiş olmaları, mesleki ve örgütsel alanda etik ilkelerine bağlı olarak çalışmalarını zorunluluğunu getirmektedir. Bankacılık sisteminin büyütülmesi, bankacılık hizmet kalitesinin artırılması, kaynakların en iyi şekilde kullanılması, bankalar arasında haksız rekabetin önlenmesi amaçlarından yola çıkarak; bankaların gerek kendi aralarında ve diğer kurumlarla, gerekse müşterileri, hissedarları ve çalışanları ile olan ilişkilerini etik ilkelere uygun şekilde düzenlemesi gerekmektedir.

Bankaların, gerek birbirleri, gerek müşterileri ve hissedarları gerekse de çalışanları ve diğer kurumlar arasındaki her türlü iş ve işlemlerinde uygulanacak bankacılık etik ilkelerinin temel amacı; bankacılık mesleğinin toplumda mevcut saygınlık duygusunun sürekliliğinin sağlanması, meslek onuru olarak adlandırılan bu saygınlık duygusunun geliştirilerek sürdürülmesi ve bankacılık sektöründe istikrar ve güvenin korunmasıdır.

Bu etik ilkeler 5411 sayılı Bankacılık Kanununun 75 inci maddesinin ikinci fıkrası, 80 inci maddesinin (c) ve (e) bentleri ile 81 inci maddesinin 3 üncü fıkrası hükümlerine dayanılarak hazırlanmıştır.

Tasarruf sahiplerinin hak ve menfaatlerinin korunması, mali piyasalarda güven ve istikrarın sağlanması, ekonomik kalkınmanın gereklerini de dikkate alarak, mevduat ve kredi sistemlerinin etkin şekilde çalışmasının sağlanması, ekonomide önemli zararlar doğurabilecek işlem ve uygulamaların önlenmesinin yanı sıra toplumsal yararın gözetilmesi ve çevrenin korunması amacıyla bankaların aşağıda belirtilen genel ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermesi gerekmektedir.

Bankalar; Dürüstlük, Faaliyetlerini yerine getirirken müşterileri, çalışanları, hissedarları, grup şirketleri ve diğer banka, kurum ve kuruluşlar ile olan ilişkilerinde dürüstlük ilkesine bağlı kalırlar. Tarafsızlık, "İnsana saygının başarının temeli olması" ilkesinden hareketle, gerek çalışanları gerekse müşterileri arasında ayırım gözetmez, önyargılı davranışlardan kaçınırlar. Bankalar müşterilerine hizmet sunarken ulus, din, finansal ve toplumsal statü, cinsiyet gibi farklılıklar gözetmezler.

Güvenilirlik, Tüm hizmet ve işlemlerde, müşterilere karşılıklı güven anlayışı içerisinde açık, anlaşılır ve doğru bilgi verirler, müşteri hizmetlerini zamanında ve eksiksiz yerine getirirler.

Saydamlık, Müşterilerini, kendilerine sunulan ürün ve hizmetlere ilişkin hak ve yükümlülükler, yarar ve riskler gibi konularda açık, anlaşılır ve net biçimde bilgilendirirler.

Toplumsal yararın gözetilmesi ve çevreye saygı, Tüm faaliyetlerinde karlılık yanında, toplumsal yararın gözetilmesi ve çevreye saygı ilkeleri ışığında sosyal ve kültürel etkinliklere destek sağlamaya özen gösterirler.

Suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerinin aklanması ile mücadele, Uluslararası normlar ve ulusal mevzuat hükümleri çerçevesinde, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerinin aklanması, yolsuzluk ve benzeri suçlarla mücadeleyi önemli bir ilke olarak benimseyerek gerek kendi aralarında, gerekse konuyla ilgili diğer kurum ve kuruluşlarla ve yetkili mercilerle işbirliği yapmaya özen gösterirler. Kendi iç bünyelerinde de bu amaca yönelik gerekli önlemleri alır ve personeli için eğitim programları düzenlerler.

İçerden öğrenenlerin ticareti, İçerden öğrenilen bilgilerin kullanımının önlenmesi için gerekli her türlü tedbiri alır.

1.10.1. Bankaların Kamu Kurum ve Kuruluşları İle İlişkileri

Kamu kurumu ve kuruluşları ile ilişkiler, Bankalar; kamu kurum ve kuruluşları ile ilişkilerinde, dürüstlük, hesap verebilirlik ve saydamlık ilkeleri doğrultusunda hareket eder, mevzuat gereği denetim ve kontrol amacıyla istenen bilgi, belge ve kayıtların doğru, eksiksiz şekilde ve zamanında iletilmesi konularına özen gösterirler.

1.10.2. Bankalararası ilişkiler

Bankalar; Bilgi alışverişi, Mevzuatın izin verdiği ölçüler çerçevesinde, bankalar kendi aralarında her konudaki bilgi alışverişini doğru ve sistematik olarak gerçekleştirirler. Personel hareketleri, Personel istihdamı konusunda haksız rekabete yol açabilecek her türlü uygulamadan kaçınırlar. İş Kanunu ve ilgili mevzuat hükümleri uyarınca personel istihdamında sözleşme ve hareket serbestisi bulunmakla birlikte, eleman alımlarının diğer bankaların hizmetlerini kesintiye uğratmayacak ölçüde olmasına özen gösterirler. Eski çalışanları hakkında diğer bankalar tarafından talep edilen bilgileri yanıtlarken objektif ve dürüst davranırlar.

Rekabeti, bankacılık sektöründeki tüm bankalar arasında özgürce ekonomik kararlar verilebilmesini sağlayan, mevzuata uygun bir yarış olarak kabul ederler. Bu nedenle, serbest piyasa ekonomisi içerisinde sürdürdükleri faaliyetlerinde kendi menfaatlerinin yanı sıra, genel olarak bankacılık sektörüne olan güvenin sürekli olması, sektörün gelişimi için çaba sarf edilmesi, ortak menfaatlerin gözetilmesi. ilkeleri çerçevesinde haksız rekabet oluşturan beyan ve davranışlardan kaçınırlar. Bu ilke banka tüzel kişilikleri açısından geçerli olduğu gibi, bankaların çalışanlarının beyan ve davranışlarını da içerir.

İlan ve reklâmlar, Gerek kendi mali yapılarının gerekse bankacılık ürün ve hizmetlerinin tanıtım ve pazarlamasına ilişkin duyuru, ilan ve reklâmlarında, yasal düzenlemelere ve genel ahlaka uygun, dürüst ve gerçekçi davranır, bankacılık mesleğinin saygınlığına zarar verebilecek her türlü hareketten kaçınırlar. Duyuru, ilan ve reklâmlarında diğer bankaları ya da diğer bankaların ürün ve hizmetlerini kötüleyen nitelikteki ifade ya da ibarelere yer vermezler.

1.10.3. Bankaların Müşterileri İle İlişkileri

Bankalar; Müşterilerin bilgilendirilmesi, Müşterilerine sundukları her türlü ürün ve hizmetlere ilişkin olarak, hizmet ilişkisinin her aşamasında ve her konuda, mevzuatta belirtilen sınırlamalara riayet etmek sureti ile doğru, eksiksiz ve zamanında bilgi aktarımı yaparlar.

Müşteri sırrı, Bilgi ve belge istemeye kanunen açıkça yetkili kişi ve merciler dışında müşterilere ilişkin her türlü bilgi ve belgeleri gizli tutmak ve özenle saklamak zorundadırlar.

Hizmet kalitesi, Hizmet kalitesini; müşteri ihtiyaç ve beklentilerinin verilecek nitelikli hizmetle karşılanabilmesinin ön koşulu sayarlar. Bu kavramın iki temel ögesi olan teknolojik altyapı ve nitelikli insan kaynağının, hizmet kalitesinde sürekli gelişime uygun kullanımı için özen gösterirler. Tüm müşterilerine aynı kalitede ve aynı düzeyde hizmet sunarlar. Bununla beraber, hedef pazarın belirlenerek, organizasyon el yapının ve ürün yelpazesinin hedef kitleye göre farklılaştırılması ya da ayrı risk grubundaki müşterilere farklı yaklaşımlarda bulunulması, müşteriler arasında ayırım yapıldığı veya müşterilerin kategorize edildiği şeklinde yorumlanamaz.

Müşteri şikâyetleri, Müşterilerinin verilen hizmetlerden kaynaklanan her türlü sorularına cevap verecek bir sistem kurarlar ve bu hizmetle ilgili bilgiyi müşterilerine bildirirler. Müşteri şikâyetlerinin nedenlerini araştırarak, haklı şikâyetlerin tekrarlanmaması için gereken önlemleri alırlar. Yakınmalara neden olan hatalı uygulamaların düzeltilmesi ve yinelenmesinin önlenmesi amacı ile çalışanlarını bilgilendirirler.

Güvenlik, "Güvenlik" kavramının; bankacılık sektöründe bankaya ait hizmet ortamlarının her türlü olumsuzluğa karşı korunmasına ilişkin önlemlerin yanı sıra, müşterilere sunulan hizmetlerde teknik olarak zarar doğurabilecek her türlü ihlalin engellenmesini de içerdiğini kabul ederler.

Teknolojik gelişme ve elektronik bankacılığa paralel olarak gelişen hizmetler, değişen hizmet kanalları nedeniyle her türlü hizmet ortamında işlem güvenliğinin sağlanmasına yönelik gerekli teknik ve hukuksal tüm önlemleri alırlar. Aldıkları önlemlere ve müşteriler tarafından alınması gereken tedbirlere ilişkin müşterilerini bilgilendirirler.

1.10.4. Bankalarının Çalışanları İle İlişkileri

Bankalar; Çalışanların genel nitelikleri, Çalışanlarının, görevlerinin gerektirdiği bilgi, birikim ve sorumluluk duygusuna sahip kişilerden oluşmasına özen gösterirler. Bankalar, 5411 sayılı Bankacılık Kanunu başta olmak üzere mevzuatta belirtilen kanuni şartları taşımayan personel çalıştıramazlar.

İşe alma ve kariyer gelişimi, Çalışanlar arasında ayırım gözetmeksizin, gerek işe alınmada, gerekse kariyer gelişiminde eşit olanaklar sağlamaya özen gösterirler. İnsan kaynaklarını en iyi biçimde yönetme ilkesinden hareketle, çalışanlarının çağın ve

bankacılık mesleğinin gerektirdiği bilgi düzeyine ulaşmaları amacıyla eğitim, kurs, seminer ve benzeri olanaklar sağlarlar.

Çalışanlarının mesleki yükselmelerinde; bilgi, yetenek ve kişisel başarı kadar, Bankacılık Etik İlkeleri'ne bağlılık ve anılan ilkelerin uygulanmasındaki özeni de dikkate alırlar.

Temsil ilkeleri ve çalışma ortamı, Çalışanlarının; bankacılık mesleğinin saygınlığına uygun şekilde ve bankayı temsil ettiklerinin bilinci içinde, temiz ve bakımlı olmalarını öngören iç düzenlemeler yaparlar. Tüm hizmet birimlerinde çalışanlarının motivasyonunun artırılması ve daha iyi koşullarda hizmet sunulması yönünde önlemler alır, sağlıklı ve güvenli bir çalışma ortamının oluşturulmasını sağlarlar.

Mesai Saatleri, İş yoğunluğuna uygun sayıda çalışan istihdamına özen gösterir, çalışanlarını mesai saatleri içerisinde maksimum verim alma yönünde organize eder, mesai saatleri dışına çıkılmaması ve çalışanlarının düzenli yıllık izin kullanmaları konularında azami çaba gösterirler.

Çalışanların müşterilerle ilişkileri, Çalışanlarının; müşterilerle borç-alacak, kefalet ve müşterek hesap açtırmak gibi etik ilkelerle bağdaşmayan ilişkilere girmelerini, mevcut veya potansiyel müşterilerden hediyeler almalarını, konumlarını kullanarak, gerek kendi iş ortamlarından gerekse müşterilerinin iş olanaklarından kişisel çıkar sağlamalarını engelleyici iç düzenlemeler yaparlar.

Çalışanların hakları, Çalışanlarının tabi olduğu mevzuat hükümlerinden doğan haklarının zamanında ve eksiksiz olarak sağlanmasına özen gösterirler.

1.10.5. Banka Çalışanlarının Uyacakları Meslek Kuralları ve Etik İlkeler

Meslek kurulları ve çalışanların uyacakları etik ilkeler, Banka çalışanları; a) Görevlerini yerine getirirken yürürlükteki mevzuata uymak, b) Müşterilerini, kendilerine sunulan ürün ve hizmetlerin sağlayacağı fayda ve doğuracağı riskler konusunda bilgilendirmek, c) Aynı hizmeti alan müşterilere tarafsız ve adil hizmet sunmak, d) Sifat ve görevleri dolayısıyla bankalara veya müşterilerine ait öğrendikleri sırları, bu konuda kanunen açıkça yetkili kılınan mercilerden başkasına açıklamamak, e) Çalışma ve davranışlarında bankanın itibar kaybına sebebiyet vermemek, f) "Ticari işletme" veya "Esnaf işletmesi" sayılmalarını gerektiren faaliyetlerde bulunmamak, g) Adalet, doğruluk, dürüstlük, güvenilirlik ve sosyal sorumluluk prensiplerine aykırı

davranışlarda bulunmamak, h) Görevlerini gerçekleştirirken diğer çalışanlar ile saygılı ve özenli iletişim kurmak suretiyle ortak amaçlar yönünde işbirliği sağlamak, ı) Bankaya ait varlıkları ve kaynakları verimsiz ve amaç dışı kullanmamak, j) Görev ve sıfatlarını kullanarak, gerek kendi iş ortamlarından gerekse müşterilerinin iş olanaklarından kişisel çıkar sağlamamak, k) Kendilerine yapılan menfaat sağlamaya yönelik teklifleri derhal reddetmek, yetkili makamlara ve amirlerine bildirmek, l) Müşterilerle borç-alacak, kefalet ve müşterek hesap açtırmak gibi etik ilkelerle bağdaşmayan ilişkilere girmemek, m) Mevcut veya potansiyel müşterilerden teamül dışında hediyeler almamak, n) Hizmetlerin yerine getirilmesi sırasında üstlendikleri görevlerle ilgili olarak hesap verebilme sorumluluğu içinde olmak, o) Dernek, vakıf, kooperatif ve benzeri yerler hariç, bankasının onayı olmadan hiçbir özel ve resmi kuruluşa görev almamak ile yükümlüdürler.

Bankacılık Etik İlkelerinin Geliştirilmesi, Bankalar, etik ilkelerin geliştirilmesi ve gerektiğinde değişiklikler yapılmasını sağlamak üzere, Kuruluş Birlikleri Yönetim Kurullarına diledikleri zaman öneriler getirebilirler.

1.10.6. Diğer Hükümler

Uyumsuzlukların tespiti ve yaptırım, Bankaların veya banka personelinin etik ilkelere aykırı işlem veya eylemi olduğuna Birlik Yönetim Kurulu tarafından karar verilir. Bu etik ilkelere aykırı hareket eden bankalar ve/veya banka personeli Birlik internet sitesinde yayımlanır ve ayrıca Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu'na bildirilir. Yürütme, Bu bankacılık etik ilkelerini Birlik Yönetim Kurulu yürütür. Yürürlük, Bu Bankacılık Etik İlkeleri yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

1.11. BANKALARIN VE KATILIM BANKALARININ İFLASI

Anonim şirketlerin iflası, iflas hukuku ile ticaret hukukunun en önemli kesişme noktalarından biridir. Buna bir de “bankaların iflası” eklenince ortaya banka hukukunun da dâhil olduğu üçlü bir kesişim çıkmaktadır. Bu hukuk dallarından her birinin kendine özgü kuralları ve kavramları bulunması bir takım sorunlar yaratmaktadır. Nitekim bir bankacılık mevzuatı göz ardı edildiğinde bir bankanın iflasının her zaman mümkün olabileceği söylenecektir. Ancak işin içine Bankalar Kanununun düzenlemeleri girdiğinde bu yargıya varmanın görüldüğü kadar kolay olmadığı anlaşılacaktır.

Bu maddenin bir amacı bankalar için iflasın neden zor olduğunu göstermek, bir diğer amacı da 4389 sayılı Bankalar Kanunu ile getirilmiş bulunan özel iflas prosedürü hakkında bilgi vermektir.

1.11.1. Türk Hukukunda İflas

Türk hukukunda iflas prosedürünü düzenleyen hükümler 2004 sayılı İcra ve İflas Kanununda düzenlenmiştir. Burada bulunan dinleyici profili de göz önüne alındığında, konunun daha iyi anlaşılabilmesi bakımından İcra ve İflas Kanununda düzenlenen iflas prosedürü ile ilgili olarak temel nitelikte bazı bilgilerin verilmesinde yarar bulunmaktadır.

Hukukumuzda kural olarak yalnızca tacirler iflasa tabi bulunmaktadırlar. (İİK 43, TTK 20) Bir kişinin tacir olup olmadığı ise doğrudan Türk Ticaret Kanununun hükümlerine göre belirlenecektir. Türk Ticaret Kanunu tacirlik sıfatını belirlerken gerçek kişiler için bir ticari işletmeyi kısmen dahi olsa kendi adına işletme kriterini koymuş, ancak, tüzel kişilerden kimlerin tacir sayılacağını ise tek tek belirtmiştir. Buna göre (TTK md, 18) ticaret şirketleri tacir sayılmaktadır. Dolayısıyla kollektif şirketler, komandit şirketler, anonim şirketler, sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketler ve limited şirketler tacir olup, iflasa tabidirler.

Ayrıntıları bir kenara bırakacak olursak, İcra ve İflas Kanununun öngördüğü genel iflas sebebi, borçlunun vadesi gelmiş bir borcunu iflas davasına rağmen ödememesidir. Hukukumuzda borçlunun borçlarının (pasifinin) varlık ve alacaklarından (aktifinden) fazla olması bir iflas sebebi değil ise de, İcra ve İflas Kanununun 179 uncu maddesinde sermaye şirketlerinin (anonim şirketler, limited şirketler ve kooperatifler) pasifinin aktifinden fazla olması ayrı bir iflas sebebi olarak sayılmıştır.

Her türlü para borcundan dolayı tacir olan veya kanunun tacirler gibi sorumlu saydığı kişilerin iflası istenebilecektir. Konusu paradan başka bir şey olan alacaklar için iflas yoluna başvurulamaz. İflasa konu olma bakımından âdi ve ticari alacaklar arasında fark bulunmamaktadır. Hatta amme alacakları ile özel hukuktan doğan alacaklar arasında da bir fark yoktur. Bu konuda tek sınırlama, alacağın rehinle teminat altına alınmış olmasıdır. Böyle bir alacağın ödenmemesi durumunda borçlunun iflasının istenebilmesi için kural olarak, öncelikle rehinin paraya çevrilmesi yolu ile takip yapılması gerekmektedir.

1.11.2. Bankaların İflası

Türkiye’de kurulmuş ve kurulacak bankalar ile yurtdışında kurulmuş ve kurulacak bankaların Türkiye’deki şubeleri faaliyetlerini 4389 sayılı Bankalar Kanunu hükümleri çerçevesinde yerine getirecektir.

Bununla birlikte 4389 sayılı Bankalar Kanununun 7 nci maddesinin 2 numaralı fıkrasının (a) bendi uyarınca Türkiye’de kurulacak bir bankanın anonim şirket şeklinde kurulması öngörülmüştür. Dolayısıyla, Türkiye’de kurulacak bir banka, aynı zamanda Türk Ticaret Kanununun anonim şirketlere ilişkin hükümlerine tabi olacaktır. Türk Ticaret Kanununun yukarıda da değinilen 18 inci maddesi uyarınca anonim şirketler tacir sıfatını taşıdıkları için, Türkiye’de kurulan bankaların iflasının 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu hükümlerine göre gerçekleşebileceğini söylemek mümkündür.

Yurtdışında kurulu bir bankanın Türkiye’de açtığı veya açacağı şubeler Bankalar Kanunu yanı sıra tıpkı diğer Türk Bankaları gibi Türkiye’deki tüm mevzuat hükümlerine tabi olacaklardır. Ancak bu sunuma konu olmak bakımından yabancı bankaların Türkiye’deki şubelerinin durumunun bir takım farklılıklar arz ettiğini söylemek gerekir. Bu nedenle yabancı bankaların Türkiye’deki şubelerinin durumu ayrı bir başlık altında incelenecektir. Bundan sonraki bölümünde ayrıca belirtilmediği sürece “banka” ibaresini, Türkiye’de kurulmuş ve mevduat toplayan bankalar için kullanılacaktır.

Yukarıda verilen yasal çerçeveye ilişkin olarak ikinci bir ayrıma değinmekte de yarar bulunmaktadır. 4389 sayılı Bankalar Kanunu bankaları mevduat kabul eden bankalar ve yatırım bankaları gibi mevduat kabul etmeyen bankalar şeklinde ayırmıştır. Her halükarda bankalar anonim şirket şeklinde kurulacağından iflas prosedüründe esaslı bir farklılıktan bahsetmek mümkün olmamakla birlikte, Bankalar Kanununda öngörülen iflas prosedürü yalnızca mevduat toplayan bankalar bakımından söz konusu olacaktır. Çünkü Bankalar Kanununda düzenlenen iflas prosedürünün yer aldığı 16 ncı maddenin mevduat toplamayan yatırım bankaları hakkında uygulanması mümkün değildir.

Bankaların birer tacir olmaları nedeniyle İcra ve İflas Kanunu hükümlerine göre iflas edecekleri şeklindeki ana kuralımızı bir kez daha hatırlatarak, bir bankanın hangi şartlar altında iflas edeceğine ilişkin açıklamalara geçeceğim. İlerleyen bölümde ise bu

kuralın istisnası olan ve 4389 sayılı Bankalar Kanununda düzenlenen iflasa değinilecektir.

Takipli iflas yolunda anonim şirket olan banka ile iflasa tabi diğer kişiler arasında herhangi bir fark bulunmamaktadır. Burada bankanın iflasının istenmesinin sebebi, hukukumuzdaki genel iflas sebebi olan “muaccel bir borcun ödenmemiş olması”dır.

Ancak, ilk bakışta çelişik görünse de takipli iflas yolunun bankalar açısından çok fazla önem taşımadığı söylenebilir. Çünkü, bankanın ödeme gücü bulunmasına rağmen takibe konu olan borcunu ödememesinde hiç bir menfaati yoktur, hatta, banka böyle bir davranış ile hukuki ve ekonomik sonunu hazırlamış olacaktır. Yok eğer bankanın ödeme yapmaması içinde bulunduğu kötü mali durumdan kaynaklanıyorsa, bu halde aşağıda açıklanacak olan borç ödemedi acz söz konusudur. Alacaklıların bu durumda kendileri için daha az masraflı ve daha kısa sürede sonuçlanacak olan “ödemelerin tatili” nedeniyle bankanın doğrudan iflasını istemesi tercih edilecektir (ileride açıklanacağı üzere ödemelerin tatili aynı zamanda bankanın Fona devri için de bir sebep olacaktır). Anonim şirketlerin iflasında takipli olan prosedüre uygulamada da çok sık başvurulmamasının nedeni de esasen budur.

Diğer taraftan muaccel bir borcun ödenmemiş olması o bankanın 4389 sayılı Bankalar Kanununun 14 üncü maddesinin 3 üncü fıkrasında belirtilen “yükümlülüklerini vadesinde yerine getirememe” halini oluşturur. Bu durumda da bankanın yönetim ve denetiminin Fona devri veya bankacılık işlemleri yapma izninin kaldırılması söz konusu olur. Bunlardan herhangi birinin gerçekleşmesi halinde ise bankanın iflası zorlaşacaktır. Bunun nedenlerini aşağıda açıklanacaktır.

Doğrudan doğruya iflas borçlunun (bankanın) içinde bulunduğu malvarlığı durumuna veya belirli bir davranış tarzına ilişkindir.

Türk iflas hukukunda doğrudan iflas sebepleri olarak düzenlenmiş durumların bir kısmı, ilgili hükümlerde herhangi bir sınırlama getirilmemiş ise de, nitelikleri gereği sadece gerçek kişiler için geçerlidir. Bu nedenle bankalara uygulanmaları mümkün değildir. Bazı nedenler ise yalnızca sermaye şirketleri esas alınarak düzenlenmiştir. Kanunun doğrudan iflas sebebi saydığı haller; malum bir ikametgahın bulunmaması, borçlunun taahhütlerinden kurtulmak amacıyla kaçması (şirket merkezinin yurt dışına

nakli), alacaklıların haklarını ihlal eden hileli işlemlerde bulunulması ve buna teşebbüs edilmesi, haciz yoluyla takip sırasında malların saklanması, ödemelerin tatil edilmiş olması, teklif edilen konkordatonun tasdik edilmemesi veya konkordato mühletinin kaldırılması ya da tamamen feshi, ilama dayalı alacağın icra emri ile istendiği halde ödenmemesi, anonim şirketin acz hali içerisinde bulunması, borca batık olma hali.

Yukarıda genel olarak bankalar hakkındaki iflas sebepleri sayılmış olmakla birlikte, bir bankanın bahsedilen gerekçelerle iflası teorik olarak mümkün ise de uygulamada karşılaşılmaması çok zor olan bir durumdur. Bunun nedenlerini aşağıda ayrıntılı bir şekilde izah edeceğim. Ancak, Türk Hukukunda iflasa ilişkin genel bir bilginin Merkez Bankası yetkilileri tarafından hazırlanarak katılımcılara sunulmuş olduğunu göz önüne alarak, ayrıca uzmanlık alanımın da dışında olması nedeniyle, bir bankanın iflasının neden mümkün olamayacağını anlattıktan sonra konuşmamın geri kalan bölümünü, pratik gerekçelerle, bir bankanın sistemden nasıl çıkacağına hasredeceğim. Bu açıklamalarımızda da özellikle 4389 sayılı Bankalar Kanunu hükümleri temelinde bir değerlendirme yapılıacaktır.

4389 sayılı Bankalar Kanununda bir banka ile ilgili olarak alınabilecek en katı önlemler yönetim ve denetimin TMSF'ya devri ile bankacılık işlemleri yapma izninin iptalidir. Bu tedbirlere bağlanan hukuki sonuçlar ise birbirinden farklıdır. Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu ile Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonunun çeşitli yetkileri paylaştıkları bu sistemin işleyişi şu şekildedir.

1.11.3. Bankanın Fona Devir Ve Bankacılık İşlemleri Yapma İzninin Kaldırılma Nedenleri

4389 sayılı Bankalar Kanununun 14 üncü maddesi bankalar ile ilgili olarak alınacak tedbirleri düzenlemektedir. Bu maddenin 3 üncü fıkrasında “ Kurum (Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu), bir bankanın; Alınması istenen tedbirleri kısmen ya da tamamen almadığını, bu tedbirlerin kısmen veya tamamen alınmış olmasına rağmen mali bünyesinin güçlendirilmesine imkan bulunmadığını ya da mali bünyesinin bu tedbirler alınsa dahi güçlendirilemeyecek derecede zayıflamış olduğunu, Yükümlülüklerini vadesinde yerine getiremediğini, Bu madde hükümlerinin uygulanmasında Kurulca belirlenecek değerlendirme esasları çerçevesinde yükümlülüklerinin toplam değerinin varlıklarının toplam değerini aştığını, Faaliyetine

devamının mevduat sahiplerinin hakları ve mali sistemin güven ve istikrarı bakımından tehlike arz ettiğini, Tespit ettiği takdirde, Kurul (Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu), en az beş üyesinin aynı yöndeki oyuyla alınan kararlar temettü hariç ortaklık hakları ile bankanın yönetim ve denetimini Fona devretmeye veya bankacılık işlemleri yapma ve/veya mevduat kabul etme iznini kaldırmaya yetkilidir.” denilmektedir.

Bu noktada hukukumuzda iflas sebebi olarak sayılan nedenlerle bankaların yönetim ve denetiminin Fona devri veya bankacılık işlemleri yapma izninin kaldırılması için varlığı aranan nedenlerin karşılaştırılması gerekiyor. Zira bu karşılaştırma, bankaların iflasının pratikte imkânsız derecede güç olduğunu gösterecek bir temel niteliğindedir.

Takipli iflas nedeni olan muaccel bir borcun ödenmemesi, 14 üncü maddenin 3 üncü fıkrasındaki “yükümlülüklerin vadesinde yerine getirilmemesi” haline vücut vermektedir.

Doğrudan iflas nedenlerinin bir kısmının sadece gerçek kişilere uygulanabilecek, bir başka deyişle bankalara uygulanamayacak nitelikte olduğunu belirtilmişti. Örneğin; borçlunun malum bir ikametgâhının olmaması veya borçlunun taahhütlerinden kurtulmak amacıyla kaçması gibi.

Diğer doğrudan iflas nedenleri ile 14 üncü maddenin 3 üncü fıkrasındaki durumlar arasında şöyle temel bir benzerlik, hatta örtüşme vardır. Her ikisinde de kendisine hukuki sonuç bağlanmış olan nedenler, borçlunun malvarlığına ilişkin bir duruma karşılık gelmektedir. Bu benzerlik iflas sebeplerinin tek tek ele alınması ile de ortaya çıkmaktadır. Ödemelerin tatil edilmiş olması ile kastedilen, borçlu tarafından açık veya zımni olarak alacaklılara beyan edilen, genel ve devamlı bir nitelik arz eden, muaccel borçların ödenmemesi durumudur. Burada da yükümlülüklerin vadesinde yerine getirilmemesi hali vardır. İlama dayalı bir alacağın ödenmemesi de bu kapsamda değerlendirilmelidir. Banka tarafından teklif edilen konkordatonun tasdik edilmemesi veya konkordato mühletinin kaldırılması veya tamamen feshi, borca batık olma ve anonim şirketin acz halinde bulunması ise, Bankalar kanununda sayılan “yükümlülüklerin toplam değerinin varlıklarını toplam değerini aşması” durumuna karşılık gelmektedir.

Görüleceği gibi 4389 sayılı Bankalar Kanununda Fona devir veya bankacılık işlemleri yapma izninin kaldırılması için varlığı aranan koşulların hemen tamamı takipli veya doğrudan doğruya iflas sebebidir. Bu nedenle şunu söylemek mümkün olabilecektir. Bir banka hakkında takipli yada doğrudan doğruya iflas sürecinin başlatılmış olması o bankanın Fona devri veya bankacılık işlemleri yapma izninin kaldırılması için gereken koşulların oluştuğunu gösterir. Bu durumda mali sistemde güven ve istikrarı sağlamakla yükümlü olan Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumunun bankanın Fona devri veya bankacılık işlemleri yapma izninin kaldırması için Kuruldan karar alınmasını sağlaması bir zorunluluk olacaktır. Bu noktada, bankaların mali durumlarının, bankalar yeminli murakıpları aracılığıyla Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumunun sürekli ve yakın denetiminde olduğunu belirtmem gerekmektedir. Bankanın mali durumu ve finansal yapısında sorun var ise bunun ciddi olup olmadığı Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu tarafından gayet iyi bilinmektedir.

Bundan sonraki açıklamalar bankanın yönetim ve denetiminin Fona devrine ilişkin olacaktır. Zira bankacılık işlemleri yapma izninin kaldırılması halinde özel bir iflas usulü söz konusudur. Bu nedenle yönetim ve denetimi Fona devredilen bir bankanın iflasına ayrı bir başlık açmak gerekecektir. Ancak buna geçmeden önce ilerideki açıklamaların daha iyi anlaşılması bakımından yönetim ve denetimin devri sonrasında Fonun sahip olduğu bazı yetkilere değinmekte yarar vardır.

1.11.4. Fonun Sahip Olduğu Yetkiler

Bankanın yönetim ve denetimi ile temettü hariç ortaklık haklarının Fona geçmesinden sonra Fon Yönetim Kurulu bankanın sigorta kapsamındaki mevduat tutarını aşmamak kaydıyla sermayesine tekabül eden tutarda zararını devralarak bankanın bütün hisselerinin Fon adına tesciline karar vermektedir. Bu noktada yaşanan sıkıntılardan biri de halka açık anonim şirket niteliğindeki bankalarda pay sahibi olan küçük yatırımcıların hisselerinin de Fona geçmesidir. Kanunun emredici hükmü karşısında sahibinin kimliğine, payın miktarına bakılmaksızın hisseler Fona intikal etmektedir.

Hisselerin intikali burada önemli bir aşamayı oluşturmaktadır. Çünkü Kanunun bir çok yerinde Fona tanınmış olan yetkiler hisselerin intikal etmiş olması koşulu ile

sınırlandırılmıştır. Bankanın yönetim ve denetiminin Fon tarafından devralınmasından sonra Fonun takınacağı tavır bankanın tabi olacağı hukuki süreci belirleyecektir.

Fon, temettü hariç ortaklık hakları ile yönetim ve denetimi kendisine devredilen bankanın devir tarihi itibariyle düzenlenecek bilânçosunu esas almak suretiyle; uygun göreceği aktiflerini, teşkilatını ve aksine talebi olmayan personeli ile devir tarihi itibariyle mevduat toplamları en yüksek beş bankaca uygulanan faiz oranları ortalamasını geçmemek üzere işlemiş faizleriyle birlikte sigortaya tabi tasarruf mevduatını ve pasifte yer alan karşılık kalemlerini, kurulacak bir bankaya ya da mevcut bankalardan istekli olanlara devretmeye ve/veya bankacılık işlemleri yapma ve mevduat kabul etme izninin kaldırılmasını Kuruldan istemeye yetkili kılınmıştır.

Bankacılık işlemleri yapma izninin kaldırılması ile birlikte izin kaldırılmasına ilişkin Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu Kararının Resmi Gazetede yayımlandığı tarihten itibaren banka hakkındaki ihtiyati tedbir dahil her türlü icra ve iflas takibatı durur denilmektedir. Bu nokta Türk hukukunda bir bankanın iflasının pratik açıdan zorluğunu ortaya koyabilmemiz bakımından son derece önemlidir.

1.11.5. Fona Devredilen Bankanın İflası Mümkün Müdür?

Şimdi, tekrar başa dönersek şöyle bir tablo ile karşı karşıyayız. Finansal durumunun kötülüğü nedeniyle yönetimi ve denetimi Fona devredilmiş olan bir banka var. Fona devir ile birlikte bankanın tüzel kişiliği sona ermediğine göre, gene teorik olmak kaydıyla iflası söz konusu olabilecektir. Ancak bu durumu da iflas sebeplerine göre incelersek durumun görüldüğü kadar basit olmadığı anlaşılacaktır.

Öncelikle yönetimi ve denetimi Fona devredilmiş böylesi bir bankanın ödememiş bulunduğu bir borcun alacaklısının bankaya karşı iflas yolu ile takip yapmasını beklemek rasyonel değildir. Zira banka, artık arkasına Fonun desteğini almış bulunmaktadır. Fonun bankaya olan desteği iki şekilde ortaya çıkmaktadır.

Türkiye de Fon, hisseleri kendisine intikal eden bankaların bütün borçlarını ödemektedir. Bu yaklaşım, Başbakanlık tarafından belirlenmiş ve kamuoyuna deklare edilmiş olan politikanın bir sonucudur. Dönemin Başbakanı Sayın Bülent Ecevit tarafından 6 Aralık 2000 tarihinde yapılan açıklamada, bankacılık sektörüne açılan kredilerin de hükümetin güvencesi altında olduğu belirtilmiştir. Aynı açıklamada bu güvencenin bankacılık sektöründe güven yeniden sağlanana ve bankacılık sektörü daha

fazla yardım almadan da sıhhatli olana kadar devam edeceği ifade edilmiştir. Bu açıklamada söz konusu garantinin Fon tarafından yerine getirileceği vurgulanmıştır.

Bu politikanın belirlenmesinin ve kamuya duyurulmasının ardından uygulamaya dönük esasların belirlenmesi zorunluluğu, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulunun 18.01.2001 tarihli açıklamasının yapılmasını zorunlu kılmıştır. Kurul bu açıklamasında “Bankalar Kanunu gereği hisseleri kendisine devrolunan bankalardaki bütün tasarruf sahipleri ve kreditorlerin fonlarının herhangi bir engel olmadan tam olarak kullanılmasının Fon tarafından sağlanacağı” belirtilmektedir. Bu açıklamaya göre garanti, bankanın hisselerinin Fona intikal etmesi ile işlerlik kazanmaktadır. Bu anlamda, banka hisselerinin Fona geçişinin alacaklılar bakımından belki de en önemli sonucu bu olmaktadır. Şu durumda alacaklı alacağına kavuşma konusunda bir sıkıntı çekmeyecektir. Çünkü Fon, esas olarak bankayı yeniden mali sisteme sokmayı amaçlamaktadır.

Fonun bankanın borcunu ödeme yükümlülüğü bazı durumlarda hükümet politikasının sonucu değil, ancak Bankalar Kanununun öngördüğü bir zorunluluk olmaktadır. 4389 sayılı Bankalar Kanununun 14 üncü maddesinin 6 ncı fıkrasının (b) bendi uyarınca Fon, malî sistemde güven ve istikrarın sürdürülmesini teminen, Kurulca gerekli görülen hallerle sınırlı olmak üzere; hisseleri kendisine intikal eden bir bankanın malî bünyesinin güçlendirilmesi ve yeniden yapılandırılması için gerektiğinde sermayesini artırmaya, Merkez Bankasının görüşü alınmak suretiyle kanuni karşılık yükümlülüklerini cezai faizlerini de kaldırmak suretiyle ertelemeye veya düşürmeye, iştirak, gayrimenkul ve diğer aktiflerini satın almaya veya bunları teminat olarak alıp karşılığında avans vermeye ya da mevduat yapmaya, alacaklarını, zararlarını devralmaya, bu şekilde sahip olduğu aktifleri ve hisse senetlerini iskonto veya sair suretlerle üçüncü kişilere satmaya, banka kayıtlarına göre gerçek bir muameleye dayandığı tespit edilen doğmuş veya doğacak borçlarını garanti etmeye, yetkilidir. Görüleceği üzere Fon muaccel borcunu ödemediği için iflas takibine maruz kalabilecek olan bankaya en genel anlamı ile finansal destek sağlamaktadır. Bu destek iflas riskini minimuma indirmektedir. Fon, gerçek bir muameleye dayanan borçları garanti ettiği takdirde, alacaklının alacağına kavuşması teminat altına alınmış olacaktır. Ancak, bu yetkilerin kullanılması da bankanın hisselerinin Fona geçmiş olması şartına bağlıdır.

Uygulamada, bankanın yönetim ve denetiminin devrine ilişkin Kurul kararının hemen akabinde Fon, hisselerin geçişini sağlayan işlemleri tamamlamaktadır.

Yukarıda sayılan yetkiler kullanılarak mali yapısı güçlendirilen bankalar, aynı maddenin (a) bendi ile tanınan yetki çerçevesinde Fon tarafından kısmen veya tamamen satılmaktadır. Burada özel bir satış işlemi gerçekleştirilmekte, bir anlamda bilanço satışı yapılmakta; alıcı istediği varlık ve yükümlülükleri seçmekte ve devir işlemi için ayrı bir bilanço (closing balance sheet) düzenlenmektedir. Bahsedilen bu işleyiş içerisinde bu güne kadar bir çok banka satışı gerçekleştirilerek, bu bankalar sisteme kazandırılmıştır. Fon tarafından Demirbank A.Ş. HSBC Grubuna, bünyesinde sorunlu bankaları barındıran Sümerbank Oyak Grubuna satılmıştır. Fona devredilen bankanın bu şekilde satışına kadar olan süreç ayrı bir başlık altında anlatılacaktır.

Hükümet tarafından verilen garantinin karşısında bu hükmün pek fazla anlamlı olmadığı düşünülebilir. Ancak hükümet politikası olarak öngörülen garantinin geçici nitelikte olduğu unutulmamalıdır. Uygulanan politikalar neticesinde bankacılık sektöründe güven ve sıhhat sağlandıktan ve hükümet garantisi sona erdikten sonra banka alacaklıları bakımından Fondan talepte bulunabilmeleri, az önce açıkladığı düzenleme çerçevesinde garanti verilmiş olması ile sağlanacaktır.

Nihayet, Fonun yukarıdaki madde kapsamında garanti verme dışındaki tedbirlerle bankanın mali bünyesini borçlarını ödeyebilecek derecede güçlendirmesi de mümkündür. Bu durumda banka artık kendi borcunu kendisi ödeyebilecek mali kapasiteyi yakalamıştır.

Bankanın iflası için takibin devir kararından önce başlatılmış olması hali durumda bankanın mali yapısı bankanın Fona devrini gerektirmekte olup, bu kararın alınmasından sonra yukarıda bahsedilen örtülü devlet garantisi, Fonun borçları garanti etmesi ve Fonun aktardığı kaynak ile bankanın borçlarını ödeyebilecek hale gelmiş olması gibi nedenlerle iflas sonucunun doğması engellenmiş olacaktır. Kurulun, yönetim ve denetimin devrine değil de bankanın bankacılık işlemleri yapma izninin kaldırılmasına karar vermesi de mümkün olup, bu durumda açılmış olan icra ve iflas takipleri duracaktır.

Hukukumuzda iflas yollarının temelde ikiye ayrıldığını göz önüne alırsak bir başka ihtimale daha değinmek gerekecektir. Bu da fona devredilmiş olan bankanın

doğrudan iflasının istenip istenemeyeceğidir. Bankanın normal bir anonim şirket olarak doğrudan doğruya iflasını gerektiren sebeplerin birçoğunun esasen bankanın fona devrine sebep olduğunu yukarıda belirtmiştik. Analitik olarak bakıldığında bu hukuki önermemizin tersi de doğrudur. Yani bankanın fona devrini gerektiren sebepler esasen bankanın doğrudan iflasının istenebileceği halleri meydana getirebilecektir. Bankanın devir ile birlikte tüzel kişilik statüsünde herhangi bir değişiklik olmadığına göre teorik olarak iflasının istenebileceği söylenilir. Gerçi bu düşünceye 4389 sayılı Bankalar Kanununun bankanın fona devri sonrasında ilk etapta mali sistemde kalmasını amaçladığı düşüncesi ile karşı çıkılabilirse de biz, öncelikle pratikte olanları ve olabilecekleri dikkate alarak bir çerçeve çizilecektir.

Yukarıda belirtildiği gibi, fon bankalarının borçları ile ilgili devlet garantisi alacaklıların böylesi bir talep ile iflas davasını açmasının önündeki ilk engeldir. Engel, “hukuken imkansız” anlamında kullanılmamaktadır.

Örtülü garantinin geçici bir önlem olduğu savı ile buna karşı çıkılabilirse de, yine az önce değindiğimiz 14 üncü maddenin 6 ncı fıkrasında Fonun bankanın mali yapısını güçlendirmeye dönük tedbirleri alması ve bu arada bankanın borçlarına garanti vermesi halinde artık hukuken de bir sorun kalmayacaktır.

Ayrıca Fonun aldığı tedbirlerin amacının bankanın mali bünyesini güçlendirmeye dönük olduğu da unutulmamalıdır. Alınan tedbirlerle mali bünyesi güçlenmiş olan banka için artık ortada doğrudan doğruya iflas nedeni olarak kabul edilebilecek bir durum söz konusu olamaz. Örneğin bu tedbirler sonrasında banka borca batık olma halinden, acz halinden, ödemelerin tatil edilmiş olması halinden kurtulmuş olacaktır. Diğer doğrudan doğruya iflas sebeplerinin de (örneğin, malum bir adresinin bulunmaması gibi) banka bakımından gerçekleşmesi söz konusu olmayacağından artık bankanın iflasını beklemek gerçekçi bir yaklaşım olmaz.

Bütün bunlara rağmen artık çok küçük bir ihtimalle de olsa bankanın doğrudan iflasının istenebileceği söylene de, 4389 sayılı Bankalar Kanununun Fona tanımı olduğu bir başka yetkinin, iflası önlemese de, iflasın tabi olacağı prosedürü tamamı ile değiştireceği göz ardı edilemez. Söz konusu iflas talebinden haberdar olduğunda Fon, eğer doğrudan doğruya iflas şartları gerçekleşmiş ise, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulunun bankacılık işlemleri yapma izninin kaldırılması kararı almasını

sağlayabilir. Bu yetkinin kullanımı o noktada artık bir zorunluluk halini alacaktır da diyebiliriz. Çünkü, doğrudan doğruya iflas talebi sonucunda verilecek olan karar İİK hükümlerine göre bankanın malvarlığının tamamının paraya çevrilmesini ve TTK hükümleri uyarınca da bankanın hukuken infisah etmesi sonucunu doğurur. Ancak, bu sonucun doğumu bankanın ekonomik durumu nedeniyle kaçınılmaz ise, Fon bakımından en rasyonel tercih, söz konusu süreci, kendisinin mümkün olduğunca fazla yetki sahibi olduğu bir forma sokabilmesidir. Bu ise, Bankalar Kanununun 14 üncü maddesinin 5 inci fıkrasının (a) bendinin (aa) alt bendi uyarınca söz konusu bankanın bankacılık işlemleri yapma izninin kaldırılması ile mümkün olabilir. Fonun talebi üzerine Kurulca bankanın bankacılık işlemleri yapma izni kaldırılınca 16 ncı maddenin 2 nci fıkrası uyarınca o banka hakkında açılmış olan bütün icra ve iflas takipleri (bu arada Fonu bu kararı aldirmaya iten iflas davası da) duracak ve bankanın iflasını isteme yetkisi münhasıran Fona ait olacaktır. Bundan sonra ise aşağıda ayrıntıları ile açıklanan ve Fonun iflas prosedüründe ağırlıklı yetki sahibi olduğu süreç başlayacaktır.

Görüldüğü üzere Fona devredilen ve sonrasında da hisseleri Fona intikal eden banka hakkında gerek takipli gerekse de doğrudan iflas usulünün işletilmesi pek mümkün gözükmemektedir.

1.11.6. Banka Kaynaklarının Usulsüz Kullanımı Durumu

Burada bir başka noktaya daha değinmek gerekecektir. 4389 sayılı Bankalar Kanununda bir bankanın Fona devrini öngören iki hüküm bulunmaktadır. Bunlardan biri olan 3 üncü fıkraya yukarıda değinmiş bulunuyoruz. Bir diğer düzenleme olan 4 üncü fıkra uyarınca devir, banka kaynaklarının bankanın emin şekilde çalışmasını tehlikeye düşürecek şekilde bankanın hâkim ortakları tarafından kullanılması halinde gerçekleşmektedir.

Bu bankalar hakkında bankacılık işlemleri yapma izninin kaldırılması yoluna gidilememektedir. Böylesi bir bankanın takipli iflası, örtülü devlet garantisi, Fonun borçları garanti etmesi ve Fon tarafından aktarılan kaynaklarla bankanın borcunu ödeyebilecek duruma gelmesi nedeniyle söz konusu olamaz. Doğrudan doğruya iflas sebepleri de hem aynı gerekçelerle ve özellikle bankanın mali bünyesinin düzelmesi nedeniyle, yani, iflas sebebinin ortadan kalkmış olması yüzünden beklenemez. Ancak

bugüne kadar ki uygulamada yalnızca 4 üncü fıkra uyarınca devir gerçekleşmemiş, bankalar, genelde hem 3 üncü hem de 4 üncü fıkra uyarınca Fona devredilmişlerdir.

1.11.7. Mevduat Toplamayan Bankaların Durumu

Bu aşamada 4389 sayılı Bankalar Kanununun yaptığı ayrımı dikkate alarak mevduat toplama işlemi yapmayan bankalara, yani yatırım bankalarına ilişkin Bankalar Kanununun 20 nci maddesinin 2 nci fıkrası, “... Kurum bu Kanunun 14 üncü maddesinin (3) numaralı fıkrasında belirtilen durumları tespit ettiği takdirde bunların bankacılık işlemleri yapma izni Kurulun en az beş üyesinin aynı yöndeki oyuyla alınmış kararıyla kaldırılır ve bunlar genel hükümlere göre tasfiye edilir...” hükmünü taşımaktadır. Bu bankaların mevduat toplamamaları ve bu nedenle de TMSF tarafından sigorta edilebilecek bir faaliyetleri olmamaları nedeniyle, yönetim ve denetimin Fona devri öngörülmemiş, doğrudan bankacılık izinlerinin kaldırılmasını ve buna bağlı olarak da bankanın tasfiye haline girmesini hükme bağlamıştır. Gene 20 nci madde ile bu bankalara 4389 sayılı Bankalar Kanununun 16 ncı maddesinin uygulanmayacağı hükme bağlanmış olduğundan iznin kaldırılması halinde de Fonun herhangi bir yetkisi olmayacaktır. Dolayısıyla, bankacılık izni kaldırılan bir mevduat toplamayan banka, Türk Hukukunun anonim şirketlere ilişkin kuralları çerçevesinde tasfiyeye girecek ve bu arada alacaklılar tarafından iflası da istenebilecektir.

1.11.8. 4389 Sayılı Bankalar Kanununda Öngörülen İflas

Buraya kadar olan bölümde bir bankanın İcra ve iflas Kanunu hükümlerine göre iflasının teorik olarak mümkün gözükmekle beraber, 4389 sayılı Bankalar Kanunu ile getirilmiş bulunan sistem nedeniyle pratikte beklenemez bir durum olduğunu açıkladık. Ancak 4389 sayılı Bankalar Kanunu, İcra ve İflas Kanunu hükümlerinden farklı bir iflas sebebi ve prosedürü daha öngörmüş durumdadır. Diğer taraftan 4389 sayılı Bankalar Kanununda iflası düzenleyen hükümler yalnızca “mevduat toplama ve bankacılık işlemleri yapma izni kaldırılan” bir banka hakkında uygulanacaktır.

Bir bankanın mevduat toplama ve bankacılık işlemleri yapma izninin hangi hallerde kaldırılacağı 4389 sayılı Bankalar Kanunu tarafından belirlenmiş durumdadır. Buna göre; 14 üncü maddenin 3 üncü fıkrasındaki koşulların varlığı halinde Bankacılık Düzenleme Denetleme Kurulu, bankanın yönetim ve denetiminin Fona devrine değil,

doğrudan bankanın mevduat toplama ve bankacılık yapma izninin kaldırılmasına karar verebilir. 14 üncü maddenin 5 inci fıkrası uyarınca Fon; yönetim ve denetimi 14 üncü maddenin 3 üncü fıkrası hükümlerine göre kendisine devredilen bankanın bankacılık işlemleri yapma izninin kaldırılmasını Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulundan talep edebilmektedir. Bu talep üzerine Kurul tarafından bankanın bankacılık yapma izninin kaldırılmasına karar verilebilir. 14 üncü maddenin 6 ncı fıkrasının (b) bendine göre, hisselerin kendisine intikalinden sonra bankanın mali sisteme kazandırılmasına imkân görülüyorsa Fon, bankanın bankacılık işlemleri yapma izninin kaldırılmasını Kuruldan isteyebilecektir.

Bir bankanın mevduat toplama ve bankacılık işlemleri yapma izninin kaldırılmasının ne gibi sonuçlar doğuracağı da ayrıca düzenlenmiştir.

1.11.9. Yönetim Ve Denetimin Fona Geçmesi

Kanunun 16 ncı maddesinin 1 inci fıkrasında bir bankanın bankacılık işlemleri yapma izninin kaldırılmasının yönetim ve denetimin Fona geçmesi sonucunu doğuracağı söylenmektedir. Ancak 14 üncü maddenin 5 inci fıkrasının a bendindeki yetki kullanılarak iznin iptali yoluna gidilirken zaten yönetim Fona geçmiş bulunmakta idi. Dolayısıyla bu maddenin; Kurulun doğrudan bankanın bankacılık işlemleri yapma iznini kaldırması halinde uygulanacağını söylemek mümkündür.

1.11.10. İcra Ve İflas Takiplerinin Durması

Daha önce de değinilmişti, iznin kaldırılması kararının resmi gazetede yayımlandığı tarihten itibaren banka hakkındaki ihtiyati tedbir dâhil her türlü icra ve iflas takibatı duracaktır. Buna göre yeni takip yapılamayacağı gibi başlamış olan takiplerin de durması gerekmektedir. Burada öngörülen amaç, Fon tarafından yapılacak başvuru üzerine verilecek iflas kararı ile birlikte oluşacak olan iflas masasının aktiflerinin azaltılmasının önüne geçmektir.

Fon, bankanın bankacılık işlemleri yapma izninin kaldırılmasından sonra, mevduat sahipleri ile diğer alacaklıların korunması için gerekli tedbirleri almak yetki ve görevini taşımaktadır. 3 üncü fıkrada bahsedilen bu “tedbirler”in kapsamı olayın özelliklerine göre değişecek niteliktedir. Banka aleyhine sonuç yaratmayan başlamış işlemlerin tamamlanması veya kredilerin veya diğer alacakların tahsiline devam

edilmesi bu türden tedbirlere örnek verilebilir. Ayrıca Fon, Bankalar Kanununa göre şahsi iflasları istenebilecek olan banka yöneticisi ve ortaklarının malvarlıklarına teminat aranmaksızın ihtiyati tedbir ve ihtiyati haciz konulmasını mahkemelerden talep edebilmektedir.

Bankacılık işlemleri yapma izninin kaldırılmasına ilişkin olarak geçmiş dönemlerde yaşanan sıkıntılar göz önüne alınarak, izin kaldırıldığı tarihten itibaren bankanın alacaklılarının alacaklarını temlik etmeleri veya bu sonucu doğuracak başka bir işlem yapmaları yasaklanmıştır.

Buraya kadar anlatılan düzenlemelerde temel bir amaç güdülmektedir. Bu amaç, Fon tarafından başlatılacak ve yürütülecek iflas prosedürü öncesinde bankanın malvarlığını mümkün olduğunca koruyabilmektir. Zira iflası öngörerek kanun koyucu, bütün alacaklıları kapsayan kümülatif bir çözümü benimsemiştir. Fon dahil olmak üzere bütün alacaklıların mümkün olduğu oranda fazla tatmin edilmesi hedeflenmektedir.

1.11.11. Fonun Sigorta Kapsamındaki Mevduatı Ödemesi

4389 sayılı Bankalar Kanununun 16 ncı maddesinde öngörülen iflas prosedürünün işletilebilmesi için Fonun, garanti miktarı Bakanlar Kurulu kararı ile belirlenmiş olan tasarruf mevduatını doğrudan kendisi veya ilan edeceği başka bir banka aracılığı ile ödemesi gerekmektedir. Kanunun öngördüğü iflas prosedürünün işletilebilmesi için bu bir ön şarttır. 01.06.2000 tarih ve 24066 Mükerrer sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Bakanlar Kurulu'nun 2000/682 sayılı Kararı'na istinaden Türkiye'de faaliyet gösteren ve mevduat kabulüne yetkili bulunan bankaların, yurt içi şubelerinde gerçek kişiler (yerli ve/veya yabancı) tarafından açılmış olan Türk Lirası cinsinden tasarruf mevduatı ile tasarruf mevduatı niteliğini haiz altın depo ve döviz tevdiat hesapları mevduat sigortasına tabidir. Söz konusu karara göre; 01.01.2001 tarihinden sonra açılan veya yenilenenlerin 50 milyar Türk Liralık tutarı sigorta kapsamında olduğu için; şu anda söz konusu garantinin miktarının 50 milyar TL ile sınırlı olduğunu söylemek mümkündür. Mevduat sigortası sisteminin kademeli olarak kaldırılması planlanmaktadır.

1.11.12. Fonun Mevduat Sahipleri Yerine Doğrudan Bankanın İflasını İstemesi

“Fon, yönetim ve denetimi kendisine intikal eden bankadaki sigortalı mevduatı doğrudan veya ilan edeceği başka bir banka aracılığı ile ödeyerek, mevduat sahipleri yerine bankanın doğrudan doğruya iflasını ister.” denilmektedir.

Madde de belirtilen ön koşulun gerçekleşmesinden, yani, sigortalı mevduatın ödenmesinden sonra Fon, bankanın iflasını istemek zorundadır. Mevduat sahiplerine ödemede bulunan Fon, aslında sigorta hukuku esaslarına göre mevduat sahibinin haklarına halef olarak kendi alacağı için iflas istemektedir.

Yargıtay, izni kaldırılan bankanın iflas davasında, iznin kaldırıldığı tarihteki yönetim kurulu tarafından temsil edilmesi gerektiğine karar vermiş ise de, doktrinde bankanın iflas davasında temsili için kayyum atanması gerektiği belirtilmektedir.

Fon tarafından açılacak olan iflas davası doğrudan niteliktedir. Yani, bir diğer deyişle takipli iflas yoluna gidilmeyecek; ödeme emri düzenlenmesi, itirazların karara bağlanması, depo emri verilmesi gibi işlemler yer almayacaktır. 3182 sayılı Kanunun yürürlükte olduğu dönemde açılacak iflas davasının niteliğine ilişkin şimdikine benzer bir açıklık olmadığından uygulamada bazı sorunlar çıkmıştır.

Örneğin, izni kaldırılan İmpeksbank’ın iflasının istenmesi üzerine mahkeme ödeme emri gönderilmesine gerek olmadığına karar vermiş, ancak, aynı mahkeme Fonun talep ettiği ve mevduat sahiplerine ödemiş bulunduğu miktar için depo kararı vermişti. Takipli iflas ile doğrudan iflasın karışımı olan bu usulü Yargıtay benimsememiştir. Yüksek Mahkeme, Kanunda öngörülen esaslar ile birlikte ele alındığında Fon’a iflas isteme yetki ve görevi veren hükmün bir doğrudan iflas sebebi olduğuna hükmetmiş ve uygulama da bu yönde gelişmiştir. 4389 sayılı Bankalar Kanunu bu hususta “Fon doğrudan doğruya bankanın iflasını ister” diyerek tartışmaya yer bırakmamıştır. Aynı zamanda iflas davasında izlenecek usüle ilişkin olarak da bir hüküm koymuş ve İİK’nun, iflas talebinin ilanına ilişkin 178 inci maddesinin uygulanmayacağına hükmetmiştir.

Bankacılık işlemleri yapma izninin kaldırılması halinde bankanın iflasını yalnızca Fon isteyebilir. Bu yetki münhasıran Fona aittir. Fon dışındaki alacaklıların bankanın iflasını istemeleri mümkün değildir. 3182 sayılı Kanunda bu yetkinin

münhasırlığına ilişkin bir hüküm bulunmaması ve aynı zamanda iznin kaldırılmasının icra takiplerini durduracağı ileri sürülerek diğer alacaklıların da bankanın iflasını isteyebileceği ileri sürülmüştür. Yargıtay, bu düşüncelerle iflas talebini kabul eden bir mahkemenin kararını, kanunun amacını göz önüne alarak bozmuş ve iflas talebinde yalnızca Fonun bulunabileceğine karar vermiştir.

Fonun talebinden sonra mahkemenin kararına göre iki ayrı hukuki durum çıkabilir. Bu nedenle bundan sonraki süreci ikiye ayırmakta yarar vardır.

Bankanın iflasına karar verilmesi halinde; Türk hukukunda mahkemenin iflas kararı ile birlikte iflas açılmakta ve iflas masası teşekkül etmektedir. Bankalar Kanununa göre Fon, tasarruf mevduatı sahiplerine ödediği paralar için iflas masasına imtiyazlı alacaklı sıfatıyla katılır. Bunun anlamı bankanın malvarlığının paraya çevrilmesinden sonra Fonun alacağına öncelikli olarak kavuşacak olmasıdır.

Bankanın iflasına karar verilmesinden sonra Fon, 2004 sayılı İcra ve İflas Kanununda yazılı iflas dairesi ve alacaklılar toplantısı sonrasında iflas idaresi görev ve yetkilerine de sahip olarak bankayı anılan Kanun hükümleri çerçevesinde tasfiye etmekle görevlidir. Burada önemli olan nokta Fonun, İcra ve İflas Kanununda adı geçen iflas organlarının tamamının görev ve yetkilerine sahip olmasıdır. Bu sıfatları taşıdığı hallerde Fon, yaptığı işlemler bakımından İcra ve İflas Kanunu hükümlerine tabi olacak ve özellikle icra tetkik mercinin denetimi söz konusu olacaktır.

Türk hukukunda iflasta paraların paylaşılması aşamasına geçilmesi için alacaklıların hangi sırayla ve hangi oranda pay alacaklarını gösteren sıra cetvelinin kesinleşmesi gerekmektedir. Oysa izni kaldırıldığı için iflasına hükümlenen bankanın Fona olan borçları, masanın nakit durumuna göre sıra cetvelinin kesinleşmesi beklenmeksizin ödenecektir.

Fon, iflas masasının aktifindeki paralarla, iflas idaresi sıfatıyla tahsil ettiği paraları muhafaza ve nemalandırma hususunda, İcra ve İflas Kanununun, paraların devlet bankalarına yatırılmasını öngören hükümlerine tabi değildir. Fon, Harçlar Kanununun, icra ve iflas idareleri tarafından alınmış olan paraların bankaya yatırılmaları halinde faiz, ikramiye ve diğer menfaatlerin devlete ait olacağını öngören düzenlemesine de tabi olmayacaktır.

Hukukumuzda iflas masasının kanuni temsilcisi iflas idaresi olup, iflas idaresi ancak, alacaklıların toplanarak verdiği yetki ile sulh olabilir, tahkim yapabilir. Ancak, 16 ncı maddenin 9 uncu fıkrasına göre Fon, iflas idaresi sıfatıyla ve masanın menfaatine olduğu takdirde her türlü alacaklar bakımından tahkim, sulh, kabul ve feragat yetkilerini haizdir.

Bu konuda son olarak Fonun sahip olduğu bir başka yetkiye daha değinmekte yarar vardır. İcra ve İflas Kanununa göre iflas idaresi, müflise ait menkul ve gayrimenkulleri, bu yasa da öngörülen yöntemle satabilecektir. Ancak, Bankalar Kanunu, Fona bu konuda da tam bir serbesti tanıyarak, Fonun İcra ve iflas Kanunu ile Devlet İhale Kanunu hükümlerine tabi olmaksızın müflise ait menkul ve gayrimenkulleri satabileceğini hükme bağlamıştır.

İflas kararı verilmemesi halinde; 4389 sayılı Bankalar Kanununun 16 ncı maddesinin 6 ncı fıkrasında “İflas kararı verilmeyen hallerde banka hakkında 18 inci maddenin (2) numaralı fıkrası hükümleri uygulanır” denilmektedir. Burada atıf yapılan 18 inci maddenin 2 inci fıkrası bir bankanın ihtiyari tasfiyesini düzenlemektedir. Konunun bütünlüğünü bozmamak bakımından ihtiyari tasfiye konusuna değinmeyeceğiz. Ancak burada 18 inci maddenin 2 inci fıkrasına atıf yapılmış olmasının isabetli bir yol olmadığı görüşünün doktrinde ileri sürüldüğünü belirtelim.

1.1.13. Bir Fon Bankasının Sistemden Çıkması

Liberal ekonomilerin temel özelliklerinden biri de pazara girişin ve çıkışın serbest olmasıdır. Ancak bankaların sıradan işletmeler olmamaları, onların sistemden çıkışını da belirli kurallara bağlama zorunluluğu doğurmuştur. 4389 sayılı Bankalar Kanununun 18 inci maddesinin 2 nci fıkrası Türkiye’de faaliyette bulunan bir bankanın, ihtiyari olarak faaliyetlerine son vermek veya bunları tasfiye etmek istemesi halinde uygulanacak kuralları belirlemektedir. Ancak burada incelenecek, yönetim ve denetimi Fona devredilmiş bulunan bir bankanın sistemden nasıl çıktığıdır. Bu süreci bankanın Fona devrinden itibaren adım adım incelenecektir Buradaki açıklamalar bankanın mali yapısındaki bozukluk nedeniyle, bir başka deyişle 14 üncü maddenin 3 üncü fıkrası uyarınca Fona devredilmiş olduğu varsayımıyla yapılacaktır.

Fon, mali yapısı bozulduğu için yönetim ve denetimi kendisine devredilen bankanın, uygun göreceği aktiflerini, teşkilatını ve aksine talebi olmayan personeli ile

devir tarihi itibariyle mevduat toplamları en yüksek beş bankaca uygulanan faiz oranları ortalamasını geçmemek üzere işlemiş faizleriyle birlikte sigortaya tabi tasarruf mevduatını ve pasifte yer alan karşılık kalemlerini, kurulacak bir bankaya ya da mevcut bankalardan istekli olanlara devretmeye yetkilidir. Fonun bu yetkisini kullanması için hisselerin kendisine intikali şart değildir. Ancak uygulamada bu yola başvurulmamaktadır.

Yukarıdaki işlem gerçekleştirilemez ise bundan sonraki adımda Fonun Bankalar Kanunu ile kendisine tanınan yetkileri kullanarak bankayı rehabilite etmesi çalışmaları gelmektedir. Amaç bankanın mali yapısını güçlendirerek yeniden sisteme kazandırmaktır. Bu noktada anahtar olay bankanın hisselerinin Fona geçmesidir. Fon, Bankalar Kanununun öngördüğü prosedür çerçevesinde hisseleri elde ettikten sonra 8 inci sayfada bahsedilen yetkilerini kullanabilecektir.

Kanunun açıkça saydığı bu tedbirlerin dışında Fon gerekli her türlü tedbiri almaya da yetkili kılınmıştır. Bankaların konsolide bütçe kapsamındaki iştirakleri ile birlikte karmaşık bir yapı oluşturduğu göz önüne alındığında, iştiraklerin mali bünyelerinin de güçlendirilmesi gerekliliği doğmaktadır. Fon bankalarının iştiraklerinin nasıl güçlendirileceği de ayrı bir Kurul kararına konu olmuştur.

Yukarıda sayılan işlemler neticesinde bankanın mali bünyesi güçlendirildikten sonra bankanın bir başka bankaya devredilmesinin veya bir başka ile birleştirilmesinin mümkün olup olmadığı değerlendirilecektir. Bankanın devir veya birleştirilmesi için zemin hazır ise, banka nezdinde incelemelerini tamamlamış yatırımcılardan teklif alınmaktadır. Satış işlemi daha önce belirtildiği üzere özel bir satış yöntemi olarak bilanço satışı şeklinde gerçekleştirilmektedir.

Bankanın satışı bilanço satışı şeklinde gerçekleştiğinden, yatırımcı tarafından alınması uygun görülmeyen bilanço değerleri Fon'da kalmaktadır. Fon bu aktif ve pasifleri bir başka Fon bankasına da devredebilmektedir.

Eğer bankanın devri veya birleştirilmesi sağlanamaz ise Fon, daha önce açıklandığı üzere bankanın bankacılık işlemleri yapma izninin kaldırılmasını sağlayarak bankanın tasfiye haline girmesi veya bankanın mevcut bir Fon bankası ile birleştirilmesi alternatiflerinden herhangi birini deneyecektir.

Fonun ikinci seçenek için kullandığı bir çatı bankası bulunmaktadır. Bayındırbank A.Ş., Fonun hem bankanın mali yapısını güçlendirmek için devraldığı sorunlu varlıkların toplandığı bir merkez olmakta, hem de Fonun satış imkanı kalmadığı düşünülen bankaları bünyesinde devren birleştirdiği bir çatı rolünü oynamaktadır.

Buraya kadar olan işlemler neticesinde Fonun elinde, bankanın mali yapısını güçlendirmek için devraldığı aktif ve pasifler, bankanın satışı esnasında yatırımcının almayı uygun bulmadığı aktif ve pasifler kalmaktadır. Fonun Bankalar Kanunu uyarınca yerine getirdiği bir diğer fonksiyon da yukarıdaki süreç içerisinde edindiği varlıkları, aktardığı kamu kaynağının geri dönüşümünü sağlayacak şekilde çözümlemesidir. Bu hali ile Fon resmi bir şekilde adlandırılmamış ise de bir varlık yönetim şirketi gibi faaliyet göstermektedir.

Fon, az önce sözünü ettiğimiz süreçte temel olarak, sorunlu bir takım alacaklar (kredi alacakları) ve menkulleri, gayrimenkulleri, iştirak paylarını edinmekte olup, hali hazırdaki organizasyonel yapısı içerisinde operasyonel birimler de bu ayırım göz önüne alınarak biçimlendirilmiştir. Sorunlu alacaklar ile ilgili birim Tahsilat Dairesi, gayrimenkuller ile birim Gayrimenkuller Dairesi ve edinilen iştirak payları ile ilgili birim de İştirakler Dairesidir.

Fon bu varlıkları nakde tahvilini, kendisi sağlayabilir, yapacağı anlaşmalar çerçevesinde bankalar veya diğer üçüncü şahıslar veya sermayesinin tamamına sahip olduğu, kamu tüzel kişiliğine sahip bir şirket aracılığıyla da gerçekleştirebilir.

Bu güne kadar Fon edindiği varlıkları yönetme işini kendisi üstlenmiştir. Bunun yanı sıra edindiği varlıkları (özellikle alacaklar) Bayındırbank'a devrederek elinden çıkarma yoluna gittiği de görülmektedir. Gayrimenkuller Fon tarafından belirli bir plan dâhilinde satışa sunulmaktadır. İştiraklerden ise ekonomik değeri olanların satışı devam etmektedir. Bankalar Kanununda yapılan son değişiklikle birlikte hukukumuza giren varlık yönetimi şirketi de Fonun elindeki sorunlu varlıklarının yönetimi konusunda yeni bir alternatif sunmaktadır

1.11.14. Yabancı Bankaların Türkiye'deki Şubelerinin Durumu

Yabancı bankaların Türkiye'deki şubelerinin de bütün ulusal mevzuata uymak yükümlülüğü bulunduğunu söylemiştik. Hukukumuzda şubenin borçlarından dolayı merkez sorumludur. Türk hukukunda yabancı banka şubelerinin bir tüzel kişiliğe sahip

olduğunu kabul etmeye imkân bulunmamaktadır. İcra ve İflas Kanunu uyarınca kural olarak yalnızca tacirler iflasa tabi olduğundan yabancı bankanın Türkiye de faaliyette bulunan şubesinin iflası söz konusu olamayacaktır. Bir şubenin zarar etmesinden, yükümlülüklerini yerine getirememesinden banka tüzel kişiliği sorumlu olup, şubenin iflası istenemez. Ancak şube ile yapılan işlemlerden doğan alacaklar nedeniyle yabancı banka tüzel kişiliğinin iflasını, şubenin bulunduğu yerdeki mahkemeden istemek mümkündür. Bu durumda verilecek olan iflas kararı milletler arası özel hukukun iflas kararlarının uygulanmasına ilişkin hükümleri çerçevesinde çözülecektir.

Yabancı bir bankanın kendisinin ödeme gücüne düşmesi ile Türkiye'deki şubesinin ödeme gücüne düşmesi hallerini birbirinden ayırmak gerekmektedir. 16 ncı maddenin 7 nci fıkrasında yabancı bankanın kendisinin içine düştüğü durumdan bahsedilmekte olup, yabancı bankanın şubesinin durumuna değinilmemektedir. Ancak, mali bünyesini güçlendirmek için merkezden destek sağlayamayan şube hakkında da bankacılık izninin kaldırılması yoluna gidileceği kabul edilmektedir. Nitekim Bankacılık Düzenleme Denetleme Kurulu bir yabancı bankanın Türkiye'deki şubesinin bankacılık işlemleri yapma ve mevduat kabul etme iznini kaldırmıştır.

Türkiye'de şubesi bulunan yurtdışında kurulu bankaların herhangi bir nedenle kendi ülkelerinde bankacılık işlemleri yapma ve mevduat kabul etme yetkilerinin kaldırılması, faaliyetlerinin durdurulması, iflas veya tasfiyelerine karar verilmesi veya konkordato (iflas anlaşması) ilan etmeleri halinde, bu bankaların Türkiye'deki şubeleri hakkında da 14 üncü maddesinin (3) numaralı fıkrası hükümleri ile 16 ncı madde hükümleri uygulanır. Bu şubelerin mevcut ve alacaklarının yurtdışına transferine ilişkin esasların Kurulca belirleneceği de ayrıca hükme bağlanmıştır.

Bankacılık işlemleri yapma izninin kaldırılması sonucu yabancı bankaların Türkiye'deki şubelerinin yönetim ve denetiminin Fona geçişi sağlanacaktır. Bundan sonra ise 16 ncı madde hükümleri uygulanacaktır. Ancak, şube hakkında iflas takibi yapılamayacağından yalnızca icra takipleri duracak, Fon da ödediği sigortalı mevduat için şubenin iflasını isteyemeyecektir. İflas söz konusu olamayacağı için Fonun, iflas kararına bağlı olarak sahip olacağı yetkilerden söz edilemez. Ancak Fon, yabancı bankanın iflası halinde Türkiye'deki şubenin malvarlığından imtiyazlı alacaklı olarak alacağına kavuşacaktır.

Yabancı banka şubesine 16 ncı madde hükümlerinin uygulanması konusunun sorun doğurmaya aday olduğunu kabul etmek gerekir. Henüz mevzuat yeni ve bu fıkranın uygulaması da olmadığı için bu bilgiler şu an için teorik olarak verilmektedir. İleride ne tür sorunlar çıkacağına da şimdiden düşünülmesi ve çözüm üretilmesi her durum için mümkün olamamaktadır. Olası sorunların, yabancı şubenin mevcut ve alacaklarını düzenleme yetkisi çerçevesinde Kurul tarafından çözüme bağlanması söz konusu olabilirse de Kurulun, mevcut ve alacakların transferi dışında kalan konulardaki yetkisi ise tartışmalı olacaktır.

1.11.15. Özel Finans Kurumları

Özel finans kurumları, ülkemizde son 15-20 yılda görülmeye başlamıştır. Bu kurumların belirgin özelliği bankacılık hizmetlerini faizsiz olarak yerine getiriyor olmalarıdır. Bu çerçevede mevduat değil, kar zarara katılma ortaklığı veya cari hesap şeklinde fon toplama faaliyetinde bulunmaktadırlar. Bankalar Kanununun birçok hükmü bunlara da uygulanmaktadır. Bu kuruluşlar anonim şirket şeklinde kurulmaktadırlar. Bu nedenle anonim şirketlerin iflasına ilişkin genel kurallara tabidirler.

Kanun, bu kurumların faaliyet izinlerinin de 14 üncü maddenin 3 üncü fıkrasındaki sebeplerle kaldırılabilceğini düzenlemiştir. Bankalara ilişkin değerlendirmemizin burada da geçerli olduğunu kabul edebiliriz. Yani, özel finans kurumunun iflasını gerektiren nedenler aslında bu özel finans kurumunun faaliyet izninin kaldırılmasını gerektiren koşullar ile örtüşmektedir.

İzni kaldırılan bir özel finans kurumu hakkında da icra ve iflas takipleri durmakta ve alacaklılar alacaklarını temlik edememektedirler. İzni kaldırılan kuruluşun yönetim ve denetimi Tasfiye Kuruluna geçmektedir. Tasfiye Kurulu, özel finans kurumunun iflasını istememekte ve bu kuruluşu Türk Ticaret Kanununun anonim şirketlerin tasfiyesine ilişkin hükümlerine göre tasfiye etmektedir. Bu nedenle özel finans kurumlarının iflasının da son derece güç olduğunu söyleyebiliriz.

1.12. KATILIM BANKALARI BİRLİĞİ

Katılım Bankaları Birliği, Bankacılık Kanunu gereğince kurulmuş tüzel kişiliğe haiz kamu kurumu niteliğinde bir meslek kuruluşudur.

Türkiye'de faaliyette bulunan katılım bankaları Katılım Bankaları Birliğine üye olmak, Birlik Statü hükümlerine uymak ve Birliğin yetkili organlarının alacağı kararları uygulamak zorundadırlar.

1.12.1. Birliğin Amacı Yetki ve Görevleri:

Birliğin amacı serbest piyasa ekonomisi ve tam rekabet ilkeleri çerçevesinde, bankacılık düzenleme, ilke ve kuralları doğrultusunda katılım bankalarının hak ve menfaatlerini savunmak, bankacılık sisteminin büyümesi, sağlıklı olarak çalışması, bankacılık mesleğinin gelişmesi, rekabet gücünün artırılması amacıyla çalışmalar yapmak, rekabetçi bir ortamın yaratılması ve haksız rekabetin önlenmesi için gerekli kararları almak/alınmasını sağlamak, uygulamak ve uygulanmasını talep etmektir.

Birlik bu amacı gerçekleştirmek için aşağıdaki görevleri yürütür; Bankacılık ve katılım bankaları ile ilgili mevzuatı izlemek bu konulara ilişkin düzenlemeleri üye katılım bankalarına duyurmak, Meslek ilkelerini belirlemek suretiyle üyelerin birlik ve mesleğin gerektirdiği vakar ve disiplin içinde ekonominin ihtiyaçlarına uygun olarak çalışmalarını sağlamak, Üye katılım bankası mensuplarının uyacakları meslek ilkeleri ve standartlarını Kurumun uygun görüşünü alarak belirlemek, İlgili mevzuat uyarınca alınan kararlar ile Kurumca alınması istenilen tedbirlerin uygulanmasını takip etmek, Üyeleri arasında haksız rekabeti önlemek amacıyla gerekli her türlü tedbiri almak ve uygulamak, Katılım bankaları arasındaki ilişkilerde mesleki dayanışmayı güçlendirecek kararlar almak, Kurum ile işbirliği yapmak suretiyle katılım bankaları arasında ortak projelere ilişkin işbirliğini temin etmek, Üyelerin ilan ve reklamlarında uyacakları esas ve şartları tür, şekil, nitelik ve miktarları itibariyle Kurumun uygun görüşünü alarak tespit etmek, Yurt içinde ve yurt dışında katılım bankacılığını temsil etmek, katılım bankacılığını tanıtmak ve bu konuda kamuoyunu aydınlatmak için çalışmalarda bulunmak, Bankacılık konusunda seminer, sempozyum, konferans ve eğitim programları düzenlemek, Müşteri haklarına dair hükümlerde öngörülen sözleşmelerin şekil ve içeriklerine ilişkin usul ve esaslar ile tip sözleşmelerin uygulanacağı işlemleri, Kurulun uygun görüşünü alarak belirlemek, Üyeler ile bireysel müşterileri arasındaki ihtilafların değerlendirilmesi ve çözüme kavuşturulmasını temin etmek üzere Birlikçe hazırlanan ve Kurulca onaylanan usul ve esaslar dahilinde hakem heyeti oluşturmak, Katılım bankaları ve bankacılığı konularında resmi makam ve kuruluşlara istişari

mahiyette mütalaa vermek, Ekonomi, mali sektör ve bankacılık sistemindeki yurt içi ve yurt dışı gelişmeleri izleyerek toplayacağı bilgileri üyelerine ve ilgililere ulaştırmak, Ulusal tasarrufun teşviki için gerekli çalışmaları yapmak ve yetkili mercilere önerilerde bulunmak, Katılım bankalarına ilişkin, gizlilik niteliği taşımayan istatistiki bilgileri toplamak ve kamuoyuna duyurmak, İlgili mevzuat hükümleri saklı kalmak kaydıyla, katılım bankalarının, müşterilere sundukları hizmetler karşılığında tahsil edecekleri komisyon, ücret ve masraflar, açtıkları krediler ve bunlarla ilgili diğer işlemler için uygulayacakları kar payı oranları, komisyon ve ücretler ile katılma hesaplarında kar ve zarara katılma oranının belirlenmesine ilişkin olarak üye katılım bankalarına yönelik tavsiye kararı almak, Üyelerinin ortak menfaatlerini ilgilendiren konularda yönetim kurulu kararına istinaden dava açmak ve/veya gerekli girişimlerde bulunmak, Kurumca alınması istenilen tedbirleri almak, Birliğin aldığı karar ve tedbirlerin uygulanmasını takip etmek, bunlara zamanında ve tam olarak uymayan üyeler hakkında gerekli müeyyideleri uygulamak, Kanun ve ilgili mevzuatın kendisine yüklediği diğer görevleri yapmak. Birliğin Organları; Genel Kurul, Yönetim Kurulu, Genel Sekreterlik, Denetçilerden oluşmaktadır.

1.12.2. Genel Kurul

Birlik Genel Kurulu katılım bankalarının temsilcilerinden oluşur. Genel Kurul aşağıdaki görevleri yapar: Birliğin yıllık çalışma ve hesaplarına dair Yönetim Kurulu ve Denetçiler raporlarıyla bütçeyi incelemek ve onaylamak, Yönetim Kurulu üyelerini seçmek, Denetçileri seçmek, Birliğin görev ve amaçlarıyla ilgili konularda Yönetim Kurulu tarafından yapılacak veya Genel Kurula arz edilmek üzere her sene Mart ayı sonuna kadar üyelerce Yönetim Kuruluna gönderilecek öneri ve dilekleri görüşmek, gerekli kararı almak, yeni çalışma yılı hakkında kararlar vermek, Statüde yapılmasına gerek görülecek değişiklikler hakkında Kuruma önerilerde bulunmak.

1.12.3. Yönetim Kurulu

Birliğin yürütme organı olan Yönetim Kurulunun görevleri şunlardır. Bu Statü'de belirtilen görevleri yapmak, Birliği ilzama yetkili olanları belirlemek ve imza yetkilerini karara bağlamak, Genel Sekreteri atamak ve ücretini saptamak, Üyeler ve bireysel müşterileri arasındaki ihtilafların değerlendirilmesi ve çözüme

kavuşturulmasını temin etmek üzere usul ve esasları belirlemek ve Kurulca onaylanan bu usûl ve esaslar dâhilinde hakem heyeti oluşturmak, Genel Kurulu olağan ve olağanüstü toplantıya çağırmak, yapılacak genel kurul toplantılarının gündemini, yerini, gün ve saatini belirlemek, Birlik iç yönetmeliklerini onaylamak, Birlik personelini atamak ve ücret politikasını belirlemek, Birliğin amaçlarını gerçekleştirme için gayrimenkul satın alınmasına, satılmasına veya kiralanmasına karar vermek, Disiplin kararlarını almak, Birliğin organizasyonunu oluşturmak, Üyeler tarafından Birliğe verilecek periyodik rapor ve bilgileri tespit etmek, Birlik bütçesi ile Birliğin yıllık faaliyet raporlarını hazırlayarak Genel Kurula sunmak, Kanunlar ve ilgili mevzuatla belirlenen diğer görevleri yapmak.

1.12.4. Genel Sekreterlik

Yönetim Kurulu tarafından atanan genel sekreterin katılım bankası genel müdüründe bulunması gereken niteliklere sahip olması gerekmektedir. Genel Sekreterin başlıca görev ve yetkileri aşağıda verilmiştir. Birliğin yönetmeliklerini, kadrolarını ve faaliyetlerine ait raporları hazırlayarak Yönetim Kurulu'na sunmak, Birliğin bütçe taslağını hazırlayarak Yönetim Kurulu'na sunmak, Birliğin muhasebe kayıtları ile gerekli defterlerinin tutulması ve muhafazasını sağlamak, Genel Kurul ve Yönetim Kurulu kararlarının üyelere duyurulmasını ve uygulanmasını sağlamak, yayın organları ve basın ile ilişkileri düzenlemek, Birliği resmi makamlar, mahkemeler ve üçüncü kişiler nezdinde Yönetim Kurulu'na izafeten temsil etmek, Bankalar Kanunu gereğince verilmesi gereken görüşleri hazırlayarak Yönetim Kuruluna sunmak,

1.12.5. Denetçiler

İki yıl süre ile görev yapmak üzere, Yeminli Mali Müşavir yetkisini haiz kişiler arasından Birlik Genel Kurulu tarafından seçilen iki kişiden oluşmaktadır. Denetçiler Birliğin bütün hesap ve işlemlerini inceleyerek Birliğin çalışmaları hakkındaki sonuçları Genel Kurulun yıllık toplantılarına rapor halinde sunarlar.

1.13. GENEL İŞLEM ŞARTLARI

Katılım bankaları tarafından özel cari hesap ve katılma hesaplarında toplanan fonlara, Bankacılık Kanunu ve Bankaların Kuruluş ve Faaliyetleri Hakkında

Yönetmelik hükümleri de dikkate alınmak suretiyle, söz konusu Yönetmeliğin 17. maddesi uyarınca aşağıda tespit edilen genel işlem şartları uygulanacaktır.

1.13.1. Tarafların Sorumluluğu

Özel cari hesap ve katılma hesabı sahiplerine önceden belirlenmiş herhangi bir nam altında bir getiri garantisi verilemez.

Katılım bankaları tarafından katılma hesabı sahiplerine, yatırdıkları paranın aynen geri ödenmesi garanti edilemez. Katılım bankalarının hesaplara ilişkin ödeme yükümlülüğü, özel cari hesaplarda yatırılan tutar, katılma hesaplarında ise, vade sonunda geçerli olan birim hesap değeri kadardır. Katılma hesapları katılım bankaları tarafından para cinsleri itibariyle ayrı ayrı hesaplarda işletilir.

Katılma hesaplarının işletilmesinden doğan kar veya zarar her vade grubunun toplam katılma hesabı içindeki birim hesap değeri üzerinden ağırlığı oranında günlük veya haftalık olarak hesaplara dağıtılır. Katılma hesaplarında toplanan fonların kullandırılması sonucunda zarar edilmesi halinde katılım bankaları, hesap sahiplerine hiçbir surette kar payı dağıtamaz. Katılma hesabı sahibinin, hesapların işletilmesinden doğabilecek zarar dolayısıyla katlanacağı meblağ yatırdığı tutarı aşamaz.

Katılım bankaları, üç aydan kısa vadeli olmamak kaydıyla, ilgili mevzuatta belirtilen vade gruplarına bağlı kalmaksızın, önceden belirlenmiş projelerin finansmanı için ve münhasıran o işe tahsis edilmek üzere müstakil hesaplarda fon toplamak suretiyle özel fon havuzları oluşturabilirler. Kurumlar bu şekilde toplanan katılma hesaplarını vadeleri itibariyle ve diğer hesaplardan bağımsız olarak ayrı işletirler ve bu hesaplardan diğer vade gruplarına aktarma yapamazlar. Bu havuzlarda toplanacak fonların münhasıran kullanılacağı proje ile finansman süresi önceden belirlenir. Özel cari hesapta toplanan fonlar, sahipleri tarafından talep edilmesi halinde, kısmen veya tamamen çekilebilir.

Kanunların verdiği yetkiler, koyduğu yükümlülükler ve hesap sahibi ile katılım bankası arasındaki vade ve ihbar hakkında kararlaştırılan şartlar saklı kalmak kaydıyla, katılım bankasının muvafakatı halinde katılma hesaplarından vadesinden önce para çekilebilir. Bu takdirde hesap sahibinin talep hakkı ve katılım bankasının ödeme yükümlülüğü; hesabın ait olduğu vade grubunun, hesabın kapatıldığı tarihte kar göstermesi durumunda; o güne kadar hesap sahibince yatırılmış olan tutar kadar, zarar

göstermesi halinde ise "Bankaların Kuruluş ve Faaliyetleri Hakkında Yönetmelik" de belirtilen şekilde hesaplanacak Birim Hesap Değeri kadardır.

Katılma hesaplarının açıldığı anda geçerli olan kar ve zarara katılma oranları hesap cüzdanına kaydedilir ve kayıt hesap açıldıktan sonra vade bitimine kadar değiştirilemez.

Hesap sahipleri tarafından yenilenmeyeceği önceden yazılı olarak ihbar edilenler hariç olmak üzere, vadesinde kapatılmayan katılma hesapları aynı vade ile yenilenmiş sayılır. Bu şekilde aynı vade ile yenilenen hesaplara, vade yenileme tarihindeki kar ve zarara katılma oranları uygulanır.

Katılım bankaları, açılacak katılma hesapları için parasal asgari bir limit koşulu getirebilirler. Katılma hesabı bakiyesinin daha sonra Kurum tarafından belirlenmiş olan asgari limitin altına düşmesi halinde bu hesaba kar payı ödemesi yapılmaz. Katılım bankaları, bünyelerinde açılan hesaplar hakkında, kanunen yetkili olanlar dışında hiçbir mercie bilgi veremezler. Hesap sahipleri, hesapların açılışında geçerli bir kimlik belgesi ile vergi kimlik numarasını gösteren belgeyi ibraz etmek zorundadır. Hesap sahipleri, hesap açılışında vermiş oldukları kimlik ve adrese ilişkin bilgilerde değişiklik olması halinde durumu katılım bankasına bildirmek zorundadır.

Özel cari ve katılma hesapları ile ilgili olarak katılım bankası ile hesap sahibi arasında bir ihtilaf çıkması halinde katılım bankasının kayıtları esas alınır. Özel cari ve katılma hesapları karşılığında Yönetmelikte belirtilen bilgileri içeren hesap cüzdanı düzenlenmesi ve bu cüzdanların katılım bankası yetkililerince imzalanması zorunludur.

Katılım bankaları nezdinde açılmış bulunan özel cari ve katılma hesaplarından son talep, işlem veya hesap sahibinin herhangi bir şekilde yazılı bir talimatı tarihinden itibaren başlayarak on yıl geçtiği halde aranılmamış olan hesaplar zaman aşımına uğrar.

Katılım bankaları, zamanaşımı süresinin dolmasına 3 ay kala, tutarı ilgili mevzuatta belirtilen tutarın üzerinde olan hesap sahiplerini, hesaplarının zamanaşımına uğrayacağı hususunda bankada mevcut en son adresine gönderecekleri iadeli taahhütlü mektupla uyarmak zorundadır. Velayet ve vesayet altındaki kişilere ait hesaplardan ancak velisi veya vasisi para çekebilir.

Hesabın birden fazla müşteri tarafından müşterek hesap olarak açıldığı ve sözleşmede aksi kararlaştırılmadığı sürece, hesap sahiplerinden her biri hesabın tamamı

üzerinde tasarruf yetkisini haiz olup, hesap sahiplerinden her biri diğer hesap sahibi veya sahiplerinin hesabı tek başına dilediği şekilde kullanmasından doğacak sonuçları kabul ederler.

Müşterek hesap sahiplerinden herhangi birinin vefat ettiği, medeni hakları kullanma ehliyetinin ortadan kalktığı, adli mercilerce iflas, haciz ve ihtiyati tedbir vazedildiği hallerde, bu hallerin herhangi birisinin gerçekleşmesinden önce hesap sahipleri müştereken yapacakları bir bildirim ile paylarını belirlememiş iseler, hesap sahiplerinin payları birbirine eşit addedilerek sadece vefat eden, veya medeni hakları kullanma ehliyeti kaldırılan yada adına haciz, iflas veya ihtiyati tedbir vazolunan hesap sahibinin payı kanuni işleme tabi tutulacaktır.

Sözleşmede aksi kararlaştırılmadığı sürece, müşterek hesaba ilişkin yapılacak her türlü tebligat hesap sahiplerinin tümüne birden yapılacaktır. Özel cari hesap sahipleri, ilgili mevzuat hükümleri çerçevesinde hesapları üzerine çek keşide edebilirler.

Katılım bankaları nezdinde açılmış bulunan hesaplar üzerinden telefon ve internet ve sair elektronik ortamlar aracılığı ile verilecek hizmetler, hesapların plastik kartlar yoluyla kullanımı kurum ve müşteri arasında düzenlenecek sözleşme hükümleri çerçevesinde yürütülür.

Müşteriler hesaplarından yapacakları havale ve ödemeler için kurumlara otomatik havale/otomatik ödeme talimatı verebilirler. Verilen talimata uygun olarak yapılacak işlemlerde tüm sorumluluk müşteriye ait olacaktır.

Katılım bankalarının hiçbir kusuruna dayanmayan nedenlerle; otomatik ödeme / otomatik havale için müşterinin talimatında belirttiği işlem tarihi itibarıyla hesabın müsait olmamasından veya hesaba haciz veya tedbir konulmasından dolayı ödemenin zamanında yapılamaması veya otomatik havale aracılığı ile yapılacak havalelerin lehdarı tarafından herhangi bir nedenle kabul edilmemesinden, yine katılım bankalarının kusuruna dayanmayan başka nedenlerden dolayı ödemenin havale yapılan hesaba geç ulaşmasından ya da hiç ulaşmamasından bankalar sorumlu tutulmayacak, belirtilen nedenlerle ilgili kişi ya da kuruluşlar tarafından talep edilebilecek gecikme faizi ve ceza gibi işlemler ve/veya bu kişi yada kuruluşlar ile müşteri arasında çıkabilecek herhangi bir ihtilafta katılım bankaları taraf olmayacak ve her türlü sorumluluk müşteriye ait olacaktır. Ancak katılım bankalarının kusurlarından kaynaklanan nedenlerden dolayı

havalelerin geç yapılması veya hiç yapılmamasının sonuçlarından katılım bankaları sorumlu olacaktır.

Gerçek kişiler tarafından özel cari ve katılma hesaplarına yatırılan fonlar, Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu tarafından belirlenen esaslar çerçevesinde sigorta kapsamındadır.

1.13.2. Kâr ve Zarara Katılma Azami Oranı

Kâra Katılma: katılım bankaları katılma hesaplarında toplanan fonların işletilmesi sonucu oluşan kardan azami %40 oranında pay alırlar. Zarara Katılma: Katılım bankaları katılma hesaplarında toplanan fonların işletilmesinden doğacak zarara katılma oranını, kâra katılma oranının %50'sinden az olmamak üzere serbestçe belirleyebilirler.

Kâr ve Zarara Katılma Oranlarının Belirlenmesi: Katılım bankaları katılma hesaplarında toplanan fonların işletilmesinden doğacak kar ve zarara iştirak oranlarını, vade grupları itibariyle Türk Lirası veya yabancı para hesaplar için ayrı ayrı belirleyebilirler.

1.13.3. Masrafların Paylaşım şekli

Özel Cari Hesaplar, Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu Primleri: Özel cari hesaplar için katılım bankası tarafından Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu'na ödenecek primlerin tamamı bu hesaplarla ilişkilendirilmeksizin kurumlar tarafından karşılanır.

Kredi Karşılıkları: Özel cari hesaplardan kullanılan krediler için ilgili mevzuat uyarınca ayrılacak olan genel ve özel karşılıkların tamamı katılım bankası tarafından karşılanır.

Alınacak Ücret ve Komisyonlar: Özel cari hesaplar üzerinden gerçekleştirilen her türlü bankacılık hizmetleri karşılığı işlem anındaki oran ve tutarlarda alınacak olan ücret, komisyon ve işletim masrafları katılım bankası tarafından özel cari hesaplara yansıtılır.

1.13.4. Katılma Hesapları

Tasarruf Mevduatı Güvence Fonu Primleri: Katılım bankaları tarafından katılma hesapları için Güvence Fonu'na yatırılan primlerin bu hesapların kara katılma oranına

tekabül eden kısmı Katılma Hesapları'na yansıtılır. Kalan kısmı ise kurumlar tarafından karşılanır.

Kredi Karşılıkları: Katılma hesaplarından kullandırılan krediler için ilgili mevzuat uyarınca ayrılacak olan genel ve özel karşılıkların, katılma hesabının zarara katılma oranına tekabül eden kısmı Katılma Hesapları'na yansıtılır. Kalan kısmı ise kurumlar tarafından karşılanır.

Ödenecek Vergi Fon ve Benzeri Yasal Yükümlülükler: Katılma hesaplarına ilişkin olarak ilgili mevzuat uyarınca tahakkuk ettirilecek olan vergi, fon ve benzeri yasal yükümlülükler Katılma Hesapları'ndan karşılanır.

1.14. BANKALAR KANUNUNA İLİŞKİN DÜZENLEMELER

1.14.1. 5411 Sayılı Bankacılık Kanunu İle İlgili Yönetmelikler

Finansal Sektör Komisyonunun Çalışma Usûl ve Esasları Hakkında Yönetmelik, Bankalarda Bağımsız Denetim Kuruluşlarının Gerçekleştirilecek Bilgi Sistemleri Denetimi Hakkında Yönetmelik, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulunun Çalışma Usûl ve Esaslarına İlişkin Yönetmelik.

1.14.2. 5411 Sayılı Bankacılık Kanunu ve Bu Kanunla İlgili Değişiklik Kanunları

5411 Sayılı Bankacılık Kanunu - 01/11/2005 Tarih 25983 Sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan metin, 5472 Sayılı Bankacılık Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun-14 Mart 2006 Tarih 26108 Sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan metin.

1.14.3. BDDK Kurul Kararları

Bankalar Tarafından Kabul Edilen Aval, Garanti ve Kefaletlere İlişkin 1889 Sayılı Kurul Kararı, Merkezi Yurtdışında Kurulu Bankaların Türkiye'deki Merkezlerine ve Yurtdışında Kurulu Bankaların Diğer Şubelere Yaptıkları Tevdiatlara İlişkin 1890 Sayılı Kurul Kararı, Denetim Komitelerine Seçilecek Yönetim Kurulu Üyelerinin Niteliklerine İlişkin 1918 Sayılı BDDK Kurul Kararı.

1.14.4. Özel Finans Kurumlarının Kuruluş ve Faaliyet Esaslarına İlişkin Düzenlemeler

Özel Finans Kurumlarının Kuruluş ve Faaliyetleri Hakkında Yönetmelik, Özel Finans Kurumlarının Kuruluş ve Faaliyetleri Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik.

İKİNCİ BÖLÜM

MUHASEBE SİSTEMİ

2.1. ÖZEL FİNANS KURUMLARINCA UYGULANACAK TEKDÜZEN HESAP PLANI VE AÇIKLAMASI

29 Kasım 2004 Tarihli Resmi Gazete, Sayı: 25655 Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu ile ilgili tebliğde, tüm özel finans kurumları için muhasebeleştirme ve mali raporlama açısından tekdüzeni sağlama, tek tip bilanço ve gelir tablosunun doğrudan elde edilmesi, denetim ve gözetim için gerekli olan bilgilerin doğrulanabilir ve denetlenebilir bir şekilde doğrudan ve sağlıklı olarak elde edilmesi, ekonominin izlenmesi ve yönlendirilmesi için yetkili mercilerin ihtiyaç duyduğu bilgilerle, diğer istatistiki bilgilere doğrudan ulaşılması, finansal analiz, risk analizi, verimlilik analizi gibi çeşitli analiz ve yorumlar için ihtiyaç duyulan bilgilerin standart bir şekilde elde edilmesini sağlamaktır. Türkiye’de faaliyette bulunan bütün özel finans kurumları bu Tebliğ hükümlerine tabidir. Tekdüzen Hesap Planı Yapısı, aşağıda belirtilen gruptan oluşur;

- 0 DÖNEN DEĞERLER,
- 1 KREDİLER,
- 2 YATIRIM AMAÇLI DEĞERLER VE DİĞER AKTİFLER,
- 3 TOPLANAN FONLAR VE DİĞER YABANCI KAYNAKLAR,
- 4 ÖZKAYNAKLAR,
- 5 KÂR PAYI GELİRLERİ,
- 6 KÂR PAYI GİDERLERİ,
- 7 KÂR PAYI DIŞI GELİRLER,
- 8 KÂR PAYI DIŞI GİDERLER,
- 9 NAZIM HESAPLAR.

Her grup içerisinde yer alan hesaplar, Türk parası ve yabancı para olarak ikiye ayrılmıştır. Yabancı para olarak belirtilen hesaplar, özel finans kurumunun yabancı para işlemlerden doğan tutarların kaydedildiği hesaplardır. Bu hesaplardaki yabancı para bakiyeler, dönem sonlarında değerlemeye tabi tutularak ilgili hesaplara intikal ettirilir. Yabancı para hesaplardan ve işlemlerden sağlanan yabancı para kâr payları, komisyon ve gelirler, işlem tarihindeki kurdan Türk parasına çevrilir ve ilgili yabancı para

kâr/zarar hesaplarına kaydedilir. Yukarıda belirtilen gelirler yabancı para yerine Türk parası üzerinden tahsil edilse bile, yine ilgili yabancı para kâr-zarar hesaplarına kaydedilir. Hesap numaralarının hanelere göre gösterimi aşağıda belirtildiği şekildedir:

1 2 3 4 5 6

A B C D E F

A - Grup numarasını tanımlar,

BC - Defteri kebir hesap numaralarını tanımlar,

DE - Yardımcı hesap numaralarını tanımlar,

F - Alt hesap numaralarını tanımlar.

Tekdüzen Hesap Planı'nda Türk parası ve yabancı para işlemler için çalışan hesaplar, 012 Yoldaki Paralar – Türk Parası, 013 Yoldaki Paralar – Yabancı Para örneğinde olduğu gibi defteri kebir seviyesinde ayrılmıştır. Defteri kebir hesaplarının son hanesi çift numaralı ise Türk parası, tek numaralı ise yabancı para ile çalışan hesapları ifade eder. Tek Düzen Hesap Planı dışında defteri kebir hesaplarının açılması mümkün değildir. Özel finans kurumları, kullanmasalar bile Tekdüzen Hesap Planı kapsamında açılmış bütün defteri kebir hesapları ile yardımcı ve alt hesaplarını açmak zorundadırlar.

Tekdüzen Hesap Planı'nda; a) Kurumun izni olmadan defteri kebir seviyesinde yeni hesap açılmaz. b) Defteri kebir düzeyinde açılmış olup yardımcı ve alt hesapları bulunmayan hesaplar için özel finans kurumları ihtiyaç duymaları halinde yardımcı, alt ve daha tali dereceli hesaplar açabilirler. c) Defteri kebir hesabı ile birlikte bir veya daha fazla yardımcı hesap varsa yeni yardımcı hesapların ilavesi, bir veya daha fazla alt hesap varsa yeni alt hesapların ilavesi, Kurumun izniyle mümkündür. d) Yardımcı hesap veya alt hesap seviyesinde tespit edilmiş maddeler için özel finans kurumları, gerek duyacakları alt ve daha tali hesapları, mevcut hesap numaralarının sonuna yeni haneler eklemek suretiyle açabilirler. e) Altı ya da yedi haneli hesaplarda özel finans kurumları, döviz cinsi, müşteri numarası, kontrol numarası gibi hususları izlemek amacıyla, ilave haneler eklemek suretiyle daha alt seviyede hesaplar açabilirler. f) "Diğer" hesaplar, ilgili bölümde ayrı bir hesap açılmasını gerektirmeyen büyüklükte olan işlemlerle sık tekrarlanmayan işlemlerin kaydı için ayrılmıştır. Bir işlem bu niteliği taşımadığı halde

kaydedileceği özel bir hesap bulunmuyorsa, bu tür işlemler için Kurumdan izin alınarak özel bir hesabın açılması şarttır.

Bu madde uyarınca Tek Düzen Hesap Planı ve İzahnamesinde yapılan değişiklikler, Kurumca özel finans kurumlarına duyurulmak suretiyle yürürlüğe girer.

Tekdüzen Hesap Planı detayı üçüncü bölümde anlatılacaktır.

2.2. BANKALARIN MUHASEBE UYGULAMALARINA VE BELGELERİN SAKLANMASINA İLİŞKİN USUL VE ESASLAR

2.2.1. Amaç ve kapsam

Bankaların; muhasebe ve raporlama sisteminde şeffaflık ve tekdüzenin sağlanması, işlemlerinin kayıt dışında kalmasının önlenmesi, faaliyetlerinin gerçek mahiyetlerine uygun olarak sağlıklı ve güvenilir bir biçimde muhasebeleştirilmesi, konsolide ve konsolide olmayan bazda mali durumları, mali performansları ile yönetimin etkinliği hakkında bilgileri içeren finansal tablolarının zamanında ve doğru bir şekilde hazırlanması, raporlanması ve yayımlanmasına ve belgelerin saklanmasına ilişkin usul ve esasları düzenlemektir.

2.2.2. Faaliyetlerin Muhasebeleştirilmesi

Bankalar, faaliyetlerini Yönetmelik ve Kurulca çıkarılacak tebliğlere göre muhasebeleştirir. Faaliyetlerin, 16/1/2005 tarihli ve 25702 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Türkiye Muhasebe Standartları Kurulunun 1 sıra Nolu Finansal Tabloların Hazırlanma ve Sunulma Esaslarına İlişkin Kavramsal Çerçeve Hakkında Tebliğ hükümleri çerçevesinde Türkiye Muhasebe Standartlarına uygun olarak muhasebeleştirilmesi esastır. Ancak, bağlı ortaklık, birlikte kontrol edilen ortaklık ve iştiraklerin muhasebeleştirilmesi ve konsolide finansal tablolar, kamuya açıklanacak finansal tablolar ile bunlara ilişkin açıklama ve dipnotların düzenlenmesine ilişkin usul ve esaslar Kurulca çıkarılacak tebliğler ile belirlenir.

Finansal tablolar, Finansal tablolar; bilanço (bilanço dışı hesaplarla birlikte), gelir tablosu (kâr ve zarar cetveli), özkaynak değişim tablosu ve nakit akış tablosu ile kâr dağıtım tablosundan oluşur. Finansal tablo dipnot ve açıklamaları ile finansal tablolarda yer alan bilgilere ilişkin açıklayıcı rapor ve tablolar, finansal tabloların ayrılmaz parçalarıdır. Bilanço ve gelir tablosu, dipnot, açıklama ve ekleri ile birlikte temel finansal tabloları oluşturur.

Bilanço, bankanın belirli bir tarihteki iktisadi ve mali durumunu yansıtan, varlıklarını, borçlarını ve özkaynaklarını, aktif ve pasif hesaplar şeklinde gerçeğe uygun ve doğru bir biçimde gösteren tablodur. Bilançonun aktif bölümü paraya dönüşüm çabukluğuna, pasif bölümü ise ödeme çabukluğuna göre düzenlenir.

Bilanço net değer esasına göre hazırlanır. Bu nedenle, bankanın aktif ve pasif yapısını düzenleyici nitelikteki hesaplar ilgili buldukları kalemlerin altında birer indirim kalemi olarak gösterilir. Bilançonun aktif ve pasif yapısını yansıtan hesaplar kendi aralarında mahsup edilemez. Borç bakiyesi veren hesapların bilançonun aktif bölümünde, alacak bakiyesi veren hesapların pasif bölümünde yer alması sağlanır. Varlıklar gelecekteki iktisadi faydaların kullanma hakkının bankaya ait olması ve güvenilir bir şekilde ölçülebilen değer veya maliyetinin bulunması durumunda bilançoda gösterilir. Tutarları kesin olarak saptanamayan alacaklar için herhangi bir tahakkuk işlemi yapılamaz. Bu tür alacaklar aktif kalemlere ilişkin açıklama ve dipnotlarda gösterilir. Yükümlülükler iktisadi faydaları içeren kaynakların banka dışına çıkmasına yol açacak bir edime sahip olunması ve bu edimin yerine getirilmesi için gerekli tutarın güvenilir bir şekilde ölçülebilmesi durumunda bilançoda gösterilir. Tutarı kesin olarak saptanamayanlar veya ihtilafa konu olanlar da dahil olmak üzere, bankanın bilinen ve tutarı uygun olarak tahmin edilebilen bütün yabancı kaynakları tespit ve kayıt edilerek bilançoda gösterilmelidir.

Bilanço dışı hesaplar, bankanın aktif ve pasifini birinci derecede ilgilendirmeyen, müşterilere sağlanan gayri nakdi krediler ile ileride borç veya alacak doğuracak hak ve yükümlülükleri, fer'i zilyetlik altındaki değerleri ve muhasebe disiplini altında takip edilmek istenen bilgileri izlemek amacıyla kullanılan bilanço dışı hesapları ifade eder.

Bilanço dışı hesapların bakiyeleri, gerçek aktif ve pasif değer niteliği taşımadığından, bu gruptaki hesaplar bilanço ve gelir tablosu hesapları ile karşılaştırılmaz.

Gelir tablosu, bankanın belirli bir hesap döneminde elde ettiği tüm hasılat ve gelirler ile katlandığı tüm maliyet ve giderleri sınıflandırılmış olarak gösteren ve dönem faaliyet sonuçlarını kâr veya zarar olarak özetleyen tablodur. Bütün gelir ve giderler,

tahakkuk tarihleri itibarıyla kayda alınır ve tahakkuk ettikleri hesap dönemine ait gelir tablosunda gösterilir.

Bütün gelirler ve giderler, kaynakları itibarıyla sınıflandırılır, her gelir grubu ilgili olduğu gider grubu ile karşılaştırılır ve gayrisafi tutarları üzerinden gösterilir. Bir gelir kalemi, tamamen veya kısmen bir gider kalemiyle netleştirilmek suretiyle gelir tablosu kapsamından çıkarılamaz.

Gelirler, varlıklardaki artışa veya yükümlülüklerdeki azalışa bağlı olarak elde edilebilir iktisadi faydalarda güvenilir bir şekilde ölçülebilen bir artış olduğunda, gelir tablosunda muhasebeleştirilir. Gelirlerin kayda alınması, varlıklardaki artış veya yükümlülüklerdeki azalışlarla eş zamanlı olarak gerçekleştirilir.

Giderler, varlıklardaki azalış veya yükümlülüklerdeki artışa bağlı olarak elde edilebilir iktisadi faydalarda güvenilir bir şekilde ölçülebilen bir azalış olduğunda, gelir tablosunda muhasebeleştirilir. Giderlerin muhasebeleştirilmesi, yükümlülüklerdeki artış veya varlıklardaki azalışlarla eş zamanlı olarak gerçekleştirilir.

Gerçekleşmemiş gelir ve kârlar, gerçekleşmiş gibi veya gerçekleşenler gerçek tutarından fazla veya az gösterilemez. Belirli bir dönem veya dönemlerin, gerçeğe uygun faaliyet sonuçlarını göstermek için, ilgili dönem veya dönemlerin başında veya sonunda doğru hesap kesimi ve mutabakatı işlemleri yapılmalıdır.

Gelir, gider, kâr ve zarar kayıtları ile ilgili olarak düzeltme kaydı yapılmasının gerekmesi, ancak, bu kayıtların önceki dönemlerin finansal tablolarında düzeltme yapılmasını gerektirecek büyüklük ve nitelikte olmaması durumunda, yapılan düzeltmeler dönemin gelir tablosunda gösterilir.

Nakit akış tablosu, belirli bir muhasebe döneminde bankaların nakit ve nakit benzeri varlıklarında meydana gelen değişiklikleri ifade eden nakit akışlarını (nakit tahsilat ve ödemelerini), kaynakları ve kullanım yerleri bakımından bankacılık faaliyetleri, yatırım faaliyetleri ve finansman faaliyetleri itibarıyla sınıflandırarak gösteren tablodur. Nakit akış tablosu, bankanın nakit ve nakde eşdeğer varlık yaratma kabiliyetinin, bunların tutarının, zamanlamasının ve kesinliğinin değerlendirilmesine yönelik finansal bilgileri içerir ve bu tablonun düzenlenmesinde nakit esası benimsenir.

Özkaynak değişim tablosu, ana ve katkı sermaye kalemlerinin her birinin dönem başı bakiyesini, dönem içinde söz konusu kalemlerde meydana gelen artışları veya

azalışları ve dönem sonu kalanını ayrı ayrı gösterecek biçimde düzenlenir. Karşılaştırılabilirliği sağlamak bakımından, cari dönem hareketlerinin yanı sıra önceki dönem hareketleri ayrı bir bölüm şeklinde gösterilir.

Finansal raporlar, Bankalar tarafından bu Yönetmelik ve ilgili tebliğlerde belirtilen biçim ve içerikte hazırlanan yıl sonu bilânçosu, yıllık gelir, nakit akış, özkaynak değişim, kâr dağıtım tabloları, bunların açıklama ve dipnotları ve bağımsız denetim raporu yıl sonu finansal raporunu; ara dönem bilânçosu, gelir, nakit akış ve özkaynak değişim tablosu, bunların açıklama ve dipnotları ve bağımsız denetim raporu ara dönem finansal raporunu oluşturur.

2.2.3. Yurt Dışı Şubelere Ait Finansal Tabloların Konsolide Edilmesi ve Yönetim Kurulunun Sorumluluğu

Yurt dışı şubelere ait finansal tabloların konsolide edilmesi, Türkiye’de kurulu bulunan bankaların yurt dışındaki şubelerine ait finansal tabloların bankanın yurt içindeki faaliyetlerine ilişkin finansal tabloları ile konsolide edilmesi şarttır. Yurt dışındaki şubelerin finansal tabloları, bu Yönetmelikte yer alan esaslara uygun olarak düzenlenmemiş ise, konsolide finansal tabloların hazırlanması sırasında gerekli düzeltmeler yapılarak bu Yönetmelikte belirlenen usul ve esaslara uygunluk sağlanır.

Yurt dışındaki şubelerin finansal tabloları farklı muhasebe politikaları benimsenerek düzenlenmiş ise, muhasebe politikalarının neden olduğu farklılıklar, bu Yönetmelikte belirtilen esaslar çerçevesinde ortak muhasebe politikaları uygulanarak, konsolide finansal tabloların hazırlanması sırasında giderilir. Muhasebe politikalarının neden olduğu farklılıkların tam olarak hesaplanması imkansız ise, düzeltme işlemi belli varsayım ve tahminlere göre yapılır ve bu varsayım ve tahminler dipnotlarda açıklanır.

Yurt dışındaki şubelerin finansal tabloları, banka merkezinin finansal tablolarının düzenlendiği tarih esas alınarak konsolide edilir. Yurt dışındaki şubelerin aktif ve pasif kalemleri "tam konsolidasyon" yöntemi uygulanarak konsolide bilançoya alınır. Yurt dışı şubelerin varlık, kaynak, gelir ve giderlerinin, bilanço dışı hesaplarının yüzde yüzünün merkezin varlık, kaynak, gelir, giderleriyle ve bilanço dışı hesaplarıyla birleştirilmesi sağlanır. Bankanın yurt dışı şubelerinin ve yurt içi birimlerinin aktif ve pasif hesapları toplanır. Banka merkezi ile yurt dışı şubelerin birbirlerinden olan alacak ve borçları karşılıklı indirilir. Yurt dışındaki şubelerin gelir ve giderleri, tümüyle

konsolide gelir tablosuna alınır. Konsolidasyona alınan yurt içi-yurt dışı birimler arasındaki işlemlerden doğan gelir ve giderler karşılıklı olarak silinir.

Merkez ve yurt dışı birimler arasındaki önemli uygulamalar konsolide finansal tablo dipnotlarında belirtilir ve bu uygulamaların varlık, kaynak, finansal durum ve kâr/zarara olan önemli etkileri açıklanır. Yurt dışı şubelerin buldukları ülke ve şehirler, aktif ve mevduat büyüklükleri ve konsolide finansal tabloların farklı kalemlerinde kullanılan değerlendirme yöntemleri, değer düzeltmelerinde kullanılan yöntemler bilanço ve kâr ve zarar cetvelinin dipnotlarında açıklanmalıdır.

Yönetim kurulu, bu Yönetmelikte belirlenen usul ve esaslara uygun olarak faaliyetlerin muhasebeleştirilmesi, finansal tabloların hazırlanması, onaylanması, denetlenmesi, yetkili mercilere sunulması ve yayımlanması dâhil finansal raporlama sistemini, görev, yetki ve sorumlulukları belirlemek, bilgi sistemlerini yeterli hale getirmek ve uygulamayı gözetmekle yükümlüdür. Bu yükümlülüğe bağlı olarak yönetim kurulu, muhasebe ve raporlama sistemiyle ilgili olarak; temel politikaların belirlenmesi, iş tanımlarının, görev, yetki ve sorumlulukların iş akış şemasına uygun olarak açık bir şekilde yapılması, iç ve dış bilgi akış sisteminin yeterli hale getirilmesi, yetki ve sorumlulukların açık bir şekilde belirlenmesi ve bununla ilgili uygulamanın gözetilmesi hususlarında gerekli tedbirleri almakla sorumludur.

2.2.4. Finansal Raporların Yetkili Kişilerce İmzalanması, Sunumu ve Yayımlanması

Finansal raporların yetkili kişilerce imzalanması, Türkiye’de kurulu bankaların yönetim kurulu başkanı, denetim komitesi üyeleri, genel müdürü, finansal raporlamadan sorumlu genel müdür yardımcısı ve ilgili birim müdürü veya bu unvanlara eş değer kişiler tarafından ad, soyad ve unvan belirtilmek suretiyle, bağımsız denetim raporu hariç olmak üzere, biçimi Kurulca belirlenecek yıl sonu ve ara dönem finansal raporlar, bu raporların ekinde yer alan finansal tablolar ile bunlara ilişkin açıklama ve dipnotları ile ay sonları itibarıyla düzenlenen finansal tablolar, bu Yönetmelik hükümlerine ve muhasebe kayıtlarına uygun olduğu belirtilerek imzalanır. İmza yükümlülüğü, Türkiye’de şube açmak suretiyle faaliyette bulunan bankalarda müdürler kurulu üyelerince yerine getirilir.

Finansal raporların sunumu ve yayımlanması, Bankalar, yıl sonu konsolide ve konsolide olmayan finansal raporları ve 29/6/1956 tarihli ve 6762 sayılı Türk Ticaret Kanununun 347 nci maddesi uyarınca teşkil olunan denetçiler tarafından hazırlanan raporu ilgili oldukları yılı takip eden Nisan ayı sonuna kadar Kuruma ve kuruluş birliklerine elektronik ortamda ve matbu olarak tevdi etmek zorundadır.

Türkiye’de şube açmak suretiyle faaliyette bulunan bankalar, Türkiye’deki yönetim merkezleri tarafından düzenlenen ve müdürler kurulu tarafından imzalanan Türkiye’deki faaliyetlerine ait yıl sonu bilânçoları ile gelir tablolarını, bunların açıklama ve dipnotlarını, merkezlerinin bilânço ve gelir tablolarını Kuruma ve kuruluş birliklerine elektronik ortamda ve matbu olarak tevdi etmek zorundadır.

Bankalar Mart, Haziran ve Eylül ayları sonu itibarıyla düzenleyecekleri konsolide olmayan ara dönem finansal raporlarını kırkbeş gün içinde, konsolide olanları ise yetmişbeş gün içinde Kuruma ve kuruluş birliklerine elektronik ortamda ve matbu olarak tevdi etmek zorundadır. Bankalar, her ay sonu itibarıyla düzenleyecekleri bilânço ve gelir tablolarının birer örneğini ve Kurum tarafından istenen diğer ilave bilgi ve açıklamaları dönemi izleyen otuz gün içinde Kuruma tevdi etmek zorundadır.

Bankalar yıl sonu konsolide ve konsolide olmayan finansal raporları ve Türk Ticaret Kanununun 347 nci maddesi uyarınca teşkil olunan denetçiler tarafından hazırlanan raporları ilgili oldukları yılı takip eden Nisan ayı sonuna kadar Ticaret Sicili Gazetesi’nde ilân eder. Ticaret Sicili Gazetesi’nde yapılan ilânı müteakip, yayımlanmak üzere yedi gün içinde dipnotsuz olarak yıl sonu malî tabloları, bağımsız denetçi raporu ve Türk Ticaret Kanununun 347 nci maddesi uyarınca teşkil olunan denetçiler tarafından hazırlanan rapor Resmî Gazete’ye gönderilir. Resmî Gazete’de söz konusu yayımın yapıldığı Ticaret Sicili Gazetesinin tarih ve sayısına, yayımlanan bilgilerin internet sayfası belirtilmek suretiyle kuruluş birlikleri ile ilgili bankanın internet sayfasından ulaşılabileceğine ilişkin ibareye kolaylıkla okunabilecek şekilde yer verilir. Bankalar, ilânın yapıldığı Resmî Gazetenin tarih ve sayısı ile ilân edilen bilgilerin Kuruma gönderilen bilgilerle aynı olduğuna ilişkin beyanlarını Resmî Gazete’deki ilanı müteakip yedi gün içinde Kuruma bildirir.

Kuruluş birlikleri kendilerine tevdi edilen her bir bankanın yıl sonu finansal raporunu en geç Resmî Gazete’de yayımlandığı tarih itibarıyla, ara dönem finansal

raporunu ise kendisine tevdi tarihinden itibaren yedi gün içinde internet sayfasında yayımlamakla yükümlüdür.

Bankalar, yıl sonu finansal raporlarını Resmî Gazete’de yayımlandığı tarih itibarıyla, ara dönem finansal raporlarını ise kuruluş birlikleri tarafından kamuya açıklandıktan sonra kendi internet sayfalarında yayımlamak ve en az beş yıl süreyle kullanıcıların ulaşımına açık tutmak zorundadır.

Kamuya açıklanacak finansal raporların belirtilen yetkili mercilere gönderilmesine ve ilân edilmesine ilişkin olarak arızî hâllerde bankalara ek süre vermeye Kurum yetkilidir. Bankalar, usul ve esasları Kurumca belirlenecek finansal tablo, rapor ve cetvelleri ihtiva eden gözetim raporlarını Kurulca belirlenecek esaslar çerçevesinde ve sürelerde Kuruma tevdi etmek zorundadır.

Bankalar tarafından uygulanacak tekdüzen hesap planı ve izahnameleri Kurulca düzenlenir. Yetkili merci, Tek düzen hesap planı uygulanmasıyla ilgili olarak açıklamalar yapmaya Kurum, ilave düzenlemeler yapmaya Kurul yetkilidir.

2.2.5. Belgelerin saklanması

Bankaların, müşterilerinden ve Resmî ya da özel kurum ve kuruluşlardan aldıkları mektup, telgraf, elektronik posta mesajı, ilam ve tebligatlar ile diğer yazıları ve Bankaların İç Sistemleri Hakkında Yönetmelik uyarınca hazırlayacakları raporlar da dâhil olmak üzere, faaliyetleri ile ilgili belgelerin asıllarını veya mümkün olmadığı hâllerde sıhhatlerinden şüpheye mahal vermeyecek kopyalarını ve müşterilerine ve Resmî ya da özel kurum ve kuruluşlara yazdıkları yazıların makine ile alınmış, tarih ve numara sırası verilerek düzenlenecek suretlerini istenildiğinde ibraz edilebilecek şekilde nezdlerinde on yıl süreyle saklamaları zorunludur.

Belgelerin, oluşturulacak evrak kayıt sisteminde tarih, numara ve konusu belirtilmek suretiyle kaydının tutulması zorunludur. Bankalar, diğer kanunlar ile getirilen sınırlamalar saklı kalmak kaydıyla, yasal defterler dışındaki belgeleri, Kurumca yapılacak denetimlerde veya istenmesi halinde ibraz edilebilecek şekilde mikrofilm, mikrofiş olarak veya elektronik, manyetik veya benzeri ortamlarda saklayabilirler.

2.3. MUHASEBE DÜZENLEMELERİ

Muhasebe Uygulama Yönetmeliği, Muhasebe Uygulama Yönetmeliğinin 30 uncu maddesinin Uygulanmasına İlişkin Genelge, İlgili Tebliğler, 1 Sayılı Tebliğ - Finansal Araçların Muhasebeleştirilmesi Standardı, 2 Sayılı Tebliğ - Maddi Duran Varlıkların Muhasebeleştirilmesi Standardı, 3 Sayılı Tebliğ - Maddi Olmayan Duran Varlıkların Muhasebeleştirilmesi Standardı, 4 Sayılı Tebliğ - Kiralama İşlemlerine İlişkin Muhasebe Standardı, 5 Sayılı Tebliğ - Bankanın Dahil Olduğu Risk Grubuyla Yaptığı İşlemlerin Muhasebeleştirilmesi Standardı, 6 Sayılı Tebliğ - Banka Birleşme ve Devirleri ile Bankalarca İktisap Edilen Ortaklıkların Muhasebeleştirilmesi Standardı, 7 Sayılı Tebliğ - Varlıklardaki Değer Azalışının Muhasebeleştirilmesi Standardı, 8 Sayılı Tebliğ - Karşılıklar, Şarta Bağlı Yükümlülükler ve Varlıkların Muhasebeleştirilmesi Standardı, 9 Sayılı Tebliğ - Devlet Teşviklerinin Muhasebeleştirilmesi ve Devlet Yardımlarının Dipnotlarda Açıklanması Standardı, 10 Sayılı Tebliğ - Banka Çalışanlarının Haklarının Muhasebeleştirilmesi Standardı, 11 Sayılı Tebliğ - Kur Değişim Etkilerinin Muhasebeleştirilmesi Standardı, 12 Sayılı Tebliğ - Dönem Net Kâr/Zararı, Temel Hatalar ve Muhasebe Politikalarında Yapılan Değişikliklerin Muhasebeleştirilmesi Standardı, 13 Sayılı Tebliğ – Bilanço(Ek-9) Tarihinden Sonra Ortaya Çıkan Hususların Muhasebeleştirilmesi Standardı, 14 Sayılı Tebliğ - Mali Tabloların Yüksek Enflasyon Dönemlerinde Düzenlenmesine İlişkin Muhasebe Standardı - Ekli Tablo, 15 Sayılı Tebliğ - Konsolide Mali Tabloların Düzenlenmesi, Bağlı Ortaklık, Birlikte Kontrol Edilen Ortaklık ve İştiraklerin Muhasebeleştirilmesi Standardı, 16 Sayılı Tebliğ - Nakit Akım Tablosunun Düzenlenmesine İlişkin Muhasebe Standardı, 17 Sayılı Tebliğ - Kamuya Açıklanacak Mali Tablolar İle Bunlara İlişkin Açıklama ve Dipnotlar Standardı ve Eki Tablolar, 18 Sayılı Tebliğ - Vergilerin Muhasebeleştirilmesi Standardı, Tekdüzen Hesap Planı ve İzahnamesi Hakkında Tebliğ, Özel Finans Kurumlarınca Uygulanacak Tekdüzen Hesap Planı ve İzahnamesi Hakkında Tebliğ, Özel Finans Kurumlarınca Uygulanacak Tekdüzen Hesap Planı ve İzahnamesi Hakkında Tebliğde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ, 19 Sayılı Tebliğ - Özel Finans Kurumlarınca Kamuya Açıklanacak Mali Tablolar ile Bunlara İlişkin Açıklamalar.

2.4. SERMAYE YETERLİLİĞİNE İLİŞKİN DÜZENLEMELER

Bankaların Sermaye Yeterliliğinin Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmelik, Bankaların Sermaye Yeterliliğinin Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmelik ile Bankaların Kuruluş ve Faaliyetleri Hakkında Yönetmelik Hükümleri Çerçevesinde Piyasa Riskinin Karşılanmasında Kullanılacak Olan Üçüncü Kuşak Sermayenin Hesaplanmasına İlişkin BDDK'nın 8 Mart 2002 Tarihli Açıklaması, Yabancı Para Net Genel Pozisyon / Özkaynak Standart Oranının Bankalarca Konsolide ve Konsolide Olmayan Bazda Hesaplanması ve Uygulanması, Yapısal Pozisyon Uygulanmasına İlişkin 7 Mayıs 2002 Tarihli Genelge

2.5. RİSK YÖNETİMİNE İLİŞKİN DÜZENLEMELER

Bankaların İç Denetim ve Risk Yönetimi Sistemleri Hakkında Yönetmelik (Piyasa Riskinin Standart Metod İle Hesaplanmasına İlişkin ÖRNEK ve EKİ), Bankaların İç Denetim ve Risk Yönetim Sistemlerine İlişkin Açıklamasına Gerek Duyulan Hususlar Hakkında BDDK'nın 3 Ekim 2001 Tarih ve 8111 Sayılı Yazısı.

2.6. KONSOLİDASYON ESASLARINA İLİŞKİN DÜZENLEMELER

Bankaların Konsolide Mali Tablolar Düzenlemesine ve Konsolide Mali Tabloların İlanına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğ

2.7. BANKALARCA TESİSİ GEREKEN KARŞILIKLAR VE İLİŞKİN DÜZENLEMELER

Bankalarca Karşılık Ayrılacak Kredilerin ve Diğer Alacakların Niteliklerinin Belirlenmesi ve Ayrılacak Karşılıklara İlişkin Esas ve Usuller Hakkında Yönetmelik, Bankalarca Karşılık Ayrılacak Kredilerin ve Diğer Alacakların Niteliklerinin Belirlenmesi ve Ayrılacak Karşılıklara İlişkin Esas ve Usuller Hakkında Yönetmeliğin Uygulanmasına İlişkin Genelge.

2.8. BAĞIMSIZ DENETİME İLİŞKİN DÜZENLEMELER

Bağımsız Denetim İlkelerine İlişkin Yönetmelik, Bağımsız Denetim Yapacak Kuruluşların Yetkilendirilmesi ve Yetkilerinin Geçici veya Sürekli Olarak Kaldırılması Hakkında Yönetmelik, Bankalarda Bağımsız Denetim Yapmaya Yetkili Kuruluşların Listesi.

2.9. MEVDUAT TÜRLERİ VE VADE DİLİMLERİNE İLİŞKİN DÜZENLEMELER

Mevduatın Vade ve Türleri İle Katılma Hesaplarının Vadeleri Hakkında Tebliğ
(Sıra No:2002/1)

2.10. ZORUNDA OLDUKLARI YASAL YÜKÜMLÜLÜKLERE İLİŞKİN DÜZENLEMELER

Zorunlu Karşılıklar Hakkında Tebliğ (Sıra No:2002/1), Zorunlu Karşılıklar ve Disponibiliteye İlişkin TC Merkez Bankası Yazı ve Talimatları.

2.11. KAYNAK KULLANIMINI DESTEKLEME FONU'NA İLİŞKİN DÜZENLEMELER

KKDF Hakkında TC Maliye Bakanlığı Gelirler Müdürlüğü'nün Birliğimize Muhattap 28.5.2002 Tarih ve B.07.0.Gel.0.68./6802-7/104-024757 Sayılı Yazısı, Kaynak Kullanımını Destekleme Fonu Hakkında 88/12944 Sayılı Karar, Kaynak Kullanımını Destekleme Fonu Hakkında 88/12944 Sayılı Karar'a İlişkin 6 Sayılı Tebliğ, Kaynak Kullanımını Destekleme Fonu Hakkındaki 2004/7633 Sayılı Karar.

2.12. ÇEK MEVZUATINA İLİŞKİN DÜZENLEMELER

4814 Sayılı Kanun ile Değişik Çekle Ödemelerin Düzenlenmesi ve Çek Hamillerinin Korunması hakkında 3167 sayılı Kanun.

2.13. KARAPARANIN AKLANMASININ ÖNLENMESİNE İLİŞKİN DÜZENLEMELER

Karaparanın Aklanmasının Önlenmesine Dair 4208 Sayılı Kanun, Karaparanın Aklanmasının Önlenmesine Dair 4208 Sayılı Kanuna İlişkin Yönetmelik, 3 Sıra Sayılı Mali Suçları Araştırma Kurulu Tebliği, 2 Sıra Sayılı Mali Suçları Araştırma Kurulu Tebliği, 1 Sıra Sayılı Mali Suçları Araştırma Kurulu Tebliği,

2.14. DİĞER DÜZENLEMELER VERGİ KİMLİK UYGULAMASINA İLİŞKİN DÜZENLEMELER

Vergi Kimlik Numarası Uygulama Sürecine İlişkin TC Maliye Bakanlığı Gelirler Genel Müdürlüğü'nün 28 Haziran 2002 Tarih ve 29490 Sayılı Yazısı, Vergi Kimlik Numarası Uygulama Sürecine İlişkin TC Maliye Bakanlığı Gelirler Genel Müdürlüğü'nün 28 Haziran 2002 Tarih ve 29490 Sayılı Yazısı, 2 Sıra Numaralı Vergi Kimlik Numarası Genel Tebliğ Uygulaması Hakkında Maliye Bakanlığı'nın 17 Ağustos

2001 Tarih ve 44061 Sayılı Açıklaması, 2 Sıra Sayılı Vergi Kimlik Numarası Genel Tebliğ Uygulaması Hakkında Maliye Bakanlığı'nın 31 Temmuz 2001 Tarih Açıklaması, 2 Sıra Sayılı Vergi Kimlik Numarası Genel Tebliğ Uygulaması Hakkında Maliye Bakanlığı'nın 31 Temmuz 2001 Tarih Açıklaması, 2 Sıra Sayılı Vergi Kimlik Numarası Genel Tebliğ, 1 Sıra Sayılı Vergi Kimlik Numarası Genel Tebliğ, Vergi Kimlik Numarasının Yaygınlaştırılmasına İlişkin 4358 Sayılı Kanun, Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair 4684 Sayılı Kanun, Yurtdışına Çıkışlarda Harç Alınması ve 4481 Sayılı Kanunda Değişiklik Yapılması Hakkında 4705 Sayılı Kanun, Taşınmazlar Üzerine Rehin Hakkı Kurulabilecek Yabancı Paralar Hakkında 2002/3813 Sayılı Karar,

Taşınmazlar Üzerine Rehin Hakkı Kurulabilecek Yabancı Paralar Hakkında 2002/3813 Sayılı Karar'a İlişkin Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü'nün 26 Mart 2002 Tarihli Ek Genelgesi.

2.15. MUHASEBE İŞ AKIŞI

Bankalarda çağımızın en önemli araçlarında olan bilgisayarların devreye girmesiyle muhasebe biriminde yapılan işlerin sayısı oldukça azalmıştır. Hatta denilebilir ki, hazır program olduktan sonra şube muhasebe birimlerinde görevli kişilerin yapacağı tek iş bilgisayarla fiş kesmektir. Bundan sonraki işler bilgisayar tarafından yapılmaktadır ve anında sonuçlara ulaşılmaktadır. Servislerde günlük mahsup ve kasa evrakı ile bunlara ait raporlar alınır. Her mahsup ve kasa fişi ilgilerle raporlarla karşılaştırılır. Eksik, yanlış, hatalı, fiş veya raporlar varsa düzeltilir veya tamamlanır.²⁶

2.16. BANKA MUHASEBESİ

Bankaların faaliyet konularını, ana hatlarıyla mevduat toplamak, kredi vermek ve müşterilerine bankacılık hizmetleri sunmak şeklinde sıralayacak olursak, banka muhasebesine de şöyle bir tanım getirebiliriz;

Banka Muhasebesi: bankaların mevduat toplamak, kredi vermek ve bankacılık hizmetleri ve diğer faaliyetlerinden dolayı ortaya çıkan ve para ile ifade edilebilen durumları kaydeden, sınıflayan ve analiz eden teknikler bütünüdür. Banka muhasebesini diğer ihtisas muhasebelerinden ayıran en önemli farkların başında çok sayıda ve değişik

²⁶ Uçar, Mustafa, Banka Muhasebesi, 1992, s.34.

kayıtların olması, oldukça fazla nazım hesap kullanılması ve muhasebeleştirilmenin işlem sırasında yapılması gelir.²⁷

2.17. KATILIM BANKALARINDA MUHASEBE BİRİMLERİNİN GÖREVLERİ

Katılım Bankaların kuruluşunda, Bankalar Kanununda belirlenen prosedüre göre ilgili kayıtları tutmak ve belgeleri hazırlamak, şube muhasebe birimlerinin kurulması ve faaliyetlerini sürdürülmesine yardımcı olmak, bankayı ilgilendiren mevzuatta yapılan değişiklikleri izlemek, zamanında uygulamak ve bu konuda şubelere talimat vermek, şubelerden gelen aylık raporları inceleyip mevzuata ve banka prensiplerine uygun olmayan kayıtların düzeltilmesini sağlamak, yıllık finansal tabloların geçmiş yıl faaliyetleri ile yeni faaliyet dönemi sonuçlarını karşılaştırmak, Bankalar Kanunu hükümleri gereğince resmi makamlara süreleri içerisinde bilgi vermek ve göndermek, tutulması gerekli kanuni defterleri tasdik etmek ve tutmak, kanuni takibe intikal eden hesaplara ilgili kanunlar gereğince ayrılması gereken karşılıkları ayırmak ve şubelere bu konularda talimat vermek, bankalara ait gayrimenkullere idare etmek, elden çıkarılması gerekenlerin satışlarına ait teklifleri ilgililere sunmak, iştiraklerden doğan kar ve zararları takip etmek, bilançonun tasdik ettirilmesi ve karın dağıtılmasını sağlamak, tahakkuk eden vergileri hesaplayıp ödemektir.²⁸

²⁷ Uçar, a.g.e., s.30.

²⁸ Sancaklı, Muammer, Banka Muhasebesi, Ankara, Anadolu Bankası Yayını, 1986, s.3-4

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KATILIM BANKACILIĞI MUHASEBE UYGULAMALARI

3.1. KATILIM BANKALARI'NIN FAALİYETLERİ

3.1.1. Fon Toplama Faaliyetleri

Katılım Bankaları, tasarruf sahiplerinden özel cari hesaplar ve katılma hesapları olmak üzere iki yöntemle fon toplar:

Özel Cari Hesaplar: Türk Lirası ve yabancı para cinsinden nama yazılı olarak “özel cari hesap cüzdanı” karşılığında açılabilen ve istenildiğinde kısmen veya tamamen her an geri çekilebilme özelliği taşıyan, karşılığında hesap sahibine anapara dışında kâr ve sair nam altında bir bedel ödenmeyen fonların oluşturduğu hesaplardır.

Özel Cari Hesapların Özellikleri, Türk Lirası ve yabancı para üzerinden, nama yazılı özel cari hesap cüzdanı karşılığında açılır. Vadesiz olması nedeniyle istenildiğinde kısmen veya tamamen çekilebilir. Anapara dışında faiz, kâr ve sair nam altında bir bedel ödenmez. Bankalarda açılan vadesiz mevduat hesaplarına paralel olarak düzenlenmiş olan özel cari hesapların vadesiz mevduatlardan tek farkı, hesaplara bankalarda cüzi de olsa faiz ödenirken, Katılım Bankaları'nda her ne nam altında olursa olsun bu hesaplara, mevzuat gereği bir bedel ödenmemesidir. Özel cari hesaplar üzerine çek keşide edilebilir ve ayrıca gerçek kişiler tarafından açılan hesaplar, 4672 sayılı yasa ile Katılım Bankaları Birliği bünyesinde kurulan Güvence Fonu kapsamındadır.

Katılma Hesapları, Türk Lirası ve yabancı para cinsinden nama yazılı olarak “kâr ve zarara katılma hesabı cüzdanı” karşılığında yatırılan fonların, Katılım Bankaları'nca kullandırılmasından doğacak kâr veya zarara katılma sonucu veren, karşılığında hesap sahibine önceden belirlenmiş faiz, kâr ve sair nam altında bir getiri ödenmeyen ve ana paranın aynen geri ödenmesi garanti edilmeyen fonların oluşturduğu hesaplardır.

Katılma hesaplarının özellikleri, Türk Lirası ve yabancı para üzerinden, nama yazılı kâr ve zarara katılma cüzdanı karşılığında açılırlar. Hesap sahibine önceden belirlenmiş faiz, kâr ve sair nam altında bir getiri ödenmez. Hesapların işletilmesinden doğan kâr ve zarar paylaşılır. Anaparanın geri ödenmesi garanti edilmez. Katılma hesapları vadeli olarak açılır. Katılma hesapları, bu hesaplardan kullandırılan fonlar sonucunda elde edilen kâr veya zararın paylaşıldığı, zarar edilmesi durumunda

anaparanın dahi geri ödenmesinin garanti edilmediği hesaplardır. Artıca gerçek kişiler tarafından açılan hesaplar Güvence Fonu kapsamındadır.

Özel Fon Havuzları, Katılım Bankaları'nın, üç aydan kısa vadeli olmamak kaydıyla, vade gruplarına bağlı kalmaksızın, önceden belirlenmiş projelerin finansmanı için ve münhasıran o işe tahsis edilmek üzere müstakil hesaplarda fon toplamak üzere özel fon havuzu oluşturabilmeleri imkan dâhiline girmiş bulunuyor. Özel fon havuzlarında toplanan katılma hesapları, vadeleri itibariyle ve diğer hesaplardan bağımsız olarak ayrı hesaplarda işletiliyor. Özel fon havuzu oluşturulması klasik mevduat vadelerinin dışında bir vade ile proje finansmanına olanak sağlamak açısından önemli bir gelişmedir. Burada önemli olan projenin kendisidir. Katılımcılar, başlangıçta vadesi, muhtemel getirisi, tutarı ve teminatları belirlenmiş olan bir projenin finansmanına katkı sağladıklarını biliyorlar. Bunun haricinde son zamanlarda sıkça konuşulan bir faizsiz finansal enstrüman da “faizsiz bono” dur. Ekonomi geliştikçe somut varlıklardan kağıtlara geçiş söz konusu oluyor. Dünya’da örnekleri bulunan ve ciddi bir talebi olan faizsiz bononun veya gelir ortaklığı senedinin yada diğer bir deyişle, Sukuk İcara'nın (varlığa dayalı tahvil) Türkiye’de de uygulanmasına yönelik olarak Hazine Müsteşarlığı önderliğinde bir takım çalışmalar yapılıyor. Kamunun borçlanma ihtiyacına karşılık olarak faizsiz bononun ihraç edilmesi, halihazırda Türkiye’de de potansiyel bir taleple bekleniyor. Aynı zamanda kaynak bulmada devlete alternatif bir imkan sunan Sukuk İcara; devletin elinde bulunan, otoyolların, köprülerin, binaların, barajların vb. ekonomik varlıkların kira gelirlerine bağlı olarak ihraç edilmesi düşünülen kağıtları temsil ediyor. Sukuk İcara sayesinde, bilhassa 11 Eylül olayından sonra ortada kalan Körfez odaklı büyük meblağlardaki kaynaklardan Türkiye’nin de pay alabileceği belirtiliyor. Sukuk İcara'nın bir avantajı da ikinci el piyasasının oluşması halinde, Katılım Bankalarına kısa vadeli fon sağlayacak olmasıdır. Bu kağıtların alım-satımında Katılım Bankalarının aracılık yapabileceği ve Katılım Bankalarınca toplanan bir kısım fonların kısa vadeli olarak bu kağıtlara yatırılabilmesi belirtiliyor.

3.1.2. Fon Kullandırma Faaliyetleri

Nakdi Krediler: Katılım Bankaları'nın reel sektörü finanse etme usulleri aşağıda yer alıyor:

Kurumsal Finansman Desteği: Mevzuatta değişiklik yapılmak suretiyle, faturalı sistem sona erdirildi. Bilindiği gibi Katılım Bankaları'nın fon kullandırma yöntemlerinden biri ve en sık kullanılanı olan Kurumsal Finansman Desteği; işletmenin ihtiyaç duyduğu gayrimenkulün, makine ve teçhizatın, ham veya yarı mamul maddenin üçüncü şahıslardan peşin alınıp, söz konusu işletmeye vadeli satılması şeklinde gerçekleştiriliyor. Katılım Bankaları ilk faaliyete geçmiş oldukları 1985 yılından itibaren fon kullandırma faaliyetlerini uzunca bir süre faturalı olarak gerçekleştirdiler. Zamanla faturalı sistemin sakıncalı tarafları ortaya çıktı ve kurumlar üstlerine düşen bütün ihtimamı göstermelerine rağmen zararlı çıkmaktan kurtulamadılar. Gerek Katma Değer Vergisi Kanunu'ndan kaynaklanan müteselsil sorumluluk müessesesi gerekse sahte fatura kullanma riski, kurumların faturalı sistemden çıkmak istemelerinin temel nedenlerini oluşturdu. Ayrıca yasal yükümlülüklerin fon kullandırma işleminin hemen başlangıcında tahakkuk ettirilmesi, bankalardan fon kullanan müşterilerle Katılım Bankaları'ndan fon kullanan müşteriler arasında ikincisinin aleyhine bir durum oluşurdu ve bu eşitsizliğin ortadan kaldırılması için, faturalı sistemden çıkmaktan başka bir yol bulunamadı. Yeni düzenlemede, adı kurumsal finansman desteği olarak değiştirilen söz konusu finansman sistemi yöntemi faturasız olarak gerçekleştirilecektir. Faturasız sisteme geçiş, üretim desteği tanımında yapılan değişiklikle mümkün oldu. Yeni tanıma göre; işletmenin ihtiyaç duyduğu gayrimenkulün, makine ve teçhizatın, ham veya yarı mamul maddenin peşin bedelinin Katılım Bankaları tarafından işletme adına satıcıya ödenmesi ve işletmenin vadeli olarak borçlandırılması işlemi, kurumsal finansman desteği yöntemini oluşturuyor. Tanımdan da anlaşılacağı gibi, mala ilişkin fatura, satıcı tarafından alıcıya kesiliyor, Katılım Bankaları ise alıcı adına malın bedelini satıcıya ödüyor. Buradaki ticari faaliyette faturadan kaynaklanabilecek problemlerden Katılım Bankaları etkilenmiyor. Fakat finansmanını sağladığı işlemin reel olduğunu belgeleyen fatura ya da benzeri belgeleri iyi araştırmaya ve bu belgeleri dosyasında muhafaza etmeye büyük dikkat göstermesi gerekiyor.

Bireysel Finansman Desteği: Ticari işlemlerin finansmanında kullanılmamak kaydıyla, bireysel ihtiyaçlar için, gerçek kişi alıcıların doğrudan satıcıdan aldıkları mal veya hizmet bedelinin, Katılım Bankaları tarafından alıcı adına satıcıya ödenmesi karşılığında, alıcının borçlandırılması işlemi, "bireysel finansman desteği" olarak

adlandırılıyor. Bu, gerçek kişilerin konut, araba gibi ihtiyaçlarının karşılanmasına yönelik bir finansman türüdür. Gerçek bir malın bulunması koşuluyla, bankalardaki tüketici finansmanına paralel bir tarzda bireylerin ihtiyaçlarının karşılanması mümkün hale gelmiştir. Ancak buradaki temel nokta, finansmanı gerçekleştirilen işlemin reel olmasını sağlamak açısından, finansman bedelinin finanse edilen malın satıcısına ödenmesidir. Ticari işlerin finansman metodu olan kurumsal finansman (ek-1) desteği sisteminde olduğu gibi, bireysel finansmanda da kredi bedeli krediyi kullanana nakit olarak verilmiyor, alıcı yani krediyi kullanan tüketici adına satıcıya ödeniyor.

Kâr-Zarar Ortaklığı Yatırımı: Fon kullanacak olan gerçek ve tüzel kişilerin tüm faaliyetlerinden veya belirli bir faaliyetinden veya belirli bir malın alım-satımından doğacak kâr ve zarara katılmak üzere, bu kişilere fon kullanılması işlemi, “kâr-zarar ortaklığı yatırımı” olarak adlandırılıyor. Kâr-zarar ortaklığı yatırım yöntemi ile fon kullanılabilmesi için Katılım Bankası’nın fon kullanılacak gerçek ve tüzel kişilerle “Kâr-Zarar Ortaklığı Yatırım Sözleşmesi”(ek-2) imzalaması gerekiyor. Bu sözleşme Katılım Bankası ile gerçek ve tüzel kişiler arasındaki hukuki ve mali ilişkileri düzenliyor. **Mal Karşılığı Vesaikin Finansmanı:** Dış ticaret ve kambiyo mevzuatı çerçevesinde, Katılım Bankası ile fon kullanan gerçek ve tüzel kişi arasında düzenlenen bir sözleşmeye istinaden, mal karşılığı vesaikin, Katılım Bankası tarafından peşin satın alınması ve vadeli olarak fon kullanana daha yüksek bir fiyattan satılması işlemidir. Bu yöntemle gerçekleştirilen finansmanda da bir malı temsil eden ve vesaik karşılığında kredi kullanılıyor.

Finansal Kiralama (Leasing): 3226 sayılı Finansal Kiralama Kanunu çerçevesinde taşınır ve taşınmaz malların Katılım Bankaları tarafından temin edilerek kiraya verilmesi işlemine finansal kiralama adı veriliyor. Katılım Bankaları ayrı bir şirket kurmaksızın, yatırım bankalarında olduğu gibi, finansal kiralama işlemlerini aynı bünye içerisinde yerine getiriyorlar. Finansal kiralama(ek-3) yöntemi ile uzun vadeli fon kullanıyorlar. Ticari bankaların kısa vadeli kredi kullanılmayı tercih ettikleri dikkate alındığında, Katılım Bankaları’nın bu konudaki eksikliği, finansal kiralama şirketleri ve yatırım bankaları ile birlikte giderdikleri görülüyor.

3.1.3. Gayri Nakdi Krediler

Katılım Bankaları nakdi kredilerin yanında müşterilerine gayrinakdi kredi hizmeti de sunuyorlar. Bu hizmetler şöyle sıralanıyor: teminat mektupları, akreditifler, aval kabul kredileri, harici garantiler. Katılım Bankaları tarafından düzenlenen teminat mektupları gerek kamu gerekse özel sektör tarafından geçerli kabul ediliyor. Bu kurumlarca düzenlenen mektupların bazı kamu idareleri tarafından, kendi mevzuatlarında banka teminat mektuplarının geçerli olduğuna dair hükümlerin bulunması gerekçe gösterilerek kabul edilmemesi üzerine, Bankalar Kanunu'nun 20/6. maddesine bu tereddütleri ortadan kaldıracak şekilde bir hüküm kondu. Bu hükme göre; Katılım Bankaları, 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu, 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu, 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu, 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu, 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun, Diğer mevzuatın teminat mektuplarına ilişkin hükümleri, uygulamasında banka addolunuyor. Dolayısıyla uygulamada banka teminat mektubu ibaresinin bulunduğu ve yukarıda belirtilen, ayrıca yukarıda belirtilmemekle birlikte teminat mektubuna(ek-4) ilişkin hükümler içeren diğer yasal düzenlemelerde, banka ibaresi aynı zamanda Katılım Bankaları olarak kabul ediliyor ve Katılım Bankaları tarafından düzenlenen teminat mektupları geçerli oluyor. Katılım Bankaları müşterileri lehine harici garanti vermek, müşterilerinin dış ticaret işlemlerine aracılık etmek ve bu bağlamda akreditif açmak(ek-5) gibi bankacılık hizmetleri de gerçekleştiriyorlar.

3.1.4. Diğer Bankacılık Hizmetleri

Katılım Bankaları, faizin söz konusu olmadığı her türlü bankacılık faaliyetlerini yapıyorlar. Bu faaliyetler şu şekilde sıralanıyor: Özel cari hesaplar üzerine keşide edilmek üzere çek karnesi vermek, kredi kartı ihraç etmek, ATM kartları ihraç etmek, seyahat çeki vermek, spot döviz alım satımı yapmak, Yurt içi ve yurt dışı havale ve transfer işlemleri yapmak, fatura tahsilâtı yapmak, kambiyo hizmetleri vermek, kiralık kasa hizmetleri sunmak, sigorta aracılık hizmetleri sunmak. (EK-6)

3.2. TEKDÜZEN HESAP PLANI

Tek düzen hesap planında, hesaplar aşağıdaki şekilde sınıflandırılmaktadır:

- 0 DÖNEN DEĞERLER,
- 1 KREDİLER,

- 2 YATIRIM AMAÇLI DEĞERLER VE DİĞER AKTİFLER
- 3 TOPLANAN FONLAR VE DİĞER YABANCI KAYNAKLAR,
- 4 ÖZKAYNAKLAR,
- 5 KÂR PAYI GELİRLERİ,
- 6 KÂR PAYI GİDERLERİ,
- 7 KÂR PAYI DIŞI GELİRLER,
- 8 KÂR PAYI DIŞI GİDERLER,
- 9 NAZIM HESAPLAR,

Döner değerler ise aşağıdaki Şekilde sınıflandırılmaktadır:

0-DÖNER DEĞERLER.

- 010-KASA
- 011-EFEKTİF DEPOSU
- 012-YOLDAKİ PARALAR - T.P.
- 013-YOLDAKİ PARALAR - Y.P.
- 015-SATIN ALINAN ÇEKLER - Y.P.
- 016-VADESİ GELMİŞ MENKUL DEĞERLER - T.P.
- 017-VADESİ GELMİŞ MENKUL DEĞERLER - Y.P.
- 019-KIYMETLİ MADEN DEPOSU - Y.P.
- 020-T.C. MERKEZ BANKASI - T.P.
- 021-T.C. MERKEZ BANKASI - Y.P.
- 022-YURTIÇİ BANKALAR VE ÖZEL FİNANS KURUMLARI - T.P.
- 023-YURTIÇİ BANKALAR VE ÖZEL FİNANS KURUMLARI - Y.P.
- 024-YURTDIŞI BANKALAR VE FİNANS KURULUŞLARI - T.P.
- 025-YURTDIŞI BANKALAR VE FİNANS KURULUŞLARI - Y.P.
- 026-YURTDIŞI MERKEZ VE ŞUBELER - T.P.
- 027-YURTDIŞI MERKEZ VE ŞUBELER - Y.P.
- 030-ALIM SATIM AMAÇLI MENKUL DEĞERLER - T.P.
- 031-ALIM SATIM AMAÇLI MENKUL DEĞERLER - Y.P.
- 032-SATILMAYA HAZIR MENKUL DEĞERLER - T.P.
- 033-SATILMAYA HAZIR MENKUL DEĞERLER - Y.P.
- 038-MENKUL DEĞERLER DEĞER DÜŞÜŞ KARŞILIĞI (-) - T.P.

039-MENKUL DEĞERLER DEĞER DÜŞÜŞ KARŞILIĞI (-) - Y.P.

040-PARA PİYASALARINDAN ALACAKLAR - T.P.

041-PARA PİYASALARINDAN ALACAKLAR - Y.P.

Krediler aşağıdaki şekilde sınıflandırılmaktadır:

1-KREDİLER-

102-MAL KARŞILIĞI VESAİKİN FİNANSMANI - T.P.

103-MAL KARŞILIĞI VESAİKİN FİNANSMANI - Y.P.

110-KISA VADELİ İHRACAT KREDİLERİ - T.P.

111-KISA VADELİ İHRACAT KREDİLERİ - Y.P.

114-KISA VADELİ İTHALAT KREDİLERİ - T.P.

115-KISA VADELİ İTHALAT KREDİLERİ - Y.P.

116-KISA VADELİ İŞLETME KREDİLERİ - T.P.

117-KISA VADELİ İŞLETME KREDİLERİ - Y.P.

118-KISA VADELİ DİĞER KREDİLER - T.P.

119-KISA VADELİ DİĞER KREDİLER - Y.P.

120-KISA VADELİ KÂR ZARAR ORTAKLIĞI YATIRIMI - T.P.

121-KISA VADELİ KÂR ZARAR ORTAKLIĞI YATIRIMI - Y.P.

123-KIYMETLİ MADEN KREDİSİ - Y.P.

126-MALİ KESİME VERİLEN KISA VADELİ KREDİLER - T.P.

127-MALİ KESİME VERİLEN KISA VADELİ KREDİLER - Y.P.

128-YURTDIŞI KISA VADELİ KREDİLER - T.P.

129-YURTDIŞI KISA VADELİ KREDİLER - Y.P.

130-ORTA VE UZUN VAD.İHR.GAR.YAT.KRED. - T.P.

131-ORTA VE UZUN VAD.İHR.GAR.YAT.KRED. - Y.P.

134-ORTA VE UZUN VAD. DİĞER YATIRIM KRED. - T.P.

135-ORTA VE UZUN VAD. DİĞER YATIRIM KRED. - Y.P.

136-ORTA VE UZUN VADELİ İŞLETME KREDİLERİ - T.P.

137-ORTA VE UZUN VADELİ İŞLETME KREDİLERİ - Y.P.

138-ORTA VE UZUN VADELİ DİĞER KREDİLER - T.P.

139-ORTA VE UZUN VADELİ DİĞER KREDİLER - Y.P.

- 140-ORTA VE UZUN VAD. KÂR-ZARAR ORTAKLIĞI YATIRIMI - T.P.
- 141-ORTA VE UZUN VAD. KÂR-ZARAR ORTAKLIĞI YATIRIMI - Y.P.
- 146-MALİ KESİME VERİ.ORTA VE UZUN VAD.KREDİ. - T.P.
- 147-MALİ KESİME VERİ.ORTA VE UZUN VAD.KREDİ. - Y.P.
- 148-YURTDIŞI ORTA VE UZUN VADELİ KREDİLER - T.P.
- 149-YURTDIŞI ORTA VE UZUN VADELİ KREDİLER - Y.P.
- 150-YENİDEN YAPILANDIRILAN VE İTFA PLANINA BAĞLANAN KISA VADELİ KREDİLER - T.P.
- 151-YENİDEN YAPILANDIRILAN VE İTFA PLANINA BAĞLANAN KISA VADELİ KREDİLER - Y. P.
- 154-YENİDEN YAPILANDIRILAN VE İTFA PLANINA BAĞLANAN ORTA VE UZUN VADELİ KREDİLER – T. P.
- 155-YENİDEN YAPILANDIRILAN VE İTFA PLANINA BAĞLANAN ORTA VE UZUN VADELİ KREDİLER – Y. P.
- 158-TAZMİN EDİLEN GAYRİNAKDİ KREDİ BEDELLERİ - T.P.
- 159-TAZMİN EDİLEN GAYRİNAKDİ KREDİ BEDELLERİ - Y.P.
- 160-KANUN Ve/Veya KARARNAMELERE DAYANAN ERTELENMİŞ VE TAKSİTLENDİRİLMİŐ KREDİLER - T.P.
- 161-KANUN Ve/Veya KARARNAMELERE DAYANAN ERTELENMİŞ VE TAKSİTLENDİRİLMİŐ KREDİLER - Y.P.
- 170-TASFİYE OLUNACAK ALACAKLAR / TAHSİL İMKANI SINIRLI KREDİLER VE DİŐER ALACAKLAR - T.P.
- 171-TASFİYE OLUNACAK ALACAKLAR / TAHSİL İMKANI SINIRLI KREDİLER VE DİŐER ALACAKLAR - Y.P.
- 172-TASFİYE OLUNACAK ALACAKLAR / TAHSİLİ ŞÜPHELİ KREDİLER - T.P.
- 173-TASFİYE OLUNACAK ALACAKLAR / TAHSİLİ ŞÜPHELİ KREDİLER - Y.P.

174-TAHSİLİ ŞÜPHELİ ÜCRET, KOMİSYON VE DİĞER ALACAKLAR - T.P.

175-TAHSİLİ ŞÜPHELİ ÜCRET, KOMİSYON VE DİĞER ALACAKLAR - Y.P.

176-ZARAR NİTELİĞİNDEKİ KREDİLER VE DİĞER ALACAKLAR -T.P.

177-ZARAR NİTELİĞİNDEKİ KREDİLER VE DİĞER ALACAKLAR -Y.P.

180-ÖZEL KARŞILIKLAR (-) - T.P.

181-ÖZEL KARŞILIKLAR (-) - Y.P.

Yatırım amaçlı değerler ve diğer aktifler aşağıdaki şekilde sınıflandırılmaktadır:

2-YATIRIM AMAÇLI DEĞERLER VE DİĞER AKTİFLER-

202-KİRALAMA İŞLEMLERİNDEN ALACAKLAR - T.P.

203-KİRALAMA İŞLEMLERİNDEN ALACAKLAR - Y.P.

204-KAZANILMAMIŞ FİNANSAL KİRALAMA GELİRLERİ (-) - T.P.

205-KAZANILMAMIŞ FİNANSAL KİRALAMA GELİRLERİ (-) - Y.P.

210-ZORUNLU KARŞILIKLAR - T.P.

211-ZORUNLU KARŞILIKLAR - Y.P.

220-KREDİ KÂR PAYI GELİR TAHAKKUK REESKONTLARI - T.P.

221-KREDİ KÂR PAYI GELİR TAHAKKUK REESKONTLARI - Y.P.

222-DİĞER KÂR PAYI VE GELİR REESKONTLARI - T.P.

223-DİĞER KÂR PAYI VE GELİR REESKONTLARI - Y.P.

240-İŞTİRAKLER - T.P.

241-İŞTİRAKLER - Y.P.

242-BAĞLI ORTAKLIKLAR - T.P.

243-BAĞLI ORTAKLIKLAR - Y.P.

244-VADEYE KADAR ELDE TUTULACAK MENKUL DEĞERLER - T.P.

- 245-VADEYE KADAR ELDE TUTULACAK MENKUL DEĞERLER
- Y.P.
- 246-İŞTİRAKLER, BAĞLI ORTAKLIKLAR VE VADEYE KADAR
ELDE TUTULACAK MD DEĞER DÜŞÜŞ KARŞILIĞI (-) - T.P.
- 247-İŞTİRAKLER, BAĞLI ORTAKLIKLAR VE VADEYE KADAR
ELDE TUTULACAK MD DEĞER DÜŞÜŞ KARŞILIĞI (-) - Y.P.
- 248-BİRLİKTE KONTROL EDİLEN ORTAKLIKLAR - T.P.
- 249-BİRLİKTE KONTROL EDİLEN ORTAKLIKLAR - Y.P.
- 250-MENKULLER - T.P.
- 251-MENKULLER - Y.P.
- 252-GAYRİMENKULLER - T.P.
- 253-GAYRİMENKULLER - Y.P.
- 254-ÖZEL MALİYET BEDELLERİ - T.P.
- 255-ÖZEL MALİYET BEDELLERİ – Y.P.
- 256-BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR - T.P.
- 257-BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR - Y.P.
- 258-MADDİ OLMAYAN DURAN VARLIKLAR - T.P.
- 259-MADDİ OLMAYAN DURAN VARLIKLAR - Y.P.
- 260-PEŞİN ÖDENMİŞ VERGİLER - T.P.
- 262-ERTELENMİŞ VERGİ AKTİFİ HESABI – T.P.
- 263-ERTELENMİŞ VERGİ AKTİFİ HESABI – Y.P.
- 264-MADDİ OLAN VE OLMAYAN DURAN VARLIKLARIN
DEĞER DÜŞÜŞ KARŞILIĞI (-) – T.P.
- 265-MADDİ OLAN VE OLMAYAN DURAN VARLIKLARIN
DEĞER DÜŞÜŞ KARŞILIĞI (-) – Y.P.
- 270-AYNİYAT MEVCUDU - T.P.
- 271-AYNİYAT MEVCUDU - Y.P.
- 272-AKTİFLERİMİZİN VADELİ SATIŞINDAN DOĞAN
ALACAKLAR - T.P.
- 273-AKTİFLERİMİZİN VADELİ SATIŞINDAN DOĞAN
ALACAKLAR – Y.P.

- 278-MUHTELİF ALACAKLAR - T.P.
279-MUHTELİF ALACAKLAR - Y.P.
280-BORÇLU GEÇİCİ HESAPLAR - T.P.
281-BORÇLU GEÇİCİ HESAPLAR - Y.P.
282-BÖLGELER VEYA İŞLETMELER CARİ HESABI - T.P.
284-KIYMETLİ MADEN ALIM/SATIM HESABI - T.P.
285-KIYMETLİ MADEN VAZİYETİ - Y.P.
288-ENFLASYONA GÖRE DÜZELTME FARKLARI – T.P.
290-ŞUBELER CARİ HESABI - T.P.
291-ŞUBELER CARİ HESABI - Y.P.
292-EFEKTİF ALIM/SATIM HESABI - T.P.
293-EFEKTİF VAZİYETİ - Y.P.
294-DÖVİZ ALIM/SATIM HESABI - T.P.
295-DÖVİZ VAZİYETİ - Y.P.
296-KAMU KURUM VE KURULUŞLARINDAN ALACAKLAR –
T.P.
297-KAMU KURUM VE KURULUŞLARINDAN ALACAKLAR –
Y.P.
298-ELDEN ÇIKARILACAK KIYMETLER - T.P.

Toplanan fonlar ve diğer yabancı kaynaklar aşağıdaki şekilde sınıflandırılmaktadır

3-TOPLANAN FONLAR VE DİĞER YABANCI KAYNAKLAR-

- 300-ÖZEL CARİ HESAPLAR (Y.İ.Y GERÇEK KİŞİLER) - TİCARİ OLMAYAN -
T.P.
301-ÖZEL CARİ HESAPLAR – Y.P.
302-ÖZEL CARİ HESAPLAR - (Y.D.Y GERÇEK KİŞİLER) - TİCARİ OLMAYAN –
T.P.
304-ÖZEL CARİ HESAPLAR / RESMİ, TİCARİ VE DİĞER KUR. (Y.İ.Y.) – T.P.
-RESMİ KURULUŞLAR
-TİCARİ KURULUŞLAR
-DİĞER KURULUŞLAR
305-KIYMETLİ MADEN DEPO HESAPLARI - VADESİZ - Y.P.
306-ÖZEL CARİ HESAPLAR / TİCARİ VE DİĞER KURULUŞLAR (Y.D.Y.) T.P.

- 308-ÖZEL CARİ HESAPLAR / BANKALAR VE ÖZEL FİNANS KURUMLARI -
T.P.
- 309-ÖZEL CARİ HESAPLAR /BANKALAR VE ÖZEL FİNANS KURUMLARI -
Y.P.
- 315-KIYMETLİ MADEN DEPO HESAPLARI – VADELİ - Y.P.
- 320-KATILMA HESAPLARI - T.P.
- 321-KATILMA HESAPLARI - Y.P.
- 322-KATILMA HESAPLARI ÖZEL FON HAVUZLARI - T.P.
- 323-KATILMA HESAPLARI - ÖZEL FON HAVUZLARI - Y.P.
- 338-PARA PİYASALARINA BORÇLAR - T.P.
- 339-PARA PİYASALARINA BORÇLAR - Y.P.
- 340-T.C. MERKEZ BANKASI KREDİLERİ - T.P.
- 341-T.C. MERKEZ BANKASI KREDİLERİ - Y.P.
- 342-YURTIÇİ BANKALAR VE ÖZEL FİNANS KURUMLARINDAN
KULLANILAN KREDİLER - T.P.
- 343-YURTIÇİ BANKALAR VE ÖZEL FİNANS KURUMLARINDAN
KULLANILAN KREDİLER - Y.P.
- 344-YURTIÇİ DİĞER KURULUŞLARDAN KULLANILAN KREDİLER - T.P
- 345-YURTIÇİ DİĞER KURULUŞLARDAN KULLANILAN KREDİLER -Y.P.
- 346-SERMAYE BENZERİ KREDİLER - T.P.
- 347-SERMAYE BENZERİ KREDİLER - Y.P.
- 348-YURTDIŞINDAN KULLANILAN KREDİLER - T.P.
- 349-YURTDIŞINDAN KULLANILAN KREDİLER - Y.P.
- 350-KARŞILIKLAR - T.P.
- 351-KARŞILIKLAR - Y.P.
- 352-KİRALAMA İŞLEMLERİNDEN BORÇLAR - T.P.
- 353-KİRALAMA İŞLEMLERİNDEN BORÇLAR - Y.P.
- 354-ERTELENMİŞ FİNANSAL KİRALAMA GİDERLERİ (-) - T.P.
- 355-ERTELENMİŞ FİNANSAL KİRALAMA GİDERLERİ (-) - Y.P.
- 359-YURTDIŞINDAN KULLANILAN KIYMETLİ MADEN KREDİLERİ – Y.P.
- 360-KÂR PAYI VE GİDER REESKONTLARI - T.P.
- 361-KÂR PAYI VE GİDER REESKONTLARI - Y.P.
- 362-KREDİ VE DİĞER ALACAKLAR DEĞERLEME FONU – T.P.
- 363-KREDİ VE DİĞER ALACAKLAR DEĞERLEME FONU – Y.P. -
- 366-YURTDIŞI MERKEZ VE ŞUBELER - T.P.-
- 367-YURTDIŞI MERKEZ VE ŞUBELER - Y.P.-
- 368-ENFLASYONA GÖRE DÜZELTME FARKLARI – T.P.-

- 370-İTHALAT TRANSFER EMİRLERİ - T.P.-
371-İTHALAT TRANSFER EMİRLERİ - Y.P.
376-İHRAÇ EDİLEN MENKUL DEĞERLER - T.P.
377-İHRAÇ EDİLEN MENKUL DEĞERLER - Y.P.
378-İHRAÇ EDİLEN MENKUL DEĞER İHRAÇ FARKLARI (-) - T.P.
379-İHRAÇ EDİLEN MENKUL DEĞER İHRAÇ FARKLARI (-) - Y.P.
380-ÖDENECEK VERGİ, RESİM, HARÇ VE PRİMLER - T.P.
381-ÖDENECEK VERGİ, RESİM, HARÇ VE PRİMLER - Y.P.
386-ERTELENMİŞ VERGİ PASİFİ HESABI - T.P.
387-ERTELENMİŞ VERGİ PASİFİ HESABI - Y.P.
390-MUHTELİF BORÇLAR - T.P.
391-MUHTELİF BORÇLAR - Y.P.
392-ALACAKLI GEÇİCİ HESAPLAR - T.P.
393-ALACAKLI GEÇİCİ HESAPLAR - Y.P.
394-ÖDEME EMİRLERİ - T.P.
395-ÖDEME EMİRLERİ - Y.P.

Özkaynaklar aşağıdaki şekilde sınıflandırılmaktadır

4-ÖZKAYNAKLAR-

- 410-SERMAYE - T.P.
411-SERMAYE - Y.P.
412-SERMAYE TAAHHÜTLERİ – T.P.
413-SERMAYE TAAHHÜTLERİ – Y.P.
414-SERMAYE YEDEKLERİ – T.P.
415-SERMAYE YEDEKLERİ – Y.P.
420-KÂR YEDEKLERİ – T.P.
421-KÂR YEDEKLERİ – Y.P.
440-KÂR VE ZARAR - T.P.
442-GEÇMİŞ YILLAR KÂR VE ZARARI - T.P.
448-ENFLASYONA GÖRE DÜZELTME FARKLARI – T.P.

Kâr payı gelirleri aşağıdaki şekilde sınıflandırılmaktadır

5-KÂR PAYI GELİRLERİ

- 502-MAL KARŞILIĞI VESAİKİN FİNANSMANINDAN ALINAN KÂR
PAYLARI - T.P.
503-MAL KARŞILIĞI VESAİKİN FİNANSMANINDAN ALINAN KÂR
PAYLARI - Y.P.

- 510-KISA VADELİ İHRACAT KREDİLERİNDEN ALINAN KÂR PAYLARI - T.P.
- 511-KISA VADELİ İHRACAT KREDİLERİNDEN ALINAN KÂR PAYLARI - Y.P.
- 514-KISA VADELİ İTHALAT KREDİLERİNDEN ALINAN KÂR PAYLARI - T.P.
- 515-KISA VADELİ İTHALAT KREDİLERİNDEN ALINAN KÂR PAYLARI - Y.P.
- 516-KISA VADELİ İŞLETME KREDİLERİNDEN ALINAN KÂR PAYLARI - T.P.
- 517-KISA VADELİ İŞLETME KREDİLERİNDEN ALINAN KÂR PAYLARI - Y.P.
- 518-KISA VADELİ DİĞER KREDİLERDEN ALINAN KÂR PAYLARI - T.P.
- 519-KISA VADELİ DİĞER KREDİLERDEN ALINAN KÂR PAYLARI - Y.P.
- 520-KISA VADELİ KAR ZARAR ORTAKLIĞI YATIRIMLARINDAN ALINAN KÂR PAYLARI - T.P.
- 521-KISA VADELİ KAR ZARAR ORTAKLIĞI YATIRIMLARINDAN ALINAN KÂR PAYLARI - Y.P.
- 523-KIYMETLİ MADEN KREDİSİNDEN ALINAN KÂR PAYLARI - Y.P.
- 526-MALİ KESİME VERİLEN KISA VADELİ KREDİLERDEN ALINAN KÂR PAYLARI - T.P.
- 527-MALİ KESİME VERİLEN KISA VADELİ KREDİLERDEN ALINAN KÂR PAYLARI - Y.P.
- 528-YURTDIŞI KISA VADELİ KREDİLERDEN ALINAN KÂR PAYLARI - T.P.
- 529-YURTDIŞI KISA VADELİ KREDİLERDEN ALINAN KÂR PAYLARI - Y.P.
- 530-ORTA VE UZUN VAD.İHR.GAR.YAT.KRED. ALINAN KÂR PAYLARI - T.P.
- 531-ORTA VE UZUN VAD.İHR.GAR.YAT.KRED. ALINAN KÂR PAYLARI - Y.P.

- 534-ORTA VE UZUN VAD. DİĞER YATIRIM KRED. ALINAN KÂR
PAYLARI - T.P.
- 535-ORTA VE UZUN VAD. DİĞER YATIRIM KRED. ALINAN KÂR
PAYLARI - Y.P.
- 536-ORTA VE UZUN VADELİ İŞLETME KREDİLERİNDEN ALINAN
KÂR PAYLARI - T.P.
- 537-ORTA VE UZUN VADELİ İŞLETME KREDİLERİNDEN ALINAN
KÂR PAYLARI - Y.P.
- 538-ORTA VE UZUN VADELİ DİĞER KREDİLERDEN ALINAN KÂR
PAYLARI - T.P.
- 539-ORTA VE UZUN VADELİ DİĞER KREDİLERDEN ALINAN KÂR
PAYLARI - Y.P.
- 540-ORTA VE UZUN VAD. KÂR-ZARAR ORTAKLIĞI
YATIRIMLARINDAN ALINAN KÂR PAYLARI - T.P.
- 541-ORTA VE UZUN VAD. KÂR-ZARAR ORTAKLIĞI
YATIRIMLARINDAN ALINAN KÂR PAYLARI - Y.P.
- 546-MALİ KESİME VERİ.ORTA VE UZUN VAD.KREDİ.ALINAN KÂR
PAYLARI - T.P.
- 547-MALİ KESİME VERİ.ORTA VE UZUN VAD.KREDİ.ALINAN KÂR
PAYLARI - Y.P.
- 548-YURTDIŞI ORTA VE UZUN VADELİ KREDİLERDEN ALINAN KÂR
PAYLARI - T.P.
- 549-YURTDIŞI ORTA VE UZUN VADELİ KREDİLERDEN ALINAN KÂR
PAYLARI - Y.P.
- 550-YENİDEN YAPILANDIRILAN VE İTFA PLANINA BAĞLANAN
KISA VADELİ KREDİLERDEN ALINAN KAR PAYLARI - T. P.
- 551-YENİDEN YAPILANDIRILAN VE İTFA PLANINA BAĞLANAN
KISA VADELİ KREDİLERDEN ALINAN KAR PAYLARI - Y. P.
- 554-YENİDEN YAPILANDIRILAN VE İTFA PLANINA BAĞLANAN
ORTA VE UZUN VADELİ KREDİLERDEN ALINAN KAR PAYLARI –
T. P.
- 555-YENİDEN YAPILANDIRILAN VE İTFA PLANINA BAĞLANAN
ORTA VE UZUN VADELİ KREDİLERDEN ALINAN KAR PAYLARI –
Y. P.

- 558-TASFİYE OLUNACAK ALACAKLAR (Tahsili Şüpheli Alacaklardan Alınanlar Dahil) İle ZARAR NİTELİĞİNDEKİ KREDİLER VE DİĞER ALACAKLARDAN ALINAN KÂR PAYLARI - T.P.
- 559-TASFİYE OLUNACAK ALACAKLAR (Tahsili Şüpheli Alacaklardan Alınanlar Dahil) İle ZARAR NİTELİĞİNDEKİ KREDİLER VE DİĞER ALACAKLARDAN ALINAN KÂR PAYLARI - Y.P.
- 560-ZORUNLU KARŞILIKLARDAN ALINAN GELİRLER - T.P.
- 561-ZORUNLU KARŞILIKLARDAN ALINAN GELİRLER - Y.P.
- 570-BANKALAR VE ÖZEL FİNANS KURUMLARINDAN ALINAN GELİRLER - T.P.
- 571-BANKALAR VE ÖZEL FİNANS KURUMLARINDAN ALINAN GELİRLER - Y.P.
- 572-PARA PİYASASI İŞLEMLERİNDEN ALINAN GELİRLER - T.P.
- 573-PARA PİYASASI İŞLEMLERİNDEN ALINAN GELİRLER - Y.P.
- 578-ENFLASYONA GÖRE DÜZELTME FARKLARI – T.P.
- 580-MENKUL DEĞERLERDEN ALINAN GELİRLER- T.P.
- 581-MENKUL DEĞERLERDEN ALINAN GELİRLER - Y.P.
- 582-FİNANSAL KİRALAMA GELİRLERİ - T.P.
- 583-FİNANSAL KİRALAMA GELİRLERİ - Y.P.
- 592-ŞUBELERDEN ALINAN GELİRLER - T.P.
- 593-ŞUBELERDEN ALINAN GELİRLER - Y.P.
- 598-DİĞER ALINAN GELİRLER - T.P.
- 599-DİĞER ALINAN GELİRLER - Y.P.

Kâr payı giderleri aşağıdaki şekilde sınıflandırılmaktadır:

6-KÂR PAYI GİDERLERİ

- 614-KIYMETLİ MADEN DEPO HESAPLARINA VERİLEN KÂR PAYLARI - T.P.
- 615-KIYMETLİ MADEN DEPO HESAPLARINA VERİLEN KÂR PAYLARI - Y.P.
- 620-KATILMA HESAPLARINA VERİLEN KÂR PAYLARI T.P.
- 621-KATILMA HESAPLARINA VERİLEN KÂR PAYLARI Y.P.
- 622-KATILMA HESAPLARINA VERİLEN KÂR PAYLARI - ÖZEL FON HAVUZLARI - T.P.

- 623-KATILMA HESAPLARINA VERİLEN KÂR PAYLARI - ÖZEL FON HAVUZLARI - Y.P.
- 628-KATILMA HESAPLARINA AİT GİDERLER- T.P.
- 629-KATILMA HESAPLARINA AİT DİĞER KÂR PAYI GİDERLERİ - Y.P.
- 638-PARA PİYASASI İŞLEMLERİNE VERİLEN KÂR PAYLARI - T.P
- 639-PARA PİYASASI İŞLEMLERİNE VERİLEN KÂR PAYLARI - Y.P
- 640-T.C. MERKEZ BANKASI KRED. VER. KÂR PAYLARI - T.P.
- 641-T.C. MERKEZ BANKASI KRED. VER. KÂR PAYLARI - Y.P.
- 642-YURTIÇİ BANKALAR VE ÖZEL FİNANS KURUMLARINDAN KULLANILAN KREDİLERE VERİLEN KARLAR - T.P.
- 643-YURTIÇİ BANKALAR VE ÖZEL FİNANS KURUMLARINDAN KULLANILAN KREDİLERE VERİLEN KARLAR - Y.P.
- 644-YURTIÇİ DİĞER KURULUŞLARDAN KULLANILAN KREDİLERE VERİLEN KARLAR - T.P
- 645-YURTIÇİ DİĞER KURULUŞLARDAN KULLANILAN KREDİLERE VERİLEN KARLAR - Y.P
- 646-SERMAYE BENZERİ KREDİLERE VERİLEN KARLAR - T.P.
- 647-SERMAYE BENZERİ KREDİLERE VERİLEN KARLAR - Y.P.
- 648-YURTDIŞINDAN KULLANILAN KREDİLERE VERİLEN KARLAR - T.P.
- 649-YURTDIŞINDAN KULLANILAN KREDİLERE VERİLEN KARLAR - Y.P.
- 654-FİNANSAL KİRALAMA GİDERLERİ - T.P.
- 655-FİNANSAL KİRALAMA GİDERLERİ - Y.P.
- 659-YURTDIŞINDAN KULLANILAN KIYMETLİ MADEN KREDİLERİNE VERİLEN KARLAR – Y.P.
- 666-YURTDIŞI MERKEZ VE ŞUBELERE VERİLEN KÂRLAR - T.P.
- 667-YURTDIŞI MERKEZ VE ŞUBELERE VERİLEN KÂRLAR - Y.P.
- 676-İHRAÇ EDİLEN MENKUL KIYMETLERE VERİLEN KÂR PAYLARI - T.P.
- 677-İHRAÇ EDİLEN MENKUL KIYMETLERE VERİLEN KÂR PAYLARI - Y.P.
- 678-ENFLASYONA GÖRE DÜZELTME FARKLARI – T.P.
- 692-ŞUBELERE VERİLEN GİDERLER - T.P.

693-ŞUBELERE VERİLEN GİDERLER - Y.P.

698-VERİLEN DİĞER KÂR PAYLARI - T.P.

699-VERİLEN DİĞER KÂR PAYLARI - Y.P.

Kâr payı dışı gelir aşağıdaki şekilde sınıflandırılmaktadır

7-KÂR PAYI DIŞI GELİRLER-

702-MAL KARŞILIĞI VESAİKİN ALIM SATIMINDAN ALINAN ÜCRET VE KOMİSYONLAR - T.P.

703-MAL KARŞILIĞI VESAİKİN ALIM SATIMINDAN ALINAN ÜCRET VE KOMİSYONLAR - Y.P.

704-FİNANSAL KİRALAMA İŞLEMLERİNDEN ALINAN ÜCRET VE KOMİSYONLAR - T.P.

705-FİNANSAL KİRALAMA İŞLEMLERİNDEN ALINAN ÜCRET VE KOMİSYONLAR - Y.P.

710-KISA VADELİ İHRACAT KREDİLERDEN ALINAN ÜCRET VE KOMİSYONLAR - T.P.

711-KISA VADELİ İHRACAT KREDİLERDEN ALINAN ÜCRET VE KOMİSYONLAR - Y.P.

714-KISA VADELİ İTHALAT KREDİLERDEN ALINAN ÜCRET VE KOMİSYONLAR - T.P.

715-KISA VADELİ İTHALAT KREDİLERDEN ALINAN ÜCRET VE KOMİSYONLAR - Y.P.

716-KISA VADELİ İŞLETME KREDİLERİNDEN ALINAN ÜCRET VE KOMİSYONLAR - T.P.

717-KISA VADELİ İŞLETME KREDİLERİNDEN ALINAN ÜCRET VE KOMİSYONLAR - Y.P.

718-KISA VADELİ DİĞER KREDİLERDEN ALINAN ÜCRET VE KOMİSYONLAR - T.P.

719-KISA VADELİ DİĞER KREDİLERDEN ALINAN ÜCRET VE KOMİSYONLAR - Y.P.

720-KISA VADELİ KÂR ZARAR ORTAKLIĞI YATIRIMLARINDAN ALINAN ÜCRET VE KOMİSYONLAR - T.P.

721-KISA VADELİ KIYMETLİ KÂR ZARAR ORTAKLIĞI YATIRIMLARINDAN ALINAN ÜCRET VE KOMİSYONLAR - Y.P.

- 723-KIYMETLİ MADEN KREDİLERİNDEN ALINAN ÜCRET VE KOMİSYONLAR - Y.P.
- 726-MALİ KESİME VERİLEN KREDİLERDEN ALINAN ÜCRET VE KOMİSYONLAR - T.P.
- 727-MALİ KESİME VERİLEN KREDİLERDEN ALINAN ÜCRET VE KOMİSYONLAR - Y.P.
- 728-YURT DIŞI KREDİLERDEN ALINAN ÜCRET VE KOMİSYONLAR - T.P.
- 729-YURT DIŞI KREDİLERDEN ALINAN ÜCRET VE KOMİSYONLAR - Y.P.
- 730-ORTA VE UZUN VADELİ İHRACAT GARANTİLİ YATIRIM KREDİLERDEN ALINAN ÜCRET VE KOMİSYONLAR - T.P.
- 731-ORTA VE UZUN VADELİ İHRACAT GARANTİLİ YATIRIM KREDİLERDEN ALINAN ÜCRET VE KOMİSYONLAR - Y.P.
- 734-ORTA VE UZUN VADELİ DİĞER YATIRIM KREDİLERDEN ALINAN ÜCRET VE KOMİSYONLAR - T.P.
- 735-ORTA VE UZUN VADELİ DİĞER YATIRIM KREDİLERDEN ALINAN ÜCRET VE KOMİSYONLAR - Y.P.
- 736-ORTA VE UZUN VADELİ İŞLETME KREDİLERDEN ALINAN ÜCRET VE KOMİSYONLAR - T.P.
- 737-ORTA VE UZUN VADELİ İŞLETME KREDİLERDEN ALINAN ÜCRET VE KOMİSYONLAR - Y.P.
- 738-ORTA VE UZUN VADELİ DİĞER KREDİLERDEN ALINAN ÜCRET VE KOMİSYONLAR - T.P.
- 739-ORTA VE UZUN VADELİ DİĞER KREDİLERDEN ALINAN ÜCRET VE KOMİSYONLAR - Y.P.
- 740-ORTA VE UZUN VADELİ KÂR ZARAR ORTAKLIĞI YATIRIMLARINDAN ALINAN ÜCRET VE KOMİSYONLAR - T.P.
- 741-ORTA VE UZUN VADELİ KÂR ZARAR ORTAKLIĞI YATIRIMLARINDAN ALINAN ÜCRET VE KOMİSYONLAR - Y.P.
- 744-YENİLENEN VE İTFA PLANINA BAĞLANAN KREDİLERDEN ALINAN ÜCRET VE KOMİSYONLAR - T.P.
- 745-YENİLENEN VE İTFA PLANINA BAĞLANAN KREDİLERDEN ALINAN ÜCRET VE KOMİSYONLAR - Y.P.

- 746-TASFİYE OLUNACAK ALACAKLAR (Tahsili Şüpheli Alacaklardan Alınanlar Dahil) İle ZARAR NİTELİĞİNDEKİ KREDİLER VE DİĞER ALACAKLARDAN ALINAN ÜCRET VE KOMİSYONLAR - T.P.
- 747-TASFİYE OLUNACAK ALACAKLAR (Tahsili Şüpheli Alacaklardan Alınanlar Dahil) İle ZARAR NİTELİĞİNDEKİ KREDİLER VE DİĞER ALACAKLARDAN ALINAN ÜCRET VE KOMİSYONLAR - Y.P.
- 748-NAKDİ OLMAYAN KRED.ALI.ÜCR. KOMİSYON. - T.P.
- 749-NAKDİ OLMAYAN KRED.ALI.ÜCR. KOMİSYON. - Y.P.
- 750-SERMAYE PİYASASI İŞLEMLERİ KÂRLARI - T.P.
- 751-SERMAYE PİYASASI İŞLEMLERİ KÂRLARI - Y.P.
- 752-TÜREV FİNANSAL ARAÇLARDAN KÂRLAR - T.P.
- 753-TÜREV FİNANSAL ARAÇLARDAN KÂRLAR - Y.P.
- 760-BANKACILIK HİZMETLERİ GELİRLERİ - T.P.
- 761-BANKACILIK HİZMETLERİ GELİRLERİ - Y.P.
- 771-KAMBİYO KÂRLARI - Y.P.
- 774-BİRLEŞME GELİRLERİ - T.P.
- 775-BİRLEŞME GELİRLERİ - Y.P.
- 778-ENFLASYONA GÖRE DÜZELTME FARKLARI – T.P.
- 780-İŞTİRAKLER VE BAĞLI ORTAKLIKLARDAN ALINAN KÂR PAYLARI - T.P.
- 781-İŞTİRAKLER VE BAĞLI ORTAKLIKLARDAN ALINAN KÂR PAYLARI - Y.P.
- 790-DİĞER KÂR PAYI DIŞI GELİRLER - T.P.
- 791-DİĞER KÂR PAYI DIŞI GELİRLER - Y.P.
- 792-OLAĞANÜSTÜ GELİRLER - T.P.
- 793-OLAĞANÜSTÜ GELİRLER - Y.P.
- 794-ERTELENMİŞ VERGİ AKTİFİ GELİRLERİ - T.P.
- 795-ERTELENMİŞ VERGİ AKTİFİ GELİRLERİ - Y.P.
- 798-PARASAL POZİSYON KÂRI – T.P.

Kâr payı dışı giderleri aşağıdaki şekilde sınıflandırılmaktadır

8-KÂR PAYI DIŞI GİDERLER

- 810-PERSONEL GİDERLERİ - T.P.
- 811-PERSONEL GİDERLERİ - YP
- 820-KARŞILIK VE DEĞER DÜŞME GİDERLERİ - T.P.

- 821-KARŞILIK VE DEĞER DÜŞME GİDERLERİ - Y.P.-
830-VERGİ, RESİM, HARÇLAR VE FONLAR - T.P.
831-VERGİ, RESİM, HARÇLAR VE FONLAR - Y.P.
840-VERİLEN KOMİSYON VE ÜCRETLER – T.P.
841-VERİLEN KOMİSYON VE ÜCRETLER - Y.P.
850-AMORTİSMAN GİDERİ - T.P.
851-AMORTİSMAN GİDERİ - Y.P.
861-KAMBİYO ZARARLARI - Y.P.
870-SERMAYE PİYASASI İŞLEMLERİ ZARARLARI - T.P.
871-SERMAYE PİYASASI İŞLEMLERİ ZARARLARI - Y.P.
872-TÜREV FİNANSAL ARAÇLARDAN ZARARLAR – T.P.
873-TÜREV FİNANSAL ARAÇLARDAN ZARARLAR – Y.P.
874-BİRLEŞME GİDERLERİ – T.P.
875-BİRLEŞME GİDERLERİ – Y.P.
876-YENİDEN YAPILANMA GİDERLERİ – T.P.
877-YENİDEN YAPILANMA GİDERLERİ – Y.P.
878-ENFLASYONA GÖRE DÜZELTME FARKLARI – T.P.
880-DİĞER İŞLETME GİDERLERİ - T.P.
881-DİĞER İŞLETME GİDERLERİ – Y.P.
882-DİĞER GİDERLER VE ZARARLAR - T.P.
883-DİĞER GİDERLER VE ZARARLAR – Y.P.
890-OLAĞANÜSTÜ GİDERLER - T.P.
891-OLAĞANÜSTÜ GİDERLER - Y.P.
894-ERTELENMİŞ VERGİ AKTİFİ GİDERLERİ – T.P.
895-ERTELENMİŞ VERGİ AKTİFİ GİDERLERİ – Y.P.
896-ERTELENMİŞ VERGİ PASİFİ GİDERLERİ – T.P.
897-ERTELENMİŞ VERGİ PASİFİ GİDERLERİ – Y.P.
898-PARASAL POZİSYON ZARARI – T.P.

9-NAZIM HESAPLAR-

- 910-T.P.TEMİNAT MEKTUPLARINDAN ALACAKLAR
911-Y.P. TEMİNAT MEKTUPLARINDAN ALACAKLAR
912-T.P. TEMİNAT MEKTUPLARINDAN BORÇLAR
913-Y.P. TEMİNAT MEKTUPLARINDAN BORÇLAR
920-KABUL KREDİLERİNDEN ALACAKLAR - T.P.

- 921-KABUL KREDİLERİNDEN ALACAKLAR - Y.P.
922-KABUL KREDİLERİNDEN BORÇLAR - T.P.
923-KABUL KREDİLERİNDEN BORÇLAR - Y.P.
930-AKREDİTİF TAAHHÜTLERİMİZDEN ALACAKLAR - T.P.
931-AKREDİTİF TAAHHÜTLERİMİZDEN ALACAKLAR - Y.P.
932-AKREDİTİF TAAHHÜTLERİMİZDEN BORÇLAR - T.P.
933-AKREDİTİF TAAHHÜTLERİMİZDEN BORÇLAR - Y.P.
940-CİRANTALARIMIZ - T.P.
941-CİRANTALARIMIZ - Y.P.
942-CİROLARIMIZ - T.P.
943-CİROLARIMIZ - Y.P.
960-DİĞER GARANTİ VE KEFALETLERİMİZDEN ALACAKLAR - T.P.
961-DİĞER GARANTİ VE KEFALETLERİMİZDEN ALACAKLAR - Y.P.
962-DİĞER GARANTİ VE KEFALETLERİMİZDEN BORÇLAR - T.P.
963-DİĞER GARANTİ VE KEFALETLERİMİZDEN BORÇLAR - Y.P.
964-TÜREV FİNANSAL ARAÇLARDAN ALACAKLAR – T.P.
965-TÜREV FİNANSAL ARAÇLARDAN ALACAKLAR – Y.P.
966-TÜREV FİNANSAL ARAÇLARDAN BORÇLAR – T.P.
967-TÜREV FİNANSAL ARAÇLARDAN BORÇLAR – Y.P.
970-TEMİNAT MEKTUPSUZ PREFİNANSMAN KRED.ALACAK. - T.P.
971-TEMİNAT MEKTUPSUZ PREFİNANSMAN KRED.ALACAK. - Y.P.
972-TEMİNAT MEKTUPSUZ PREFİNANSMAN KRED.BORÇLAR - T.P.
973-TEMİNAT MEKTUPSUZ PREFİNANSMAN KRED.BORÇLAR - Y.P.
975-KULLANDIRILAN KREDİLERDEN ALACAKLAR - Y.P.
977-KULLANDIRILAN KREDİLERDEN BORÇLAR - Y.P.
978-TAAHHÜTLERDEN ALACAKLAR - T.P.
979-TAAHHÜTLERDEN ALACAKLAR - Y.P.
980-TAAHHÜTLERDEN BORÇLAR - T.P.
 -CAYILAMAZ TAAHHÜTLER
 -CAYILABİLİR TAAHHÜTLER
981-TAAHHÜTLERDEN BORÇLAR - Y.P.
 -CAYILAMAZ TAAHHÜTLER
 -CAYILABİLİR TAAHHÜTLER
982-EMANET VE REHİNLİ KIYMETLER - T.P.

- 983-EMANET VE REHİNLİ KIYMETLER – Y.P.
- 984-EMANET VE REHİNLİ KIYMET VERENLER / BIRAKANLAR - T.P.
- 985-EMANET VE REHİNLİ KIYMET VERENLER / BIRAKANLAR – Y.P.
- 992-SINIRLAMALARA TABİ OLMAYAN KREDİLER. ALACAKLAR -
T.P.
- 993-SINIRLAMALARA TABİ OLMAYAN KREDİLER.ALACAKLAR -
Y.P.
- 994-SINIRLAMALARA TABİ OLMAYAN KREDİLER. BORÇLAR - T.P.
- 995-SINIRLAMALARA TABİ OLMAYAN KREDİLER. BORÇLAR - Y.P.
- 996-DİĞER NAZİM HESAPLARDAN ALACAKLAR - T.P.
- 997-DİĞER NAZİM HESAPLARDAN ALACAKLAR - Y.P.
- 998-DİĞER NAZİM HESAPLARDAN BORÇLAR - T.P.
- 999-DİĞER NAZİM HESAPLARDAN BORÇLAR - Y.P.

Tablo 3.11. Konsolide Olmayan Bilanço

.../.../..... TARİHİ İTİBARIYLA KONSOLİDE OLMAYAN BİLANÇO (Birim -- Bin YTL)		Bağımsız Sınırlı Denetimden Geçmiş				Bağımsız Sınırlı Denetimden Geçmiş		
		31 Mart 2006				31 Aralık 2005		
AKTİF KALEMLER		Dipnot	TP	YP	Toplam	TP	YP	Toplam
I.	NAKİT DEĞERLER VE MERKEZ BANKASI	(1)	85,693	23,295	108,988	109,054	22,622	131,676
1.1	Kasa		11,647	-	11,647	11,677	-	11,677
1.2	Efektif Deposu		-	22,638	22,638	-	20,578	20,578
1.3	T.C. Merkez Bankası		74,046	657	74,703	97,377	2,044	99,421
1.4	Diğer		-	-	-	-	-	-
II.	ALIM SATIM AMAÇLI MENKUL DEĞERLER (Net)	(2)	-	-	-	-	-	-
2.1	Hisse Senetleri		-	-	-	-	-	-
2.2	Diğer Menkul Değerler		-	-	-	-	-	-
III.	BANKALAR VE DİĞER MALİ KURULUŞLAR		82,563	44,685	127,248	76,070	97,596	173,666
3.1	Bankalar ve Özel Finans Kurumları		82,563	44,685	127,248	76,070	97,596	173,666
3.1.1	Yurtiçi Bankalar ve Özel Finans Kurumları		82,563	19,047	101,610	76,070	40,660	116,730
3.1.2	Yurtdışı Bankalar ve Finans Kuruluşları	(3)	-	25,638	25,638	-	56,936	56,936
3.1.3	Yurtdışı Merkez ve Şubeler		-	-	-	-	-	-
IV.	PARA PİYASALARI		-	-	-	-	-	-
V.	SATILMAYA HAZIR MENKUL DEĞERLER (Net)	(4)	-	-	-	-	-	-
5.1	Hisse Senetleri		-	-	-	-	-	-
5.2	Diğer Menkul Değerler		-	-	-	-	-	-
VI.	KREDİLER	(5)	1,493,444	2,266	1,495,710	1,342,030	4,204	1,346,234
6.1	Kısa Vadeli		993,185	2,266	995,451	896,008	4,055	900,063
6.2	Orta ve Uzun Vadeli		494,756	-	494,756	438,871	-	438,871
6.3	Takipteki Krediler		20,614	11,018	31,632	19,617	11,564	31,181
6.4	Özel Karşılıklar (-)		(15,111)	(11,018)	(26,129)	(12,466)	(11,415)	(23,881)
VII.	VADEYE KADAR ELDE TUTULACAK MD (Net)	(6)	-	-	-	-	-	-
VIII.	KONSOLIDASYON DIŞI İŞTİRAKLER (Net)	(7)	4,844	13	4,857	4,844	13	4,857
8.1	Mali İştirakler		-	-	-	-	-	-
8.2	Mali Olmayan İştirakler		4,844	13	4,857	4,844	13	4,857
IX.	KONSOLIDASYON DIŞI BAĞLI ORTAKLIKLAR (Net)	(8)	-	-	-	-	-	-
9.1	Mali Ortaklıklar		-	-	-	-	-	-
9.2	Mali Olmayan Ortaklıklar		-	-	-	-	-	-
X.	KONSOLIDASYON DIŞI DİĞER YATIRIMLAR (Net)	(9)	-	-	-	-	-	-
XI.	KİRALAMA İŞLEMLERİNDEN ALACAKLAR (Net)	(10)	130,920	-	130,920	128,474	-	128,474
11.1	Finansal Kiralama Alacakları		147,007	-	147,007	143,841	-	143,841
11.2	Kazanılmamış Gelirler (-)		(16,087)	-	(16,087)	(15,367)	-	(15,367)

11.3	Faaliyet Kiralaması Alacakları	-	-	-	-	-	-
XII.	ZORUNLU KARŞILIKLAR	-	97,707	97,707	-	96,164	96,164
XIII.	MUHTELİF ALACAKLAR	(11)	335	437	772	406	258
XIV.	KAR PAYI VE GELİR TAHAKKUK VE REESKONTLARI	(12)	32,148	423	32,571	26,745	417
14.1	Krediler		30,871	-	30,871	25,613	58
14.2	Menkul Değerler		-	-	-	-	-
14.3	Diğer		1,277	423	1,700	1,132	359
XV.	MADDİ DURAN VARLIKLAR (Net)	(13)	46,088	-	46,088	49,690	-
15.1	Defter Değeri		71,051	-	71,051	76,122	-
15.2	Birikmiş Amortismanlar (-)		(24,963)	-	(24,963)	(26,432)	-
XVI.	MADDİ OLMAYAN DURAN VARLIKLAR (Net)	(14)	425	-	425	474	-
16.1	Şerefiye		-	-	-	-	-
16.2	Diğer		1,289	-	1,289	1,253	-
16.3	Birikmiş Amortismanlar (-)		(864)	-	(864)	(779)	-
XVII.	ERTELENMİŞ VERGİ AKTİFİ	(15)	7,479	-	7,479	8,966	-
XVIII.	DİĞER AKTİFLER	(16)	6,026	163	6,189	1,538	33
	AKTİF TOPLAMI		1,889,965	168,989	2,058,954	1,748,291	221,307

PASİF KALEMLER

I.	TOPLANAN FONLAR	(1)	914,636	865,604	1,780,240	812,617	901,831	1,714,448
1.1	Özel Cari Hesaplar		150,977	174,508	325,485	146,423	197,727	344,150
1.2	Katılma Hesapları		763,659	691,096	1,454,755	666,194	704,104	1,370,298
II.	PARA PİYASALARI		-	-	-	-	-	-
III.	ALINAN KREDİLER	(2)	-	-	-	-	-	-
3.1	T.C. Merkez Bankası Kredileri		-	-	-	-	-	-
3.2	Alınan Diğer Krediler		-	-	-	-	-	-
3.2.1	Yurtiçi Banka ve Kuruluşlardan		-	-	-	-	-	-
3.2.2	Yurtdışı Banka, Kuruluş ve Fonlardan		-	-	-	-	-	-
IV.	İHRAÇ EDİLEN MENKUL KIYMETLER (Net)	(3)	-	-	-	-	-	-
V.	MUHTELİF BORÇLAR	(4)	48,159	11,265	59,424	37,865	5,362	43,227
VI.	DİĞER YABANCI KAYNAKLAR	(5)	-	-	-	-	-	-
VII.	ÖDENECEK VERGİ, RESİM, HARÇ VE PRİMLER	(6)	4,521	-	4,521	4,901	-	4,901
XIII.	FINANSAL KİRALAMA BORÇLARI (Net)	(7)	-	108	108	-	188	188
8.1	Finansal Kiralama Borçları		-	110	110	-	194	194
8.2	Ertelenmiş Finansal Kiralama Giderleri (-)		-	(2)	(2)	-	(6)	(6)
IX.	KAR PAYI VE GİDER REESKONTLARI	(8)	8,941	3,185	12,126	8,195	3,066	11,261
9.1	Katılma Hesapları		8,941	3,185	12,126	8,195	3,066	11,261
9.2	Kullanılan Krediler		-	-	-	-	-	-
9.3	Diğer		-	-	-	-	-	-
X.	KARŞILIKLAR	(9)	10,412	3,677	14,089	10,157	2,926	13,083

10.1	Genel Karşılıklar		5,458	3,404	8,862	5,569	2,653	8,222
10.2	Kıdem Tazminatı Karşılığı		3,924	-	3,924	3,607	-	3,607
10.3	Vergi Karşılığı		-	-	-	-	-	-
10.4	Diğer Karşılıklar		1,030	273	1,303	981	273	1,254
XI.	SERMAYE BENZERİ KREDİLER	(9)	-	-	-	-	-	-
XII.	ERTELENMİŞ VERGİ PASİFİ		-	-	-	-	-	-
XIII.	AZINLIK HAKLARI		-	-	-	-	-	-
XIV.	ÖZKAYNAK LAR	(10)	188,446	-	188,446	182,490	-	182,490
14.1	Ödenmiş Sermaye	(10)	160,000	-	160,000	126,000	-	126,000
14.2	Sermaye Yedekleri		605	-	605	577	-	577
14.2.1	Hisse Senedi İhraç Primleri	(11)	-	-	-	-	-	-
14.2.2	Hisse Senedi İptal Kârları		-	-	-	-	-	-
14.2.3	Menkul Değerler Değer Artış Fonu	(12)	-	-	-	-	-	-
14.2.4	Yeniden Değerleme Fonu	(13)	-	-	-	-	-	-
14.2.5	Yeniden Değerleme Değer Artışı	(14)	-	-	-	-	-	-
14.2.6	Diğer Sermaye Yedekleri		605	-	605	577	-	577
14.2.7	Ödenmiş Sermaye Enflasyon Düzeltme Farkı		-	-	-	-	-	-
14.3	Kâr Yedekleri		16,197	-	16,197	10,001	-	10,001
14.3.1	Yasal Yedekler	(15)	7,220	-	7,220	4,924	-	4,924
14.3.2	Statü Yedekleri		-	-	-	-	-	-
14.3.3	Olağanüstü Yedekler	(16)	8,977	-	8,977	5,077	-	5,077
14.3.4	Diğer Kâr Yedekleri		-	-	-	-	-	-
14.4	Kâr veya Zarar		11,644	-	11,644	45,912	-	45,912
14.4.1	Geçmiş Yıllar Kâr ve Zararları		-	-	-	(216)	-	(216)
14.4.1.1	Grubun Payı		-	-	-	(216)	-	(216)
14.4.1.2	Azınlık Hakları	(17)	-	-	-	-	-	-
14.4.2	Dönem Net Kâr ve Zararı		11,644	-	11,644	46,128	-	46,128
14.4.2.1	Grubun Payı		11,644	-	11,644	46,128	-	46,128
14.4.2.2	Azınlık Hakları	(17)	-	-	-	-	-	-
	PASİF TOPLAMI		1,175,115	883,839	2,058,954	1,056,225	913,373	1,969,598

Tablo 3.12. Bilanço Dışı Yükümlülükler Tablosu

BİLANÇO DIŞI YÜKÜMLÜLÜKLER TABLOSU(Birim -- Bin YTL)		Bağımsız Sınırlı Denetimden Geçmiş			Bağımsız Sınırlı Denetimden Geçmiş			
		Dipnot	TP	YP	Toplam	TP	YP	Toplam
BİLANÇO DIŞI HESAPLAR				31 Mart 2006		31 Mart 2005		
A.	BİLANÇO DIŞI YÜKÜMLÜLÜKLER (I+II+III)		244,508	139,048	383,556	84,494	106,578	191,072
I.	GARANTİ ve KEFALETLER	(3),(5),(8)	118,276	139,048	257,324	67,198	106,578	173,776
1.1.	Teminat Mektupları		118,276	51,258	169,534	67,198	29,577	96,775
1.1.1.	Devlet İhale Kanunu Kapsamına Girenler		12,106	2,349	14,455	13,924	-	13,924
1.1.2.	Dış Ticaret İşlemleri Dolayısıyla Verilenler		-	23,628	23,628	-	9,639	9,639
1.1.3.	Diğer Teminat Mektupları		106,170	25,281	131,451	53,274	19,938	73,212
1.2.	Banka Kredileri		-	5,675	5,675	-	5,848	5,848
1.2.1.	İthalat Kabul Kredileri		-	5,675	5,675	-	5,848	5,848
1.2.2.	Diğer Banka Kabulleri		-	-	-	-	-	-
1.3.	Akreditifler		-	81,966	81,966	-	71,153	71,153
1.3.1.	Belgeli Akreditifler		-	-	-	-	71,153	71,153
1.3.2.	Diğer Akreditifler		-	81,966	81,966	-	-	-
1.4.	Garanti Verilen Prefinansmanlar		-	-	-	-	-	-
1.5.	Cirolar		-	-	-	-	-	-
1.5.1.	T.C. Merkez Bankasına Cirolar		-	-	-	-	-	-
1.5.2.	Diğer Cirolar		-	-	-	-	-	-
1.6.	Diğer Garantilerimizden		-	-	-	-	-	-
1.7.	Diğer Kefaletlerimizden		-	149	149	-	-	-
II.	TAAHHÜTLER	(3),(5)	126,232	-	126,232	17,296	-	17,296
2.1.	Cayılmaz Taahhütler		126,232	-	126,232	17,296	-	17,296
2.1.1.	Vadeli, Aktif Değer Alım-Satım Taahhütlerimiz		-	-	-	-	-	-
2.1.2.	İştir. ve Bağ. Ort. Ser. İşt. Taahhütleri		-	-	-	-	-	-
2.1.3.	Kul. Gar. Kredi Tahsis Taahhütleri		-	-	-	-	-	-
2.1.4.	Men. Kıy. İhr. Aracılık Taahhütleri		-	-	-	-	-	-
2.1.5.	Zorunlu Karşılık Ödeme Taahhüdü		-	-	-	-	-	-
2.1.6.	Çekler İçin Ödeme Taahhütlerimiz		105,408	-	105,408	-	-	-
2.1.7.	İhracat Taahhütlerinden Kaynaklanan Vergi ve Fon Yükümlülükleri		-	-	-	-	-	-
2.1.8.	Kredi Kartı Harcama Limit Taahhütleri		20,824	-	20,824	17,296	-	17,296
2.1.9.	Açığa Menkul Kıymet Satış Taahhütlerinden Alacaklar		-	-	-	-	-	-
2.1.10.	Açığa Menkul Kıymet Satış Taahhütlerinden Borçlar		-	-	-	-	-	-
2.1.11.	Diğer Cayılmaz Taahhütler		-	-	-	-	-	-
2.2.	Cayılabilir Taahhütler		-	-	-	-	-	-

2.2.1.	Cayılabilir Kredi Tahsis Taahhütleri	-	-	-	-	-	-
2.2.2.	Diğer Cayılabilir Taahhütler	-	-	-	-	-	-
III.	TÜREV FİNANSAL ARAÇLAR	(2)	-	-	-	-	-
3.1.	Vadeli Alım-Satım İşlemleri	-	-	-	-	-	-
3.1.1.	Vadeli Döviz Alım İşlemleri	-	-	-	-	-	-
3.1.2.	Vadeli Döviz Satım İşlemleri	-	-	-	-	-	-
3.1.3.	Diğer Vadeli Alım-Satım İşlemleri	-	-	-	-	-	-
3.2.	Diğer	-	-	-	-	-	-
B.	EMANET VE REHİNLİ KIYMETLER (IV+V+VI)	1,998,916	443,289	2,442,205	1,299,899	391,665	1,691,564
IV.	EMANET KIYMETLER	485,875	159,630	645,505	367,727	101,907	469,634
4.1.	Müşteri Fon ve Portföy Mevcutları	-	-	-	-	-	-
4.2.	Emanete Alınan Menkul Değerler	5,564	-	5,564	-	-	-
4.3.	Tahsile Alınan Çekler	413,659	40,896	454,555	321,984	22,387	344,371
4.4.	Tahsile Alınan Ticari Senetler	65,732	52,807	118,539	45,203	25,820	71,023
4.5.	Tahsile Alınan Diğer Kıymetler	848	-	848	-	-	-
4.6.	İhracına Aracı Olunan Kıymetler	-	-	-	-	-	-
4.7.	Diğer Emanet Kıymetler	72	65,927	65,999	540	53,700	54,240
4.8.	Emanet Kıymet Alanlar	-	-	-	-	-	-
V.	REHİNLİ KIYMETLER	1,513,041	283,659	1,796,700	932,172	289,758	1,221,930
5.1.	Menkul Kıymetler	7,121	806	7,927	6,265	-	6,265
5.2.	Teminat Senetleri	94,017	29,960	123,977	28,639	60,419	89,058
5.3.	Emtia	228,253	74,422	302,675	-	-	-
5.4.	Varant	-	-	-	-	-	-
5.5.	Gayrimenkul	1,180,995	176,422	1,357,417	680,788	163,835	844,623
5.6.	Diğer Rehinli Kıymetler	1,468	2,049	3,517	216,480	65,504	281,984
5.7.	Rehinli Kıymet Alanlar	1,187	-	1,187	-	-	-
VI.	KABUL EDİLEN AVALLER VE KEFALETLER	-	-	-	-	-	-
	BİLANÇO DIŞI HESAPLAR TOPLAMI (A+B)	2,243,424	582,337	2,825,761	1,384,393	498,243	1,882,636

Tablo 3.13. Ara Hesap Dönemine Ait Konsolide olmayan Gelir Tablosu

ARA HESAP DÖNEMİNE AİT KONSOLİDE OLMAYAN GELİR TABLOSU			Bağımsız	Sınırlı	Bağımsız	Sınırlı
			Denetimden Geçmiş	Denetimden Geçmiş	Denetimden Geçmiş	Denetimden Geçmiş
GELİR VE GİDER KALEMLERİ		Dipnot	1 Ocak 2006-31 Mart 2006	1 Ocak 2005-31 Mart 2005		
I.	KÂR PAYI GELİRLERİ	(1)	85,970		71,183	
1.1	Kredilerden Alınan Kâr Payları		68,382		56,329	
1.1.1	TP Kredilerden Alınan Kâr Payları		67,000		49,785	
1.1.1.1	Kısa Vadeli Kredilerden		45,239		31,278	
1.1.1.2	Orta ve Uzun Vadeli Kredilerden		21,761		18,507	
1.1.2	YP Kredilerden Alınan Kar Payları		454		86	
1.1.2.1	Kısa Vadeli Kredilerden		454		86	
1.1.2.2	Orta ve Uzun Vadeli Kredilerden		-		-	
1.1.3	Takipteki Alacaklardan Alınan Kâr Payları		928		6,458	
1.2	Zorunlu Karşılıklardan Alınan Gelirler		1,700		1,112	
1.3	Bankalar ve Özel Finans Kurumlarından Alınan Gelirler		-		-	
1.3.1	T.C. Merkez Bankasından		-		-	
1.3.2	Yurtiçi Bankalar ve Özel Finans Kurumlarından		-		-	
1.3.3	Yurtdışı Bankalar ve Mali Kuruluşlardan		-		-	
1.4	Para Piyasası İşlemlerinden Alınan Gelirler		-		-	
1.5	Menkul Değerlerden Alınan Gelirler		-		-	
1.5.1	Alım Satım Amaçlı Menkul Değerlerden		-		-	
1.5.2	Satılmaya Hazır Menkul Değerlerden		-		-	
1.5.3	Vadeye Kadar Elde Tutulacak Menkul Değerlerden		-		-	
1.6	Finansal Kiralama Gelirleri		4,625		4,547	
1.7	Diğer Kâr Payı Gelirleri		11,263		9,195	
II.	KÂR PAYI GİDERLERİ	(2)	64,968		49,501	
2.1	Katılma Hesaplarına Verilen Kâr Payları		44,727		33,908	
2.1.1	TP Katılma Hesaplarına Verilen Kâr Payları		33,851		23,935	
2.1.1.1	Bankalar ve Özel Finans Kurumları		-		-	
2.1.1.2	Gerçek Kişi Ticari Olmayan		30,442		23,098	
2.1.1.3	Resmi Kuruluşlar		296		-	
2.1.1.4	Ticari Kuruluşlar		2,965		784	
2.1.1.5	Diğer Kuruluşlar		148		53	
2.1.2	YP Katılma Hesaplarına Verilen Kâr Payları		10,876		9,973	
2.1.2.1	Bankalar ve Özel Finans Kurumları		839		871	
2.1.2.2	Gerçek Kişi Ticari Olmayan		9,127		8,586	

2.1.2.3	Resmi Kuruluşlar	164	-
2.1.2.4	Ticari Kuruluşlar	547	353
2.1.2.5	Diğer Kuruluşlar	199	163
2.1.3	Kıymetli Maden Depo Hesaplarına	-	-
2.2	Para Piyasası İşlemlerine Verilen Kâr Payları	-	-
2.3	Kullanılan Kredilere Verilen Kâr Payları	3	-
2.3.1	T.C. Merkez Bankasına	-	-
2.3.2	Yurtiçi Bankalar ve Özel Finans Kurumlarına	-	-
2.3.3	Yurtdışı Bankalara	-	-
2.3.4	Yurtdışı Merkez ve Şubelere	-	-
2.3.5	Diğer Kuruluşlara	3	-
2.4	İhraç Edilen Menkul Kıymetlere Verilen Kâr Payları	-	-
2.5	Diğer Kâr Payı Giderleri	20,238	15,593
III.	NET KÂR PAYI GELİRİ (I - II)	21,002	21,682
IV.	NET ÜCRET VE KOMİSYON GELİRLERİ	8,569	6,167
4.1	Alınan Ücret ve Komisyonlar	10,061	7,206
4.1.1	Nakdi Kredilerden	4,631	3,362
4.1.2	Gayri Nakdi Kredilerden	1,023	427
4.1.3	Diğer	4,407	3,417
4.2	Verilen Ücret ve Komisyonlar	1,492	1,039
4.2.1	Nakdi Kredilere	1,478	1,031
4.2.2	Gayri Nakdi Kredilere	14	8
4.2.3	Diğer	-	-
V.	TEMETTÜ GELİRLERİ	-	-
5.1	Alım Satım Amaçlı Menkul Değerlerden	-	-
5.2	Satılmaya Hazır Menkul Değerlerden	-	-
VI.	NET TİCARİ KÂR / ZARAR	(3,716)	8,959
6.1	Sermaye Piyasası İşlemleri Kârı/Zararı (Net)	-	-
6.1.1	Sermaye Piyasası İşlemleri Kârı	-	-
6.1.1.1	Türev Finansal Araçlardan Kârlar	-	-
6.1.1.2	Diğer	-	-
6.1.2	Sermaye Piyasası İşlemleri Zararı (-)	-	-
6.1.2.1	Türev Finansal Araçlardan Zararlar	-	-
6.1.2.2	Diğer	-	-
6.2	Kambiyo İşlemleri Kârı/Zararı (Net)	(3,716)	8,959
6.2.1	Kambiyo Kârı	22,225	44,480
6.2.2	Kambiyo Zararı (-)	(25,941)	(35,521)
VII.	DİĞER FAALİYET GELİRLERİ	28,936	30,054
VIII.	FAALİYET GELİRLERİ TOPLAMI (III+IV+V+VI+VII)	54,791	66,862
IX.	KREDİ VE DİĞER ALACAKLAR KARŞILIĞI (-)	960	2,399
X.	DİĞER FAALİYET GİDERLERİ (-)	40,700	51,419

XI.	FAALİYET KÂRI (VIII-IX-X)		13,131	13,044
XII.	BAĞLI ORTAKLIKLAR VE İŞTİRAKLERDEN KÂR/ZARAR	(6)	-	-
XIII.	NET PARASAL POZİSYON KÂRI/ZARARI		-	-
XIV.	VERGİ ÖNCESİ KÂR (XI+XII+XIII)		13,131	13,044
XV.	VERGİ KARŞILIĞI (-)	(7)	1,487	309
XVI.	VERGİ SONRASI OLAĞAN FAALİYET KÂR/ZARARI (XIV-XV)		11,644	12,735
XVII.	VERGİ SONRASI OLAĞANÜSTÜ KÂR/ZARAR		-	-
17.1	Vergi Öncesi Olağanüstü Net Kâr/Zarar		-	-
17.1.1	Olağanüstü Gelirler		-	-
17.1.2	Olağanüstü Giderler (-)		-	-
17.2	Olağanüstü Kâra İlişkin Vergi Karşılığı (-)		-	-
XVIII.	KONSOLİDASYON DIŞI ORTAKLIKLAR KÂR/ZARARI (-)		-	-
XIX.	NET DÖNEM KÂRI/ZARARI (XVI+XVII+XVIII)	(9)	11,644	12,735
19.1	Grubun Kârı / Zararı		-	-
19.2	Azınlık Hakları Kârı / Zararı (-)		-	-
	Hisse Başına Kâr / Zarar (tam YTL)		0.007	0.013

Tablo 3.14 Ara Hesap Dönemine Ait Konsolide Olmayan Özkaynak Değişim Tablosu

31 MART 2006 TARİHİNDE SONA EREN

ARA HESAP DÖNEMİNE AİT KONSOLİDE OLMAYAN ÖZKAYNAK DEĞİŞİM TABLOSU(Birim -- Bin YTL)

	Ödenmiş Sermaye	Ödenmiş Sermaye Enf.Düzeltilme Farkı	Hisse Senedi İhraç Primleri	Hisse Senedi İptal Kârları	Yasal Yedek Akçeler	Statü Yedekleri	Olağanüstü Yedek Akçe	Diğer Yedekler	Dönem Net Kârı (Zararı)	Geçmiş Dönem Kârı (Zararı)	Menkul Değer Artış Fonu	Toplam Özkay.
I. Önceki Dönem Sonu Bakiyesi	126,000	-	-	-	4,924	-	5,077	577	46,128	(216)	-	182,490
Muh. Politikasında Yapılan Değişiklikler	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Yeni Bakiye	126,000	-	-	-	4,924	-	5,077	577	46,128	(216)	-	182,490
Dönem İçindeki Artışlar	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
II. Satılmaya Hazır Menkul Kıymetlerden	-	-	-	-	-	-	-	612	-	-	-	612
2.1 Net Rayiç Değer Kârı / Zararı	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
III. Nakit Akış Riskinden Korunmadan	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3.1 Net Rayiç Değer Kârı / Zararı	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Aktarılan Tutarlar	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
IV. Satılmaya Hazır Menkul Kıymetlerden	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4.1 Net Kâra Aktarılan Tutarlar	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
V. Nakit Akış Riskinden Korunmadan	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5.1 Net Kâra Aktarılan Tutarlar	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5.2 Varlıklara Aktarılan Tutarlar	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
VI. Dönem Net Kârı	-	-	-	-	-	-	-	-	11,644	-	-	11,644
VII. Kâr Dağıtımı	-	-	-	-	2,296	-	4,536	-	(46,128)	32,996	-	(6,300)
7.1 Dağıtılan Temettü	-	-	-	-	-	-	-	-	-	(6,300)	-	(6,300)
7.2 Yedeklere Aktarılan Tutarlar	-	-	-	-	2,296	-	4,536	-	-	(6,832)	-	-
7.3 Diğer	-	-	-	-	-	-	-	-	(46,128)	46,128	-	-
VIII. Sermaye Artırımı	34,000	-	-	-	-	-	(636)	(584)	-	(32,780)	-	-
8.1 Nakden	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
8.2 Menkul Değer Değer Artış Fonu	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
8.3 Ödenmiş Ser.Enflasyon Düzeltme Farkı	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
8.4 Hisse Senedi İhraç	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
8.5 Kur Farkları	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
8.6 Diğer	34,000	-	-	-	-	-	(636)	(584)	-	(32,780)	-	-
IX. Hisse Senetlerine Dönüş. Tahviller	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Dönem Sonu Bakiyesi	160,000	-	-	-	7,220	-	8,977	605	11,644	-	-	188,446
(I+II+III+IV+V+VI+VII+VIII+IX)	160,000	-	-	-	7,220	-	8,977	605	11,644	-	-	188,446

(*) Özkaynak değişim tablosu 31 Mart 2005 tarihli bağımsız denetim raporunda düzenlenmediğinden karşılaştırmalı olarak sunulmamıştır.

Tablo 3.15. Ara Hesap Dönemine Ait Konsolide Olmayan Nakit Akım Tablosu

31 MART 2006 TARİHİNDE SONA EREN

ARA HESAP DÖNEMİNE AİT KONSOLİDE OLMAYAN NAKİT AKIM TABLOSU(Birim – Bin YTL)

		Bağımsız Sınırlı Denetimden Geçmiş
	Dipnot	31 Mart 2006
NAKİT AKIM TABLOSU		
A. BANKACILIK FAALİYETLERİNE İLİŞKİN NAKİT AKIMLARI		
1.1 Bankacılık Faaliyet Konusu Aktif ve Pasiflerdeki Değişim Öncesi Faaliyet Kârı		15,093
1.1.1 Alınan Kâr Payları		80,077
1.1.2 Ödenen Kâr Payları		64,968
1.1.3 Alınan Temettüleri		-
1.1.4 Alınan Ücret ve Komisyonlar		8,569
1.1.5 Elde Edilen Diğer Kazançlar		28,936
1.1.6 Zarar Olarak Muhasebeleştirilen Donuk Alacaklardan Tahsilatlar		5,893
1.1.7 Personele ve Hizmet Tedarik Edenlere Yapılan Nakit Ödemeler		9,108
1.1.8 Ödenen Vergiler		629
1.1.9 Olağandışı Kalemler		-
1.1.10 Diğer	(1)	(33,677)
1.2 Bankacılık Faaliyetleri Konusu Aktif ve Pasiflerdeki Değişim		(77,316)
1.2.1 Alım Satım Amaçlı Menkul Değerlerde Net (Artış) Azalış		-
1.2.2 Bankalar ve Özel Finans Kurumları Hesabındaki Net (Artış) Azalış		-
1.2.3 Kredilerdeki Net (Artış) Azalış		(151,921)
1.2.4 Diğer Aktiflerde Net (Artış) Azalış		(8,795)
1.2.5 Bankalar ve Özel Finans Kurumlarından Toplanan Fonlarda Net Artış (Azalış)		-
1.2.6 Diğer Toplanan Fonlarda Net Artış (Azalış)		65,792
1.2.7 Alınan Kredilerdeki Net Artış (Azalış)		-
1.2.8 Vadesi Gelmiş Borçlarda Net Artış (Azalış)		-
1.2.9 Diğer Borçlarda Net Artış (Azalış)		17,608
I. Bankacılık Faaliyetlerinden Kaynaklanan Net Nakit Akımı		(62,223)
B. YATIRIM FAALİYETLERİNE İLİŞKİN NAKİT AKIMLARI		
II. Yatırım Faaliyetlerinden Kaynaklı+C34anan Net Nakit Akımı		(583)
2.1 İktisap Edilen Bağlı Ortaklık ve İştirakler ve Diğer Yatırımlar	(2)	-
2.2 Elden Çıkarılan Bağlı Ortaklık ve İştirakler ve Diğer Yatırımlar	(3)	-
2.3 Satın Alınan Menkuller ve Gayrimenkuller		(1,816)
2.4 Elden Çıkarılan Menkul ve Gayrimenkuller		1,233
2.5 Elde Edilen Satılmaya Hazır Menkul Değerler		-
2.6 Elden Çıkarılan Satılmaya Hazır Menkul Değerler		-
2.7 Satın Alınan Yatırım Amaçlı Menkul Değerler		-
2.8 Satılan Yatırım Amaçlı Menkul Değerler		-
2.9 Olağandışı Kalemler		-
2.10 Diğer		-
C. FİNANSMAN FAALİYETLERİNE İLİŞKİN NAKİT AKIMLARI		
III. Finansman Faaliyetlerinden Sağlanan Net Nakit		(6,300)
3.1 Krediler ve İhraç Edilen Menkul Değerlerden Sağlanan Nakit		-
3.2 Krediler ve İhraç Edilen Menkul Değerlerden Kaynaklanan Nakit Çıkışı		-
3.3 İhraç Edilen Sermaye Araçları		-
3.4 Temettü Ödemeleri		(6,300)
3.5 Finansal Kiralamaya İlişkin Ödemeler		-
3.6 Olağandışı Kalemler		-
3.7 Diğer		-
IV. Döviz Kurundaki Değişimin Nakit ve Nakde Eşdeğer Varlıklar Üzerindeki Etkisi		-
V. Nakit ve Nakde Eşdeğer Varlıklardaki Net Artış		(69,106)
VI. Dönem Başındaki Nakit ve Nakde Eşdeğer Varlıklar	(4)	305,342
VII. Dönem Sonundaki Nakit ve Nakde Eşdeğer Varlıklar	(5)	236,236
(*) Nakit akım tablosu 31 Mart 2005 tarihli bağımsız denetim raporunda düzenlenmediğinden karşılaştırmalı olarak sunulmamıştır.		

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada önce Türk Finans Sisteminde Katılım Bankaları'nın ortaya çıkışı gelişim süreci içinde anlatıldı, İslâm'da Para, İslam Bankacılığı, İslam'da Gelir Bölüşümü, Katılım Bankaları ve Çalışma Sistemi, Katılım Bankaları'nın Faaliyetleri, Diğer Bankalardan Farkları, Kuruluş Gayesi, Türkiye'deki Tarihçesi, Gelişim Süreci, Karşılaştırmalı Tablolar, Katılım Fonlarının Sigortalanması, Katılım Bankacılığı Etik Kuralları, Bankaların ve Katılım Bankalarının İflası, Katılım Bankaları Birliği, Genel İşlem Şartları, Bankalar Kanununa İlişkin Düzenlemeler konularına değildi, İkinci bölümde; Muhasebe Sistemi, Özel Finans Kurumlarınca Uygulanacak Tekdüzen Hesap Planı, Bankaların Muhasebe Uygulamalarına ve Belgelerin Saklanması İlişkin Usul ve Esaslar, Muhasebe, Sermaye Yeterliliğine İlişkin, Risk Yönetimine İlişkin, Konsolidasyon Esaslarına İlişkin, Bankalarca Tesisi Gereken Karşılıklar ve İlişkin, Bağımsız Denetime İlişkin, Mevduat Türleri ve Vade Dilimlerine İlişkin, Zorunda Oldukları Yasal Yükümlülüklerle İlişkin, Kaynak Kullanımını Destekleme Fonuna İlişkin, Çek Mevzuatı, Kara paranın Aklanmasının Önlenmesi, Vergi Kimlik Uygulamasına İlişkin, Düzenlemeler aktarılmıştır. Üçüncü ve son bölümde, Katılım Bankacılığı Muhasebe Uygulamaları, Katılım Bankalarının Fon Toplama ve Kullandırma Faaliyetleri, Tek Düzen Hesap Planı ve Finansal Tablolar anlatılmıştır.

Batılı toplumlarda ekonomik kalkınmanın gerçekleşmesinde büyük rol oynayan bankalar İslâm ülkelerinde aynı başarıyı gösterememiştir. Bu ülkelerde faize karşı duyarlı halkın bu sisteme dayalı finansal kurumlarla temasa geçmeleri, İslâm ülkelerinden özellikle petrol gelirinden yoksun olanların kalkınmak için şiddetle ihtiyaç duydukları sermaye sıkıntısını devamlı hissettirmiştir. Bu açığı kapatabilmek için dış borçlanmaya giden bu ülkeler istedikleri hedefe ulaşmada büyük zorluklarla karşılaşmışlardır. Diğer taraftan petrol zengini İslâm ülkelerinin elinde biriken büyük miktarda petro-dolarlar, hem bu ülkelerde yeterli yatırım imkânlarının olmaması hem İslâm ülkeleri arasında kaynak alış-verişini sağlayacak mâlî kurumların bulunmaması nedeniyle İslâm ülkelerinin ekonomik kalkınmalarında kullanılamamıştır. Sonuçta batılı bankalara yatırılan bu fonlar, tekrar geldikleri yere geri dönmüşlerdir. Özellikle '70'li yıllarda petrol gelirinin aşırı derecede artması, hem hükümetler hem özel sektör nezdinde, bu fonları İslâm ülkelerinin kalkınmalarında kullanabilmek amacıyla İslâm

bankalarının kurulması gündeme gelmiştir. Böylece, bu ülkelerin ekonomik ve sosyal yapısına uygun, hem millî kalkınmayı hem de İslâm ülkeleri arasındaki kaynak transferlerini, böylece ekonomik ve ticari işbirliğini sağlayacak finansal kurumlar olarak İslâm bankaları ortaya çıkmıştır.

Bilindiği gibi, iş teşebbüslerinde birçok belirsizlikler vardır. Karşılaşılacak sonuçlar, kâr mı yoksa zarar mı edileceği veya ne miktarda kâr veya zarar edileceği önceden tamamen kestirilememektedir. Bu nedenle, sermayeyi sağlayana önceden belirlenmiş sâbit bir gelirin garanti edilmesi, diğer taraftan bütün belirsizlik ve risklerin tamamen müteşebbise yüklenmesi İslâm'ın kabul etmediği haksızlıklara, gelir farklılaşmasına, emek ile sermayenin arasının açılmasına, toplumda sınıflaşmalara, neticede huzursuzluklara yol açmaktadır. İslâm'ın emek ile sermaye arasında gerçekleştirmeyi amaçladığı işbirliği ise risk ve kârların ikisi arasında âdil paylaşılması esasına dayanmaktadır. Bu nedenle faize karşı gerçek ve sürekli alternatif, üretken ticari amaçlı fonlarda kâr ortaklığı, tüketim amaçlı ödünçlerde ise karz-ı hasendir. İslâm'ın sürekli teşvik ettiği karz-ı hasen, en güzel borç verme şekli, anaparanın üzerine herhangi bir ilâve yükün getirilmediği ödünç esasına dayanmaktadır. Bu noktadan hareketle İslâm bankaları, İslâm hukukundaki mudâbere, müşârekeyi (şirket-i inan) kâr ve riskin paylaşılmasına esas finansal yöntemler olarak kabul etmişlerdir. İslam bankalarının kullandığı murâbaha, vadeli satış, kiralama-satınalma yöntemlerinin ise, ikinci derecede, mâlî yapının faiz temeli üzerine kurulduğu sistemlerde, daha çok geçiş döneminde ve kâr ortaklığı prensibinin uygulanamadığı durumlarda kullanılması öngörülmüştür. Bununla beraber faiz ortamı içinde zuhur eden ve sisteme adapte olmaları kolay olmayan İslâm bankalarının fon toplama ve kullandırmada uyguladıkları temel metodların, yine de, üretken fonlarda mudârebe ve müşâreke, üretken olmayan fonlarda ise, karz-ı hasen olmasına çalışılmaktadır. İslâm bankalarının temeli olan kâr ortaklığı prensibinin sosyal ve ekonomik yönden olumlu sonuçlar vereceği açıktır. Emek ile sermayenin çelişki içinde olduğu toplumlarda kâr ortaklığı prensibi bu yaraları tedavi edecek ve iki tarafı barıştıracak yol olarak görülmektedir. Üretim kârlarının emek ile sermaye arasında âdil paylaşımı toplumdaki gelir farklılaşmalarını ortadan kaldıracaktır.

İslâm bankalarının fon toplama ve fon kullandırma işlemlerinde faize yer vermemeleri müteşebbislere sıfır maliyetli kaynak sağlayacağı için ekonomide bir canlılık meydana getirecektir. Faiz yerine uygulanacak kâr ortaklığı prensibi fiyatların düşmesinde, enflasyon ve işsizliğin önlenmesinde, kaynakların optimum kullanımında, sosyal verimi yüksek projelerin gerçekleşmesinde, fon yokluğu nedeniyle iş yapamayan kabiliyetli müteşebbislerin ekonomiye kazandırılmasında önemli tesirler icra edebilecektir. Bununla beraber bütün bunlar, İslâm bankalarının içinde doğdukları faizli ortam içinde yaşayabilmelerine ve ekonomi üzerinde ağırlıklarını koyabilmelerine bağlıdır. Bu kurumların finans dünyasına yeni girmelerinin yanında, toplumların ve ekonomilerin yapıları içinde kök salmış geleneksel bankalarla rekabet etmek zorunda kalmaları, buldukları ülkelerde merkez bankalarından yardım alamamaları ve ferdi kapasiteleri içinde kalmaları nedeniyle başarılı olabilmeleri için önlerinde büyük zorluklar vardır. Bütün bunlara rağmen modern çevrede faizsiz bankaların yeni adıyla Katılım Bankalarının işleyip işleyemeyeceği konusundaki şüpheler, kurulmuş ve sayıları hızla artmakta olan İslâm bankalarının kendilerini gittikçe daha çok kabul ettirmeleri nedeniyle ortadan kalkmaktadır. Mısır, Kuveyt ve Bahreyn’de faaliyet gösteren İslâm bankaları ülkelerindeki en büyük yedi banka arasına girmiş bulunmaktadır. İslam bankaları yalnız kendi aralarında değil diğer bankalarla da finansal ilişkiler içine girmekte büyük başarılar göstermektedirler.

Türkiye’de ise Katılım Bankaları, kısa sürede bankalar ile birlikte mali sektörün aktif müesseseleri haline geldiler. Bunun sebeplerine bakacak olursak; Katılım Bankaları ekonomide yaşanan olumlu gelişmelere paralel olarak iyi bir sinerji meydana getirdiler. Sektörde ciddi bir rekabet yaşandığını, kurumların hızlı ve kaliteli hizmet verme çabası içinde olduklarını, kurumlarda iyi bir tanıtım faaliyeti bulunduğunu söyleyebiliriz. Bu faktörler Katılım Bankalarını Türkiye’de mali sektörün vazgeçilmez oyuncularına haline getirdi. Bu açıdan bakıldığında şunu söyleyebiliriz: “Katılım Bankaları bankaların rakibi olmaktan çok bankacılık sistemini tamamlayan kurumlardır.” [Akyüz, Osman 2004, ÖFK Birliği Yayınları, Dünyada ve Türkiye’de Faizsiz Bankacılık] Çağdaş Bankacılık hizmetlerini müşterilerine sunma gayretleri devam ederken ekonomiye de ek kaynaklar kazandırmayı amaçlamaktadırlar. Katılım Bankaları son dört yıldır bireysel bankacılık hizmetine de ağırlık vermeye başladılar ve

o alanda bir potansiyel yakaladılar. Bugüne kadar daha çok ticareti, taciri, müteşebbisi, KOBİ'leri finanse eden Katılım Bankaları: Bugün artık kişileri de finanse eder, kişilere de bankacılık hizmeti sunar hale geldiler. Bu gelişme, makro ekonomide yaşanan istikrarın finans kesimine yansımaları olarak değerlendirilebilir. Bu çerçevede, makro düzeyde olduğu kadar mikro düzeyde de istikrarlı gelişmenin ve büyümenin devam etmesi gerekmektedir.

Ülkemizde finans sektörünün son yıllarda gösterdiği toparlanma ve yeniden yapılanmaya paralel olarak, enflasyonsuz ortama geçtiğimiz bu dönemlerde, Katılım Bankalarının “niche” marketlerinde büyümelerini devam ettirirken, aktif kalitelerini kontrol ederek, finans sektörünün bütününe de hizmet verecek bir yapıya kendilerini hazırlamaktalar. Bunun için öncelikli olarak ileri seviyede teknolojik altyapıları ile regilasyon döneminin getirdiği yeni ortamda, sermayelerini/öz kaynaklarını ve nitelikli insan gücünü hazırlamalarını, rekabete kıyasla yüksek olan maliyet yapılarını tekrar gözden geçirmeleri elzemdir. Sonuç olarak Türkiye'deki faizsiz bankacılık son iki yılda önemli bir gelişme kat etmesine rağmen dünyadaki faizsiz bankacılık uygulamaları açısından hala çok geridedir. Dünyadaki faizsiz finans kuruluşlarının yönettiği ortalama 230 milyar USD civarındaki fonun bir kısmı, global bankacılıktaki yeni yaklaşım ve enstrüman çeşitlemesi ile Türkiye'ye de gerekli açılımı sağlayabilecek ve ekonomisini güçlendirebilecek adımlar atmasına yardımcı olabilecektir.

Global arenada, faizsiz bankacılığın geliştiğini, yeni pazarlara girildiğini ve yeni ürünler üretildiğini görüyoruz. Özellikle çok önemli bir sermaye birikimine sahip olan Ortadoğu ülkeleri, ellerindeki birikimi yatırımlara dönüştürmeye çalışıyorlar. Burada faizsiz finans kuruluşlarına önemli görevler düşüyor. Orada hızlı bir büyümenin olduğunu, dünyada yüzün üzerinde bu tür bankanın faaliyet gösterdiğini, benzer yatırım şirketlerinin kurulduğunu, hisse senedi piyasalarının veya fonların oluşturulduğunu, bunların Türkiye'de faaliyete geçme gayretleri içinde olduklarını ve faizsiz endeks oluşturma çabalarının çok konuşulduğunu görüyoruz. Bu gelişmeler Türkiye'de Katılım Bankacılığı alanında bir hareketliliğin olduğunu gösteriyor. Katılım Bankaları ve genel olarak ülke ekonomisi yaşanan bu gelişme ve sinerjiden yararlanabileceği kanısını taşımaktayız.

KAYNAKLAR

- . “**Mecelle-i Ahkam-ı Adliye**”, (Metni ve Açıklamaları Kontrol Eden Ali Himmet Berki), Hikmet Yayınevi, İstanbul, 1978.
- Ahmad, Ziyauddin, “**Islamic Banking: State of The Art**”, Islamic Development Bank Islamic Research and Training Institute (IRTI), Jeddah 1994 (1415H).
- Akyüz, Osman, “**Moral Dünyası Dergisi**”, Nesil Basım Yayın, Yıl: 7, Sayı: 32, İstanbul, 2006.
- Al Sarraf, Muhammed Fouad, “**Financial Dealings in Islamic Banks**”, Islamic Banking and Finance, Puplication of the International Association of Islamic Banks, Karachi, Vol.1, No:1.
- Alpar, Cem-Ongun, Tuba. M., “**Dünya Ekonomisi ve Uluslararası Ekonomik Kuruluşlar, Azgelişmiş Ülkeler Yönünden Değerlendirme**”, Türkiye Ekonomi Kurumu Yayını No:3, 1985, Ankara.
- Al-Shawi, Tawfiq Muhammed, “**Characteristics of the Islamic Development Bank as Seen in the Agreement on Its Establishment**”, Makka.
- Ebu Dav-ud, “Sünen-i Ebi Davud”, Daru, İhya’s-Sünneti’n-Nebeviyye, Ebu Zehra, Muhammed, “**İslâm’da Sosyal Dayanışma**”, Çeviren: Ethem Ruhi Fığlalı, Osman Ekicioğlu, Yağmur Yayınları, İstanbul 1976.
- El-Buharî, “**El-Cami’us-Salih El-Mektebu’l-İslamiyye**”, İstanbul, 1979.
- El-Halif, Ali, “**Ahkâmü’l-Muâmelâti’s-Şer’iyye**”, Daru’l-Fikri’l-Arabî, Kuveyt, 3.Baskı.
- El-Şawi, Muhammed Tewliq, “**El-Hasaisu’l-Mumeyyizeh li’l-Bank el-İslami li’t-Tenmiyeh min Hilal Nusus İttifaqiyye Te’sisih we Melamihi’n-Nizami’l-Masrif we’l-Iqtisad el-İslami**”, Suudi Arabistan Muhammed bin Suud Ü. İslam Fikhı Kongresi, Zü’lkade 1396 Hicri, Mekke 1976.
- Erkal, Mehmet, “**Madeni Para, Banknot ve Kağıt Para Mubadelesinde Faiz, Para, Faiz ve İslâm**”, İSAV Yayınları 1987, sf. 179-82.
- Es-Sadr, Muhammed Bakır, “**İslam Ekonomi Doktrini**”, (Çev: Mehmet Keskin, Sadettin Ergün), Hicret Yayınları, İstanbul, 1978.

- Es-Serahsi, “**El-Mebst**”, Çağrı Yayınları, İstanbul, 1982.
- Gürdoğan, Nazif, “**Özel Finans Kurumlarının Fonksiyonları ve İşleyiş Mekanizması**”, Özel Finans Kurumları ve Türkiye Uygulaması Sempozyumu, Marmara Ün. Ortadoğu ve İslâm Ülkeleri Ekonomik Araştırma Merkezi, Yayın No.5, İstanbul 1988
- Karaman, Hayrettin, “**Mukayeseli İslâm Hukuku**”, Nesil Yayınları İstanbul 1986.
- Hamud, Sami, H.A., “**Tatwir el-A’mal el-Masrifiyye bima Yettifiqı we’ş-Şeriatı’l-İslamiyye**”, Kahire1976.
- İbn mâce, “**Rehin, Sünen**”, Kahire, 1952, s.4..
- İbrahim, Mustafa, vd., “**el-Mu’cemu’l-Vasit**”, Çağrı Yayınları, İstanbul 1980, sf.232.
- İlkin, Akın, “**Bankacılığın Tarihçesi**”, Ekonomi Ansiklopedisi, Paylaş Yayınları, İstanbul 1993.
- Kallek, Cengiz, “**İslam İktisat Düşüncesi Tarihi**”, Harac ve Emval Kitapları, Kılâsik Yayınları, 2004.
- Karagülle, Süleyman, “**Alternatif Faizsiz Banka, Selem ve Kredileşme**”, İz Yayıncılık, İstanbul, 1991.
- Karaman, Hayrettin, “**Mukayeseli İslâm Hukuku**”, Nesil Yayınları, İstanbul, 1986.
- Karaman, Hayrettin, “**İslam’a Göre Banka ve Sigorta**”, Nesil Yayınları, 1992.
- Kartal, Abidin M., “**Risale-i Nur’dan İktisadi Prensipler**”, Yeni Asya Yayınları, 1995.
- Kur’an-ı Kerim, Türkçe Meali, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara–2006.
- Malik bin Enes, “**El-muvatta**”, Al-Tuğ Yayınları, İstanbul, 1982.
- Mannan, M.A., “**Faizsiz Banka**”, (Çev.: M.T.Gürtan), Ufuk Yayınları, Ankara, 1969.
- Mecelle-i Ahkam-ı Adliye, (Metni ve Açıklamaları Kontrol Eden Ali Himmet Berki), Hikmet Yayınevi, İstanbul, 1978, Madde:450

- Moral Dünyası Genel Kültür Dergisi**", Yıl:7, Sayı:32, Temmuz-Ağustos-Eylül 2006, Nesil Yayınları. İstanbul.
- Özel Finans Kurumları (ÖFK) Kurulması Hakkında Kararname**", 83/7506. Özel Finans Kurumları Birliği, "**Dünyada ve Türkiye'de Faizsiz Bankacılık**", Özel Finans Kurumları Birliği Yayınları, 2004.
- Özel Finans Kurumları Birliği, "**Dünyada ve Türkiye'de Faizsiz Bankacılık**", Özel Finans Kurumları Birliği Yayınları, 2006.
- Özsoy, İsmail, "Özel Finans Kurumları", Asya Finans Kültür Yayınları, No:1, İstanbul, 1997.
- Özsoy, İsmail, "Faiz", İslam Ansiklopedisi, Türkiye Diyanet Vakfı, İstanbul 1995.
- Parasız, İlker, "Para Politikası, Monetarist Keynesyen Tartışması", 1985, Bursa. Resmi Gazete, "2006/10018 Karar Sayılı Bakanlar Kurulu Kararı", 28.02.2006, Sayı: 26094.
- Resmi Gazete, "3226 Sayılı Finansal Kiralama Kanunu", 28.06.1985, Sayı: 18795.
- Resmi Gazete, "5411 Sayılı Bankacılık Kanunu", 01.11.2005.
- Resmi Gazete, "5464 Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu, 01.03.2006, Sayı:26095.
- Resmi Gazete, "Özel Finans Kurumlarınca Uygulanacak Tekdüzen Hesap Planı", 29.11.2004, Sayı:25655.
- Resmi Gazete, "Özel Finans Kurumlarının Kuruluş ve Faaliyetleri Hakkında Yönetmelik", 20.09.2001, Sayı: 24529.
- Resmi Gazete, "T.C. Başbakanlık Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı, ÖFK Kurulması Hakkında Kararname Eki Tebliğ", 25 Şubat 1984, Sayı: 18323.
- Samuelson, Paul, A., "**Economics**", 10th Ed., McGraw Hill Kogakusha, Tokyo, 1976.
- Sancaklı, Muammer, "**Banka Muhasebesi**", Anadolu Bankası Yayını, Ankara, 1986.

- Sıddıki, Muhammed Necatullah, “**İslam Ekonomi Düşüncesi**, (Çev.: Yaşar Kaplan), İstanbul, 1980.
- Sıddıki, S.A., “**İslam Devletlerinde Mali Yapı**”, (Çev.: Rasim Özdenören), Fikir Yayınları, İstanbul, 1980.
- Şekerci, Osman, “**İslam Şirketleri Hukuku Emek-Sermaye Şirketi**”, Marifet Yayınları, İstanbul, 1981.
- Şibli, Numan, “**Hz. Ömer ve Devlet İdaresi**”, (Tercüme: Talip Yaşar Alp), Çağ Yayınları, İstanbul, 1975.
- Tabakoğlu, Ahmet, “**İslam ve Ekonomik Hayat**”, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, İstanbul, 1987.
- Tirmizi, Ebu İsa Muhammed, “**Sünen**”, Yunus Emre Yayınları, İstanbul, Tarihsiz.
- Uçar, Mustafa, **Banka Muhasebesi**, 1992.
- Uludağ, İlhan, “**Banking without Interest and Its Implication**”, Özel Finans Kurumları ve Türkiye Uygulaması Sempozyumu, M.Ü. Ortadoğu ve İslam Ülkeleri Ekonomik Araştırma Merkezi Yayın No:5, İstanbul, 1988.
- Webster, A. Miriam, “**Webster’s New Collegiate Dictionary**, G.C.Mirnam Company, Springfield, Massachusetts, 1980.
- Yalçıntaş, Nevzat, “**Developing Countries And Petro-Capital Banking**”, İstanbul Ü. İktisat Fak. Çalışma ve Endüstri İlişkileri Araştırma Merkezi Sosyal Siyaset Konferansları.
- Yavuz, A.Fikri, “**Muamelatlı Büyük İslam İlmihali**”, Çile Yayınları, İstanbul, 1979.
- Yazır, M.Hamdi., “**Hak Dini Kur’an Dili**”, Zaman Yayınları, İstanbul, 1979.
- Zaim, Sabahhattin, “**İslâm, İktisadi Nizam**”, Teknik Elemanlar Birliği, Karabük, 1976.
- Zaim, Sabahhattin, “**İslâm, İnsan Ekonomisi**”, Yeni Asya Yayınları, İstanbul 1992.

Zebidi,, Zeynu'd-Din Ahmet b. Ahmed “**Tecrid-i Sarih Tercemesi ve Şerhi**”,
(Mütercim ve Şarih: Ahmed Naim), Diyanet İşleri Başkanlığı
Yayınları, Ankara, 1981.

Zebidi, Zeynu'd-Din Ahmet b. Ahmed, “**Sahih-i Buhari Muhtasarı Tecrid-i
Sarih Tercemesi ve Şerhi**”, (Mütercim ve Şarih: Ahmed Naim),
Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara, 1981.

Ziyauddin, Ahmad, “Islamic Banking: State of The Art”, Development Bank
Islamic Research and Training Institute (IRTI), Jeddah, 1994.

EKLER

EK-1

EK-2

EK-3

EK-4

EK-5

EK-6

ÖZGEÇMİŞ

Doğum Yeri ve Yılı: : Bursa 1965

Öğr.Gördüğü Kurumlar :
Başlama Yılı Bitirme Yılı Kurum Adı

Lise : 1979 1983 Demirtaşpaşa Teknik Lisesi

Lisans Uludağ Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi
İktisat Bölümü

Medeni Durum :Evli

Bildiği Yabancı Diller ve Düzeyi: İngilizce, Orta

Çalıştığı Kurumlar : Başlama ve Ayrılma Tarihleri, Çalışılan Kurumun Adı
: 1989 yılından bu yana SMMM olarak kendi firmamda
faaliyetime devam etmekteyim.
Üye Olduğu Bilimsel ve Mesleki Topluluklar
Bursa SMMM Odası üyeliği

...../...../2006

Mümin PEKCAN